

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αναδιφώντας αρχειακό υλικό από τα Ιδρύματα

« *Jean Monnet pour l'Europe* » και « *Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής* » :

η προώθηση της ευρωπαϊκής ιδέας

Σπουδάστρια: Ελευθερία Τσιαλή

Επιβλέπουσα: Μαριέττα Δ. Μινώτου

Κέρκυρα

Μάϊος 2021

*Την εργασία αφιερώνω στον παππού μου,
Αναστάσιο που αγαπούσε τα «γράμματα»*

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος.....	5
Δομή της μελέτης.....	8
Κεφάλαιο 1: Η ανασυγκρότηση των Δυτικοευρωπαϊκών κρατών.....	9
1.1. Η αμερικανική πολιτική.....	9
1.2. Οι πρώτες προσπάθειες των Δυτικοευρωπαίων για την ενοποίηση, 1945-1949.....	14
Κεφάλαιο 2: Οι ιδρυτικές συνθήκες και η περίοδος σταθμός στην ευρωπαϊκή ενοποίηση 1950-1960.....	18
2.1. Η διακήρυξη Robert Schuman και η δημιουργία της ΕΚΑΧ.....	18
2.2. Από τη Διάσκεψη της Μεσσήνης στην ίδρυση της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ.....	21
Κεφάλαιο 3: Ευρωπαϊκή Ενοποίηση : Πρωτεργάτες.....	27
3.1. Jean Monnet: Ο «πατέρας» της ευρωπαϊκής ενοποίησης.....	27
3.2. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ευρωπαϊκή πορεία της Ελλάδας.....	30
Κεφάλαιο 4: Παρουσίαση πηγών σχετικά με την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	38
4.1. Παρουσίαση του αρχείου και του κέντρου τεκμηρίωσης του Ιδρύματος « <i>Jean Monnet για την Ευρώπη</i> ».....	38
4.2. Το αρχείο και η βιβλιοθήκη του Ιδρύματος « <i>Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής</i> ».....	44
Επίλογος.....	51
Βιβλιογραφικές Αναφορές - Πηγές.....	53
Παράρτημα.....	56

Ευχαριστίες

Το μάθημα «Θεσμοί διοίκησης και παραγωγή αρχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση», το οποίο διδάσκει η καθηγήτρια Μαριέττα Μινώτου, μου έδωσε το κίνητρο και τα ερεθίσματα για τη μελέτη των σχετικών πηγών και την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Επομένως, θα ήθελα να την ευχαριστήσω θερμά για την εποικοδομητική και όμορφη συνεργασία μας, στα πλαίσια της συγγραφής της εργασίας και των μαθημάτων της σχολής. Ακολούθως οφείλω ένα ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές μου, οι οποίοι μου μετέδωσαν τις γνώσεις τους και με βοήθησαν να αποκτήσω εξοικείωση με το αντικείμενο της σχολής. Ιδιαίτερα, χάριτες οφείλω στους καθηγητές Αλεξάνδρα Καββαδία, Ιωάννη Κόκκωνα, Μαρία Κανελλοπούλου - Μπότη, Μάριο Πούλο, Μιχαήλ Αγάθο, Ονούφριο Παυλογιάννη και Χρήστο Ζαμπακόλα για τη διδασκαλία ηθικών αξιών και τη σφαιρική γνώση που απέκτησα παρακολουθώντας τα μαθήματά τους. Τέλος, ευχαριστώ την οικογένεια και τους φίλους μου διότι πίστεψαν σε εμένα και στήριξαν την προσπάθεια ολοκλήρωσης των σπουδών μου.

Πρόλογος

Έπειτα από τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου που στοίχισε τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων, η νέα διάρθρωση του κόσμου, επέφερε μια νέα τάξη πραγμάτων. Σύμφωνα με το διπολικό σύστημα, δημιουργήθηκαν δύο μπλοκ, το Δυτικό και το Ανατολικό, όπου το καθένα από αυτά ελεγχόταν από τις δύο υπερδυνάμεις, τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ. Η Γηραιά Ήπειρος διχοτομείται σε δύο διαφορετικά πολιτικοστρατιωτικά και οικονομικά στρατόπεδα ερήμην της.

Η ανάδυση αυτών των δύο υπερδυνάμεων το 1945, οδήγησε τα Δυτικά κράτη να επιλέξουν να ταχθούν με το μέρος των ΗΠΑ ενώ τα Ανατολικά κράτη (Ανατ. Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Ρουμανία, Πολωνία, Ουγγαρία, Βουλγαρία) τέθηκαν υπό τη σφαίρα επιρροής της ηγέτιδας δύναμης, της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ). Τις δύο υπερδυνάμεις χώριζαν θεμελιώδεις διαφορές, στον πολιτικό, αμυντικό και τομέα. Οι ΗΠΑ υποστήριζαν την καπιταλιστική οικονομία και το δημοκρατικό σύστημα και αντίθετα η ΕΣΣΔ υποστήριζε το μονοκομματικό σοσιαλιστικό κράτος. Παρόλα αυτά ο ανταγωνισμός τους παρέμενε σε ιδεολογικοπολιτικό, οικονομικό, στρατιωτικό και τεχνολογικό επίπεδο χωρίς να σημειωθούν ένοπλες συρράξεις, γι' αυτό τον λόγο ο πόλεμος χαρακτηρίστηκε από τον όρο «ψυχρός».

Πρωταγωνιστικό ρόλο στην ενοποιητική διαδικασία έπαιξαν σημαντικές προσωπικότητες, οι οποίες είτε στο πρώιμο στάδιο του σχεδιασμού της γέννησης της Ευρώπης είτε και μεταγενέστερα προώθησαν καταλυτικά το διαχρονικό όραμα της Ενωμένης Ευρώπης. Αξίζει να σημειωθεί ότι, ήδη από το 1929, πολύ πριν από το ξέσπασμα του Β' Π.Π. ο Γάλλος πρωθυπουργός Aristide Briand ανέπτυξε σχέδιο σχετικά με την οικοδόμηση ευρωπαϊκής ομοσπονδίας, το οποίο ενέκρινε η ελληνική κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου, αποδεικνύοντας το ενδιαφέρον της χώρας για την Ένωση της Ευρώπης. Ενώ τα κράτη βρίσκονταν σε σταδιακή τροχιά ανασυγκρότησης η Ελλάδα αδυνατούσε να ακολουθήσει το παράδειγμά τους ευρισκόμενη σε εμφύλιο πόλεμο που διήρκεσε έως το 1949. Παρόλα αυτά συμμετείχε ενεργά στις ευρωπαϊκές ζυμώσεις, όπως διαφαίνεται από το αρχείο του Κωνσταντίνου Τσαλδάρη, ο οποίος διετέλεσε Πρωθυπουργός της Ελλάδας και Υπουργός Εξωτερικών την περίοδο από το 1946 και μετά¹.

¹ Μ. Μινώτου, 1998.

Οι συνθήκες ωρίμασαν γρήγορα και μερικά χρόνια αργότερα, το 1951 έξι κράτη η Γαλλία, η Δ. Γερμανία, η Ολλανδία, η Ιταλία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο συμφώνησαν στην ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, η οποία αποτέλεσε πρότυπο για τις ακόλουθες συνθήκες της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ (1957). Σήμερα, έχουν συμπληρωθεί εξήντα και πλέον χρόνια από την υπογραφή των Συνθηκών της Ρώμης, οι οποίες ήταν και εκείνες που επισφράγισαν τη δυναμική εξέλιξη της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η μελέτη της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας είναι άμεσα συνυφασμένη με τις διαθέσιμες πηγές ανάμεσα στις οποίες τα αρχεία παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Μεγάλος όγκος αρχειακού υλικού που σχετίζεται με τη γέννηση και την πορεία της Ένωσης φυλάσσεται κατεξοχήν σε κρατικές αρχειακές υπηρεσίες. Κομβικό ρόλο όμως παίζει και το Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας. Το Ινστιτούτο, είναι ένας από τους χώρους στον οποίο απόκεινται ιστορικά αρχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έπειτα από κοινή απόφαση των Κοινοτικών Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 1983, να παραδώσουν τα έγγραφά τους στον Οργανισμό μετά το πέρας των 30 ετών. Κάθε όργανο και οργανισμός έχει τη δική του υπηρεσία αρχείων, η οποία διαχειρίζεται τα έγγραφα και τους φακέλους για όσο διαρκεί ο κύκλος ζωής τους. Για την πρόσβαση στα ιστορικά αρχεία της ΕΕ ισχύει ο κανόνας των 30 ετών, δηλαδή, οι φάκελοι ανοίγουν για το κοινό αφού περάσουν 30 χρόνια από την ημερομηνία της δημιουργίας τους. Η Αρχειονομία², ως επιστημονικός κλάδος, γεννήθηκε και αναπτύχθηκε στα πλαίσια παραγωγής και διαχείρισης αρχείων τα οποία παράγονται από όργανα (φορείς παραγωγής αρχείων) της νομοθετικής, διοικητικής και δικαστικής λειτουργίας της κάθε πολιτείας. Για το σύνολο του αρχειακού υλικού τους, το οποίο έπειτα από την πάροδο των 30 ετών δύναται να απόκειται σε αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που τελούν υπό την εποπτεία του δημοσίου και οργανισμούς ή επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, μεριμνά ο Αρχειονόμος. Εκείνος, θα αναλάβει τη διατήρησή τους εις το διηνεκές, ώστε να γίνονται αντικείμενο επιστημονικής διαχείρισης, επεξεργασίας και έρευνας.

Ακόμη, τέτοιου είδους χώροι διάσωσης, διαφύλαξης, συντήρησης, οργάνωσης και διάδοσης της πληροφορίας αποτελούν και τα ιδιωτικά και δημόσια Ιδρύματα, τα οποία διαμορφώθηκαν στον ευρωπαϊκό χώρο. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το *Ιδρυμα Jean*

² Κολυβά, Μ., *Εγχειρίδιο αρχειονομίας*, 2η εκδ., 2016.

Monnet για την Ευρώπη που συστάθηκε το 1978. Στο δρόμο του Monnet βάδισαν σύντομα και άλλες προσωπικότητες, κατανοώντας τη σημασία των ιδιωτικών τους αρχείων και των συλλογών τους για την ιστορία και την εθνική ταυτότητα όχι μόνο των κρατών μελών, τα οποία εκπροσωπούσαν οι ίδιοι, αλλά και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι δημιούργησαν ιδρύματα ως μοναδικό τρόπο να διατηρήσουν ζωντανή τη μνήμη και να τη μεταδώσουν στις επόμενες γενιές. Παρακαταθήκη για τους Ευρωπαίους, εκτός από τις κρατικές αρχειακές υπηρεσίες της κάθε χώρας, αποτελούν εξίσου τα Ιδρύματα του Konrad Adenauer, Robert Schuman, Charles De Gaulle, Alcide De Gasperi και του Paul Henri Spaak. Μάλιστα όσον αφορά τον ελλαδικό χώρο, το *Ιδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής* ιδρύθηκε με βάση το πρότυπο του Ιδρύματος Jean Monnet για την Ευρώπη. Όλα τα παραπάνω έχουν ξεχωρίσει για τον τρόπο λειτουργίας τους, τις δράσεις που αναπτύσσουν και την εξωστρέφεια που τα διέπει.

Δομή της μελέτης

Η παρούσα πτυχιακή εργασία διαρθρώνεται στα ακόλουθα τέσσερα κεφάλαια. Αρχικά, το πρώτο κεφάλαιο της εν λόγω εργασίας παρουσιάζει τα πρώτα σημαντικά βήματα που διαμόρφωσαν τις εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τη μεταπολεμική περίοδο 1945-1949. Η πολιτική των ΗΠΑ μέσω του Δόγματος Truman, του Σχεδίου Marshall, του ΟΕΟΣ και του ΝΑΤΟ προσέφερε το στέρεο υπόβαθρο στα κράτη του Δυτικού κόσμου. Παράλληλα, αυτά ανέπτυξαν διάφορα κινήματα, διοργάνωσαν συνέδρια, προέβησαν στη σύναψη του Συμφώνου των Βρυξελλών και στην ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία μαρτυρούσαν τα πρώτα δείγματα ανασυγκρότησής τους.

Κατά τη δεκαετία σταθμό που ακολούθησε, με την ίδρυση της ΕΚΑΧ το 1951 και τη λειτουργία της από το 1952, και με την ίδρυση της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ το 1957 και την επίσημη λειτουργία τους από το 1958, συστάθηκε ο πυρήνας για τη μετέπειτα γένεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος, για τον οποίο το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας εξετάζει τα γεγονότα της περιόδου 1950-1959 στη διάρκεια της οποίας ξεκίνησε ουσιαστικά η ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία και σημειώθηκαν εξελίξεις που επηρέασαν τόσο τον ευρωπαϊκό όσο και τον διεθνή χώρο.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται ο «πατέρας» της Ένωσης της Ευρώπης Jean Monnet. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στον Κωνσταντίνο Καραμανλή, που από την ανάληψη της πρωθυπουργίας του το 1955, και παράλληλα με τις καθοριστικές εξελίξεις στο Δυτικοευρωπαϊκό χώρο στον τομέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης συνέλαβε την αναγκαιότητα της χάραξης ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού σχεδίου με απώτερο στόχο την προσχώρηση της Ελλάδας στη νεοσυσταθείσα ΕΟΚ. Οι συγκεκριμένες προσωπικότητες επιλέχθηκαν διότι αναντίρρητα ο Monnet άφησε το στίγμα του στα ευρωπαϊκά δρώμενα, ενώ σε εθνικό επίπεδο ο Καραμανλής και το επιτελείο του εξασφάλισαν την είσοδο της Ελλάδας στα ευρωπαϊκά σχήματα που δημιουργήθηκαν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι πηγές που τεκμηριώνουν τις ιστορικές εξελίξεις σχετικά με την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Έμφαση δίνεται στα δύο Ιδρύματα, Jean Monnet για την Ευρώπη και Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής, τα οποία αναφέρονται στις προσωπικότητες που καθεμία από αυτές άφησε την καθοριστική της σφραγίδα. Συνολικά, το κεφάλαιο εστιάζει στη λεπτομερή παρουσίαση των συλλογών των αρχείων και των βιβλιοθηκών τους, τον τρόπο οργάνωσης των τεκμηρίων και πρόσβασης σε αυτά, καθώς και στις δραστηριότητές τους.

1ο Κεφάλαιο: Η ανασυγκρότηση των Δυτικοευρωπαϊκών κρατών

1.1. Η αμερικανική πολιτική

Το Δόγμα Truman και το Σχέδιο Marshall

Μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, η αμερικανική πολιτική προς τα ευρωπαϊκά κράτη αποτέλεσε το έναυσμα για τη συνεργασία και τη γένεση ισχυρών δεσμών μεταξύ των δύο ηπείρων. Έτσι, οι ΗΠΑ οδήγησαν προς την ανασυγκρότηση τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες αλλάζοντας την αρχική τους στάση, γνωστή ως «πολιτική της απομόνωσης». Από την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, στη Δύση κλιμακωνόταν το αίσθημα ότι η σοβιετική πολιτική προς την Ανατολική Ευρώπη αποσκοπούσε στην ιδεολογική επέκταση της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτός ήταν και ο λόγος που προκάλεσε στα Δυτικά κράτη την έντονη ανησυχία για ηγεμονικές βλέψεις της ΕΣΣΔ και ενδεχόμενο περιορισμό των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων. Οι ΗΠΑ, βάσει των συγκεκριμένων στρατηγικών ανησυχιών, στόχευαν στη δημιουργία μιας δυτικοευρωπαϊκής οντότητας στην ευρύτερη ατλαντική κοινότητα ώστε να αποτελέσει το δυτικό πόλο του αναδυόμενου διπολικού ευρωπαϊκού συστήματος. Επομένως, η αμυντική πολιτική των Δυτικών χωρών έπαιρνε τόσο στρατηγικό όσο και ιδεολογικό χαρακτήρα με τη σύσταση του NATO και τη θέσπιση φιλελεύθερου οικονομικού συστήματος, εντός δημοκρατικών πλαισίων. Έτσι οι ΗΠΑ³, υιοθέτησαν μια νέα πολιτική με πρωταρχικούς στόχους α) την ισχυροποίηση της αμερικανικής ηγεμονικής θέσης, β) τη δημιουργία μιας ασπίδας ενάντια στην ΕΣΣΔ και γ) την ανάπτυξη ουσιαστικής ενότητας μεταξύ των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, ώστε να αξιοποιήσουν στο δυνατότερο βαθμό τις δυνατότητές τους για να επωφεληθεί ο δυτικός κόσμος, πέρα από πολιτικές και οικονομικές αντιπαλότητες. Η αμερικανική βοήθεια επεδίωκε τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη να γίνουν οικονομικά αποδοτικότερα και διεθνώς ανταγωνιστικότερα.

Οι παραπάνω στόχοι ήσαν και αυτοί που συνέθεσαν το «Δόγμα Truman», όπως αυτό καθιερώθηκε. Αρχικά, οι Βρετανοί με αιφνιδιαστική απόφαση της 21.2.1947 γνωστοποιούν την οριστική εγκατάλειψη της σφαίρας επιρροής τους. Η Μεγάλη Βρετανία εξαιτίας των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετώπιζε μετά την έξοδό της από τον πόλεμο ενημέρωσε ότι αδυνατούσε να παράσχει βοήθεια προς την Ελλάδα και την Τουρκία. Εκείνο το διάστημα, σοβαρά προβλήματα ταλάνιζαν τις δύο χώρες που κατείχαν καίρια γεωγραφική θέση με

³ Βλ. Μινώτου, Μ., *Η Ελλάδα στο σταυροδρόμι των ευρωπαϊκών επιλογών 1957-1959*, 2019.

γεωστρατηγική σημασία για τα δυτικά κράτη. Η Ελλάδα βρισκόταν αντιμέτωπη με τις εμφύλιες συγκρούσεις που διαδέχθηκαν τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα μετά την έξοδο της από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις 12 Μαρτίου 1947, με πρωτοβουλία των ΗΠΑ και έντονες διαβουλεύσεις, ο Αμερικανός Πρόεδρος Harry Truman εξαγγέλει ενώπιον του Κογκρέσου τη βαρυσήμαντη ομιλία του. Μέσω αυτής, ζήτησε από το Κογκρέσο την έγκριση για βοήθεια προς την Ελλάδα και την Τουρκία προκειμένου αυτές να διατηρήσουν την εδαφική τους ακεραιότητα. Χαρακτηριστικό είναι και το δημοσίευμα των New York Times σχετικά με την εξαγγελία του Δόγματος Truman όπου αναφέρεται ότι «ο Τρούμαν δρά για να σώσει έθνη από κόκκινη κυριαρχία· ζητεί 400 εκατομμύρια δολάρια για να βοηθήσει Ελλάδα και Τουρκία· πιθανή μάχη στο Κογκρέσο, αλλά διαφαίνεται έγκριση»⁴.

Κατά τη διάρκεια της Προεδρίας Truman, ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ George Marshall στις 5 Ιουνίου 1947, έπειτα από ομιλία του στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, εξήγγειλε απόφαση σύμφωνα με την οποία θα ενίσχυαν οικονομικά τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες που είχαν πληγεί από τον πόλεμο. Το σχέδιό του, επεδίωκε την εξυπηρέτηση πολιτικοοικονομικών σκοπών. Οι ΗΠΑ θα διοχέτευαν τα προϊόντα τους στην ευρωπαϊκή αγορά και τα κράτη αυτά θα παρέμεναν στον δυτικό κόσμο, αναχαιτίζοντας την επέκταση της ΕΣΣΔ, η οποία είχε αρνηθεί να συμμετέχει στο σχέδιο. Έπειτα και από την άρνηση συμμετοχής και της Ρωσίας στο πρόγραμμα, προκλήθηκε η ολοκληρωτική διάσπαση της Ευρώπης στα δύο μπλοκ.

Οι ΗΠΑ είχαν την πρόθεση, όπως ανήγγειλε ο G. Marshall, για: «...μια φιλική βοήθεια για τη σύνταξη του ευρωπαϊκού προγράμματος». Κατ' αυτό τον τρόπο, τα δεκαέξι κράτη που έλαβαν μέρος στο σχέδιο ανταποκρίθηκαν στην προσφορά δανείων και πιστώσεων από τις ΗΠΑ για οικονομική ανάκαμψη. Έτσι, χώρες όπως: Γερμανία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Δανία, Γαλλία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Νορβηγία, Σουηδία, Ισραήλ και η ουδέτερη Τουρκία υπέβαλαν σχετική έκθεση για την παροχή οικονομικής βοήθειας που ανερχόταν στα δεκαεπτά δισεκατομμύρια. Τελικά η αίτηση γίνεται δεκτή από το Κογκρέσο και μετέπειτα ιδρύεται ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής

⁴ Μπότσιου Κ., Ε., *Οι ΗΠΑ και η ελληνική συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, 1958-1961*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2015, σσ. 110-112. Βλ. επίσης Κ., Ε., Μπότσιου, *Δόγμα Τρούμαν*, Η Καθημερινή, 2011.

Συνεργασίας. Συνολικά, το Σχέδιο Marshall συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση της οικονομικής ταυτότητας των δυτικοευρωπαϊκών χωρών⁵.

Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συμμαχίας (ΟΕΟΣ)

Οι ανάγκες διαχείρισης των τεράστιων πόρων του Σχεδίου Marshall συνέβαλαν στην άμεση δημιουργία ενός διακρατικού συντονιστικού οργάνου ώστε να σχεδιάζει, να κατανέμει και να παρακολουθεί τη διάθεση των κεφαλαίων από τις ΗΠΑ. Στο πλαίσιο αυτό, συστήθηκε ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ). Ο Οργανισμός δημιουργήθηκε στη διάρκεια της διάσκεψης των δεκαέξι ευρωπαϊκών κρατών για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Συνεργασία στις 16 Απριλίου 1948, στο Παρίσι. Η έδρα του ΟΕΟΣ ήταν το Παρίσι και αποτελείτο από δεκαοκτώ κράτη μέλη: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Δανία, Ελλάδα, Ελβετία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Μ. Βρετανία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Νορβηγία, Σουηδία, Τουρκία και Δυτική Γερμανία, τα οποία και υπέγραψαν τη Συνθήκη ίδρυσης του Οργανισμού.

Τον ΟΕΟΣ συνέθεταν το Συμβούλιο, το οποίο απαρτιζόταν από αντιπροσώπους όλων των κρατών μελών και η Εκτελεστική Επιτροπή, αποτελούμενη από επτά μέλη. Σ' αυτή συμμετείχε οποιοδήποτε κράτος μέλος, όταν το ενδιέφερε ή το αφορούσε η υπόθεση που είχε ως θέμα η επιτροπή. Το Συμβούλιο είχε ως αρμοδιότητα το διορισμό ενός προέδρου, ενός αντιπροέδρου και ενός γενικού εισηγητή στην Επιτροπή. Τη διεύθυνσή της, αναλάμβανε ο γενικός γραμματέας με δύο ειδικούς γραμματείς, ως βοηθούς του. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου λαμβάνονταν ομόφωνα και είχαν υποχρεωτικό χαρακτήρα για όλα τα μέλη. Μια χώρα είχε τη δυνατότητα να μη συμμετέχει στη διαδικασία λήψης μιας απόφασης του Συμβουλίου και συνεπώς μπορούσε να μην την υλοποιήσει, εφόσον είχε δηλώσει πως δεν την ενδιέφερε το θέμα.

Σκοπός του ΟΕΟΣ ήταν η διαμόρφωση εύρυθμης ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω της εποικοδομητικής συνεργασίας των μελών του. Ο Οργανισμός είχε τις εξής αρχές: α) την επέκταση των εξαγωγών προς τις μη συμμετέχουσες χώρες, β) τη συγκέντρωση των πλουτοπαραγωγικών πηγών των κρατών μελών, γ) την απελευθέρωση των εισαγωγών και τη δημιουργία ενός πολυμερούς συστήματος πληρωμών μεταξύ των χωρών, δ) τα συμμετέχοντα κράτη όφειλαν να ελέγχουν την οικονομική πολιτική τους για να αποφευχθεί να αποτελέσει

⁵ Με βάση το Δόγμα Truman και αργότερα το Σχέδιο Marshall η Ελλάδα έλαβε μέχρι το 1952 συνολική βοήθεια ύψους ενός περίπου δισεκατομμυρίου δολαρίων. Η οικονομική αυτή εξάρτησή της από την αμερικανική βοήθεια παρείχε σαφώς στις ΗΠΑ ένα σημαντικό μοχλό πίεσης απέναντι στην ελληνική κυβέρνηση. Βλ. Βαληνάκη, Γ., Θέματα Διεθνών Σχέσεων, χ.χ., σ. 260.

αυτή απειλή για τα συμφέροντα των υπολοίπων, ε) κάθε χώρα διέθετε το δικαίωμα της αρνησικυρίας, της νόμιμης δυνατότητας άσκησης βέτο σε αποφάσεις που έμελλαν να είναι επιζήμιες προς τα κοινωνικοοικονομικά και εθνικά συμφέροντά της, και στ) τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης ή ενός συστήματος με τη μορφή ζωνών ελευθέρων συναλλαγών, για κατάργηση των δασμολογικών εμποδίων στις τελωνειακές εισφορές κατά την επέκταση της αγοράς.

Πέρα από τη διαχείριση και τον έλεγχο της διάθεσης των πόρων του σχεδίου Marshall φαίνεται ότι ο ΟΕΟΣ προχώρησε και στα πρώτα βήματα για τη συνεργασία των δυτικοευρωπαϊκών χωρών. Έτσι ο ΟΕΟΣ, αποτέλεσε ισχυρό κίνητρο για την καλλιέργεια ενός κλίματος εμπιστοσύνης, αλληλεγγύης και συλλογικής δράσης μεταξύ των χωρών, γεφυρώνοντας το χάσμα που είχε προκληθεί σ' αυτές, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Συνεπώς, ανέπτυξαν έντονη οικονομική δραστηριότητα μεγιστοποιώντας την παραγωγή και το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών αλλά και επεκτείνοντας την οικονομική συνεργασία τους σε περιφερειακό επίπεδο. Ακόμη στο πλαίσιο του ΟΕΟΣ, κάθε χώρα υπέβαλε τον προϋπολογισμό, τα προγράμματα επενδύσεων και τα προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών της προς εξέταση από ιθύνοντες των κυβερνήσεων άλλων χωρών. Βάσει αυτού θα διαφαίνονταν τυχόν οικονομικές αδυναμίες μιας χώρας, οικονομική πρόοδος ή σταθερότητα, ώστε όλα τα μέλη να έχουν γνώση όσον αφορά χρηματοοικονομικά ζητήματα και να λαμβάνουν γι' αυτά αποφάσεις από κοινού, εφόσον χρειαστεί. Ειδικότερα ο ΟΕΟΣ, ήταν ο πρώτος οργανισμός που έφερε στο προσκήνιο την ιδέα της οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης και συντόνισε με τις κατάλληλες μεθόδους τις προσπάθειες των μελών του, ώστε βαθμιαία να επιτευχθεί μια κοινή πορεία.

Αφού ο ΟΕΟΣ είχε εκπληρώσει επιτυχώς τους μακροπρόθεσμους στόχους που έθεσε και τα κράτη μέλη αποφάσισαν τη συνέχιση και τη γεωγραφική διεύρυνση της συνεργασίας τους, τον Σεπτέμβριο του 1961 ιδρύεται ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ως μετεξέλιξη του ΟΕΟΣ. Ο νέος Οργανισμός διευρύνθηκε σταδιακά με τις προσχωρήσεις των ΗΠΑ και του Καναδά καθώς και της Ιαπωνίας (1964) και της Φινλανδίας (1969).

Ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO)

Με τη διαμόρφωση των νέων ισορροπιών στον παγκόσμιο χάρτη μετά τη λήξη του πολέμου, τα Δυτικά κράτη τέθηκαν υπό τη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ. Έπειτα από τη σταδιακή άνθιση της οικονομίας τους και έχοντας ως υπόβαθρο το Σχέδιο Μάρσαλ προέκυψαν

ζητήματα οργάνωσης της άμυνάς τους. Οι ΗΠΑ πρωτοστάτησαν αυτή τη φορά στον τομέα της ασφάλειας με την ίδρυση του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO). Η γνωστή Βορειοατλαντική Συνθήκη υπεγράφη στην Ουάσινγκτον στις 4 Απριλίου 1949, από τους αντιπροσώπους των κρατών των ΗΠΑ, του Καναδά, της Γαλλίας, του Βελγίου, της Δανίας, του Λουξεμβούργου, της Ιταλίας, της Ολλανδίας, της Νορβηγίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Πορτογαλίας και της Ισλανδίας. Το ανώτατο όργανο του NATO ήταν το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο, αντιπροσωπευόταν από τους Υπουργούς Εξωτερικών και Άμυνας των κρατών μελών με έδρα του τις Βρυξέλλες.

Ιδιαίτερη έμφαση μπορεί να δοθεί στο 1ο εκ των 12 άρθρων της Συνθήκης⁶: «Τα Μέρη αναλαμβάνουν, ως καθορίζεται εν τω Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, όπως διακανονίζουν πάσαν διεθνή διαφοράν εις ην ήθελον ευρέθη εμπλεγμένα, δι' ειρηνικών μέσων, κατά τρόπον ώστε η διεθνής και ασφάλεια και δικαιοσύνη να μη εκτεθούν εις κινδύνους, και όπως εις τας διεθνείς αυτών σχέσεις απέχουν της απειλής ή της χρησιμοποίησεως βίας καθ' οιονδήποτε τρόπον απάδοντα προς τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών».

Σύμφωνα με αυτό, το NATO αποσκοπεί στην οικοδόμηση της ειρήνης και της σταθερότητας και κατ' επέκταση στην προστασία των ανθρώπων. Εξίσου σημαντικό είναι και το άρθρο 5 όπου: «*Τα Συμβαλλόμενα Μέρη συμφωνούν ότι, ένοπλος επίθεσις εναντίον ενός ή πλείονων εξ αυτών εν Ευρώπη ή Βορείω Αμερική θέλει θεωρηθεί επίθεσις εναντίον απάντων και, συνεπώς, συμφωνούν ότι, εν περιπτώσει τοιαύτης ενόπλου επιθέσεως, έκαστον εξ αυτών, εν τη ασκήσει του υπο του άρθρου 51 του Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών αναγνωριζόμενου δικαιώματος της ατομικής ή συλλογικής αυτοαμύνης, θα συνδράμη τα υφιστάμενα την επίθεσιν εν ή πλείονα Μέρη δια της αμέσου λήψεως, τόσον ατομικώς όσον και από συμφώνου μετά την ετέρων Μερών, των μέτρων άτινα θεωρεί αναγκαία περιλαμβανομένης της χρήσεως ενόπλου βίας προς αποκατάστασιν και διατήρησιν της ασφαλείας της περιοχής του Βορείου Ατλαντικού...*». Στο πλαίσιο αυτού, σφυρηλατούνται οι εταιρικές σχέσεις και προωθείται η αμοιβαία αλληλεγγύη και συνεργασία για να αντιμετωπιστούν νέες απειλές που μπορεί να βάλλουν την ασφάλεια των δύο ηπείρων.

Σ' αυτή τη στρατιωτική αμυντική συμμαχία προσχώρησαν το 1952 η Ελλάδα και η Τουρκία και το 1955 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Η τελευταία προσχώρηση ήταν και αυτή που προκάλεσε την έντονη αντίδραση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες «απάντησαν» με το Σύμφωνο της Βαρσοβίας. Επιπλέον το 1956, διορίστηκε η

⁶ *The North Atlantic Treaty*, Washington D.C., 4 April 1949, The North Atlantic Treaty Organization.

«Επιτροπή των Τριών Σοφών»⁷, της οποίας μέλη ήταν ο Υπουργός Εξωτερικών της Ιταλίας Gaetano Martino, της Νορβηγίας Halvard Lange και του Καναδά Lester B. Pearson. Μέσω της Επιτροπής, στόχευαν στην επέκταση της συνεργασίας των κρατών μελών όχι αποκλειστικά σε στρατιωτικούς τομείς και στην ενδυνάμωση της ενότητας της κοινότητας του NATO. Έτσι, προέκυψε το Επιστημονικό Πρόγραμμα του NATO και από το 1957 πραγματοποιήθηκαν συνεργατικά προγράμματα, ενισχύθηκε ο κλάδος της πληροφόρησης, αλλά και η παροχή στήριξης από αναπτυγμένα κράτη της Συμμαχίας προς τα αναπτυσσόμενα συντελώντας στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.

1.2. Οι προσπάθειες των Δυτικοευρωπαϊκών κρατών για την ενοποίηση την περίοδο 1945-1949

Καθώς οι διεθνείς συνθήκες ωριμάζουν τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη αναλαμβάνουν σημαντικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της ευρωπαϊκής ιδέας και την επίτευξη της ενοποίησής τους. Οι πρωτοβουλίες αυτές ήταν εμπνευσμένες από το όραμα κορυφαίων ευρωπαίων και εξέχουσών προσωπικοτήτων που τάσσονταν υπέρ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Winston Churchill, Coudenhove Kalergi, Jean Monnet, Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide De Gasperi, Altiero Spinelli, Paul Henri Spaak είναι μόνο μερικοί από τους πρωτεργάτες που προέβαλλαν σθεναρά τις ευρωπαϊκές τους πεποιθήσεις και νοηματοδότησαν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα που είχε αρχίσει ήδη να παίρνει μορφή.

Σταθμό στην ευρωπαϊκή κινητοποίηση αποτέλεσε η ομιλία του στρατιωτικού και πρώην πρωθυπουργού της Βρετανίας Winston Churchill στις 19 Σεπτεμβρίου 1946, προς τους φοιτητές του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης. Ο Churchill αναφέρει ρητά: *«...να δημιουργήσουμε ξανά την ευρωπαϊκή οικογένεια, στον βαθμό που μπορούμε, και να της δώσουμε μια δομή ικανή να της εξασφαλίσει την ειρήνη, την ασφάλεια και την ελευθερία. Πρέπει να δημιουργήσουμε ένα είδος Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης»*, διότι μόνο μια ενωμένη Ευρώπη θα μπορούσε να εγγυηθεί την ειρήνη. Μέσω της έκκλησης για τη δημιουργία των «Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης», υπήρξε ένας από τους πρώτους υποστηρικτές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ως μέσου αποφυγής των δύο Παγκοσμίων πολέμων που είχαν προηγηθεί. Ιδανικά ο Churchill επιδίωκε τη ριζική εξάλειψη των ευρωπαϊκών ασθενειών, του εθνικισμού και της πολεμοκαπηλίας, εμμένοντας στην ανακωχή μεταξύ Γαλλίας - Γερμανίας⁸. Ακόμη, η αναφορά

⁷ Βλ. Μ. Μινώτου, 2019, σ. 116

⁸ Βλ. Σχετική αναφορά για τον W. Churchill στον Επίσημο Ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης https://europa.eu/european-union/about-eu/history_el.

του στην ίδρυση ενός Συμβουλίου της Ευρώπης, ήταν η απαρχή της επίσημης σύστασης του Συμβουλίου το 1949.

Τα ευρωπαϊκά κινήματα και τα συνέδρια του Γκστάαντ, της Χάγης και του Ιντερλάκεν

Οι ενέργειες του W. Churchill ήταν η κινητήριος δύναμη για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθώς από τον Οκτώβριο του 1946 δημιουργήθηκε το πρώτο ευρωπαϊκό κίνημα με την επωνυμία «Ευρωπαϊκή Ένωση των Φεντεραλιστών», που αργότερα μετονομάστηκε σε «Ευρωπαϊκό Κίνημα». Το κίνημα συγκέντρωσε στους κόλπους του όλες τις πολιτικές και ιδεολογικές τάσεις της εποχής που συνδέονταν με την ιδέα της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας. Τον ίδιο χρόνο ακολούθησαν, το «Κίνημα για την Ενωμένη Ευρώπη», το οποίο τάχθηκε υπέρ της διακυβερνητικής συμμαχίας και είχε την υποστήριξη του Churchill, το «Γαλλικό Συμβούλιο για την Ενωμένη Ευρώπη» και η «Ευρωπαϊκή Ένωση». Το 1947, ιδρύθηκε το «Σοσιαλιστικό Κίνημα για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης» και η «Ευρωπαϊκή Κοινοβουλευτική Ένωση», έπειτα από πρόταση του υπέρμαχου της ομοσπονδιοποίησης, C. Kalergi.

Στις αρχές του 1947, ο αυστριακός κόμης Coudenhove Kalergi κάλεσε τα κοινοβουλευτικά μέλη των χωρών που ήταν θετικά διακείμενες στην ίδρυση μιας ομοσπονδιακής Ευρώπης να προβούν στη σύνθεση μη κομματικών κοινοβουλευτικών επιτροπών με σκοπό τη διεξαγωγή ενός Συνεδρίου από την Ευρωπαϊκή Κοινοβουλευτική Ένωση (ΕΚΕ), της οποίας αντιπρόεδρος εξελέγη ο Λέων Μακκάς. Το Συνέδριο έλαβε χώρα στο Γκστάαντ της Ελβετίας στις 8-10 Σεπτεμβρίου 1947 και συμμετείχαν εκπρόσωποι από δέκα ευρωπαϊκά κράτη, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Η βάση του Συνεδρίου του Γκστάαντ ήταν η αμυντική ενίσχυση της Ευρώπης έναντι της κομμουνιστικής απειλής⁹. Σύμφωνα με το λόγο του Λ. Μακκά, η αντίσταση ενάντια στον απολυταρχισμό και την ηττοπάθεια αποτελεί δομική προϋπόθεση για το χτίσιμο μιας νέας Ευρώπης.

Αναμφίβολα, άλλο ένα σημαντικό βήμα κατά την ενοποιητική πορεία της μεταπολεμικής Ευρώπης ήταν το Συνέδριο της Χάγης. Το Συνέδριο διεξήχθη στη Χάγη από τις 7-10 Μαΐου το 1948. Σε αυτό συμμετείχαν 800 αντιπρόσωποι από 19 ευρωπαϊκά κράτη μέλη, με επικεφαλής του Συνεδρίου τον W. Churchill. Διαμορφώθηκαν λοιπόν τρεις επιτροπές που θα διαχειρίζονταν η καθεμία ξεχωριστά πολιτικά, οικονομικά και πολιτισμικά ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, η Πολιτική Επιτροπή προέβη στη σύγκληση Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, στη θέσπιση ενός χάρτη ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ταυτόχρονα στην ίδρυση

⁹ Κανελλόπουλος, Άθ., Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2012.

Δικαστηρίου που θα είχε την εποπτεία της εφαρμογής του χάρτη. Η Οικονομική Επιτροπή δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Οικονομική Ένωση και η Πολιτισμική Επιτροπή σχεδίασε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πολιτισμού, ώστε να εξασφαλιστεί οικονομική και πολιτισμική ενότητα μεταξύ των κρατών.

Κατά την εξέλιξη του Συνεδρίου διατυπώθηκαν τρεις διαφορετικές θέσεις σχετικά με την πορεία της Ευρώπης στο μέλλον, Αρχικά, η πρώτη θέση ήταν η ομοσπονδιακή, που συνεπαγόταν την εκχώρηση μέρους κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών μελών σε ένα νέο υπερεθνικό όργανο. Η δεύτερη θέση ήταν η ενωτική, όπου οι ενωτιστές υποστήριζαν τη δημιουργία μιας ένωσης ανεξάρτητων κρατών χωρίς όμως να θίγεται η κυριαρχία τους. Τέλος η τρίτη θέση ήταν αυτή των λειτουργιστών, που στόχευε στη σταδιακή ενοποιητική διαδικασία σε συγκεκριμένους τομείς. Γενικότερα η σύγκρουση ενωτιστών-φεντεραλιστών ήταν εμφανής στο Συνέδριο, καθώς αποτυπώθηκε και στην ελληνική αντιπροσωπεία, διότι τα μέλη του ελληνικού τμήματος της Επιτροπής των Ηνωμένων Σοσιαλιστικών Κρατών της Ευρώπης αποκλείστηκαν χωρίς να καταφέρουν να συμμετέχουν στο Συνέδριο της Χάγης.

Στις 1-4 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους, πραγματοποιήθηκε το 2ο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Κοινοβουλευτικής Ένωσης που έλαβε χώρα στο Ιντερλάκεν της Ελβετίας για «...να συζητήσει επί των γενικών αρχών υφ' όν θα διέπεται η Ευρωπαϊκή Ένωση και η διατύπωσης αυτών εις Σχέδιον Συντάγματος»¹⁰, υπό την προεδρία του C. Kalergi. Η Ευρωπαϊκή Κοινοβουλευτική Ένωση υιοθέτησε ένα λεπτομερές πρόγραμμα για την ίδρυση των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης, τη σύσταση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενός ομοσπονδιακού εκτελεστικού οργάνου και ενός Ευρωπαϊκού Ανωτάτου Δικαστηρίου. Όπως περιγράφει ο C. Kalergi στα απομνημονεύματά του, τα μέλη του κινήματος ψήφισαν συντριπτικά υπέρ του Συνεδρίου του Ιντερλάκεν για μια ευρωπαϊκή ομοσπονδία. Όσον αφορά την Ελλάδα, μετείχε ενεργά στο συνέδριο και ηγήθηκε με επιτυχία επ' αυτού.

Το Σύμφωνο των Βρυξελλών

Στις 17 Μαρτίου 1948, υπεγράφη το Σύμφωνο των Βρυξελλών ή αλλιώς Συνθήκη για την Δυτική Ένωση που είχε προηγηθεί χρονικά των δύο τελευταίων Συνεδρίων στα οποία έγινε προηγουμένως αναφορά. Η Αγγλία, η Γαλλία και οι χώρες της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου, γνωστές και ως Μπενελούξ προέβησαν στην υπογραφή του Συμφώνου για περεταίρω αμυντική συνεργασία των Δυτικών κρατών. Ο πυρήνας του

¹⁰ Στ., Ευσταθιάδης, *Ο ελληνικός δρόμος προς την Ευρώπη*, Το Βήμα, 2008.

Συμφώνου ήταν η αμυντική θωράκιση των κρατών σε ενδεχόμενο γερμανικής επίθεσης. Παρ' όλα αυτά, η δυναμική της ΕΣΣΔ ήταν δύσκολο να αντιμετωπισθεί μόνο με το νεοϊδρυθέν Σύμφωνο γι' αυτό και κρίθηκε απαραίτητη η σύσταση του ΝΑΤΟ. Από ελληνικής πλευράς το Σύμφωνο αυτό, θεωρήθηκε από προσωπικότητες της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μείζονος σημασίας καθότι εστίαζε στο αμυντικό σκέλος. Το 1954 έγινε αναθεώρησή του με τις προσχωρήσεις της Ιταλίας και της Δυτικής Γερμανίας και μετονομάστηκε σε Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) με ισχύ 50 ετών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Απότοκος όλων αυτών των συντονισμένων προσπάθειών και των κατατλιγμένων εξελίξεων στον δυτικοευρωπαϊκό χώρο, ήταν η δημιουργία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα πέντε μέλη της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισαν να ζητήσουν τη βοήθεια της Νορβηγίας, της Σουηδίας, της Ιταλίας, της Ιρλανδίας, και της Δανίας για τη δημιουργία του καταστατικού του Συμβουλίου, το οποίο υπεγράφη από τις ίδιες τις χώρες, στις 5 Μαΐου, στο Λονδίνο, και λίγο αργότερα τέθηκε σε ισχύ. Το Συμβούλιο αποτελείται από δύο όργανα, τη Συμβουλευτική Συνέλευση με εκπροσώπους που θα εκλέγονταν από το κοινοβούλιο των χωρών τους και μια Επιτροπή Υπουργών που αρμοδιότητά της ήταν η λήψη αποφάσεων. Η πρώτη Σύνοδος της Συμβουλευτικής Συνέλευσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης, έλαβε χώρα στο Στρασβούργο εκεί όπου βρίσκεται και η έδρα του οργανισμού σήμερα. Δραστηριοποιήθηκε κυρίως στον πολιτικό και νομικό τομέα και είναι φανερό ότι ήταν σημαντικό επίτευγμα για την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Το Συμβούλιο, αποτελεί έναν διακυβερνητικό οργανισμό διότι δεν υπάρχει παραχώρηση κρατικής κυριαρχίας σε υπερεθνικά όργανα. Έκδηλο ήταν το ενδιαφέρον της ελληνικής πλευράς σ' αυτή την προσπάθεια για την ενοποίηση και στις 9 Αυγούστου 1949 έγινε τελικά και η Ελλάδα μέλος του Συμβουλίου.

2ο Κεφάλαιο: Οι ιδρυτικές συνθήκες και η περίοδος σταθμός στην ευρωπαϊκή ενοποίηση 1950-1960

2.1. Η διακήρυξη Robert Schuman και η δημιουργία της ΕΚΑΧ.

Οι Δυτικοευρωπαϊκές χώρες, ευρισκόμενες σε σταδιακή τροχιά ανασυγκρότησης είχαν αρχίσει να επιζητούν στενότερη πολιτική, οικονομική και αμυντική συνεργασία. Η συνένωση των στρατιωτικών δομών του δυτικού τμήματος της ευρωπαϊκής ηπείρου κρίθηκε επιτακτική για την απώθηση της σοβιετικής απειλής, τη διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και την επίλυση του γερμανικού προβλήματος. Η μέγιστη συμβολή των ΗΠΑ στη συγκεκριμένη προσπάθεια είχε ως αποτέλεσμα οι ενέργειες για την ευρωπαϊκή αμυντική ενοποίηση να ελέγχονται μέσω του Βορειοατλαντικού Συμφώνου. Όμως, κάποια χρόνια αργότερα, ένα μέρος της Ευρώπης επιζητούσε τη χειραφέτηση της ηπείρου από την Αμερική. Αντιστοίχως, προσωπικότητες με μεγαλεπήβολα σχέδια υποστήριζαν την ανεξάρτητη ευρωπαϊκή πορεία με εναρμονισμένες εθνικές οικονομίες και αυτόνομη αμυντική πολιτική. Αυτή η αντίληψη, οδήγησε στην υιοθέτηση της λειτουργικής προσέγγισης και σηματοδότησε τη στροφή της ευρωπαϊκής πολιτικής που προχώρησε στη σύσταση ενοποιητικών οργανισμών, που θα αναλυθούν στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950.

Έτσι, στις 9 Μαΐου 1950, παρουσιάστηκε το Σχέδιο Schuman, το οποίο συντάχθηκε από τον ίδιο τον Γάλλο Υπουργό Εξωτερικών Robert Schuman σε συνεργασία με τον Γάλλο οικονομολόγο Jean Monnet. Επρόκειτο για μια καθαρά γαλλική πρωτοβουλία ευρωπαϊκής ενοποίησης, με κεντρική ιδέα του σχεδίου τη σύσταση μια υπερεθνικής Ανώτατης Αρχής ως επικεφαλής της από κοινού διαχείρισης της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα στις χώρες της Δυτικής Γερμανίας και της Γαλλίας. Το Σχέδιο, παραμέρισε τις διαδεδομένες πρακτικές διακυβερνητικής συνεργασίας αναδεικνύοντας την πρώτη υπερεθνική Κοινότητα της Ευρώπης μέσω της μεταβίβασης εξουσιών - δικαιωμάτων των κρατών στον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, ο οποίος ιδρύθηκε ένα χρόνο μετά. Οι οραματιστές του, επικεντρώθηκαν στο φυσικό πλούτο του άνθρακα και του χάλυβα διότι χρησιμοποιούνταν ευρέως από πολεμική βιομηχανία, κατά τη δεκαετία του '50. Οι συγκεκριμένες πρώτες ύλες μοιράζονταν σε μια γεωγραφική περιοχή μεταξύ της Γαλλίας και της Γερμανίας, με συνέπεια τη μετακίνηση των μεταξύ τους συνόρων. Το Σχέδιο αποσκοπούσε στην οριστική κατάργηση αυτών των συνόρων και κατ' επέκταση στην εξασφάλιση συνεχούς ειρήνης, έχοντας κατ' αυτό τον τρόπο κυρίως πολιτικούς αλλά και οικονομικούς λόγους εφαρμογής του. Επιπλέον υπήρχε

η δυνατότητα προσχώρησης και άλλων κρατών στη νέα αυτή Κοινότητα ώστε να οδηγηθούν στην αμιγή ενσωμάτωση.

Η 9η Μαΐου 1950, αποτέλεσε την ημέρα γένεσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς ήταν μια ιστορική ημερομηνία για την ευρωπαϊκή ενοποίηση ανακηρύσσοντάς τη ως «Ημέρα της Ευρώπης» προς τιμήν αυτού του πρωτοποριακού Σχεδίου και προδρόμου της ΕΚΑΧ. Η γαλλική ιδέα των Schuman και Monnet υιοθετήθηκε αμέσως από τον Γερμανό Καγκελάριο Κ. Adenauer και τους πρωθυπουργούς του Βελγίου, της Ολλανδίας, του Λουξεμβούργου, και της Ιταλίας. Σύμφωνα με αυτό, οι πατέρες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης προχώρησαν στην υπογραφή της ιδρυτικής Συνθήκης της ΕΚΑΧ το 1951. Η ομιλία του R. Schuman είναι δυνατόν να επιβεβαιώσει όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω: *«Η παγκόσμια ειρήνη δεν μπορεί να διατηρηθεί αν δεν αναληφθούν δημιουργικές προσπάθειες ανάλογες των κινδύνων που την απειλούν... Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί δια μιας, ούτε σε ένα συνολικό σχέδιο: θα οικοδομηθεί μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που κατ' αρχάς θα δημιουργήσουν μια πραγματική αλληλεγγύη. Η συνένωση των ευρωπαϊκών εθνών απαιτεί να εξαλειφθεί η μακράιωνη διαμάχη μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας. Η δράση που θα αναλάβουμε πρέπει να αφορά κατά πρώτο λόγο τη Γαλλία και τη Γερμανία.... Η γαλλική κυβέρνηση προτείνει να τεθεί το σύνολο της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα υπό μια κοινή Ανώτατη Αρχή της οποίας η οργάνωση θα δίνει δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες χώρες της Ευρώπης»¹¹.*

Πράγματι, το γερμανικό ζήτημα της ευρωπαϊκοποίησης βρέθηκε για ακόμη μια φορά στο επίκεντρο των διαβουλεύσεων κατά τη διάρκεια της δημιουργίας της ΕΚΑΧ. Λόγω του πολέμου που είχε ξεσπάσει στην Κορέα, της κατοχής πυρηνικών όπλων από τους σοβιετικούς και της διάσπασης της Γερμανίας, το 1951, σε Ανατολική και Δυτική υπήρξαν σαφώς ένθερμοι υποστηρικτές της συμμετοχής της στην ενοποιητική διαδικασία. Από πλευράς της η Γαλλία, υποστήριξε την προσπάθεια δημιουργίας της Κοινότητας, όπου με την ένταξή της σε αυτή θα ήταν προστατευμένη από μια μελλοντική επίθεση των βιομηχανικών μονάδων του Ruhr και του Saar. Υπέρ του γαλλικού σχεδίου ήταν και οι ΗΠΑ σε αντίθεση με τη Μ. Βρετανία και την ΕΣΣΔ που ήταν οι καχύποπτοι παρατηρητές των ενοποιητικών ενεργειών, με τη Μ. Βρετανία υπέρμαχο της διακυβερνητικής, και μόνο, συνεργασίας. Αναφορικά με την ελληνική εξωτερική πολιτική, εκείνο το διάστημα είχε αφοσιωθεί κυρίως στην επίλυση των

¹¹ Η διακήρυξη Schuman, Επίσημος Ιστότοπος Ευρωπαϊκής Ένωσης, https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_el. Βλ. επίσης στο Παράρτημα εκτενέστερο απόσπασμα της διακήρυξης Schuman από το Ίδρυμα Robert Schuman.

προβλημάτων που προκλήθηκαν από τον εμφύλιο και στην αμυντική οργάνωση της χώρας. Επομένως, η Ελλάδα δεν συμμετείχε στη νεοσύστατη ΕΚΑΧ.

Κατά αυτό τον τρόπο, στις 18 Απριλίου 1951, τα έξι ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα υπέγραψαν τη Συνθήκη των Παρισίων. Η Συνθήκη της ΕΚΑΧ είχε πεντηκονταετή ισχύ, εφαρμόστηκε από το 1952 και έληξε το 2002. Για την εκπλήρωση της αποστολής της η ΕΚΑΧ, διαβουλευόταν με τα κράτη μέλη, συνέλλεγε πληροφορίες από τις βιομηχανίες και τις ενώσεις άνθρακα και χάλυβα και είχε την εξουσία να διενεργεί ελέγχους. Το μοντέλο της ΕΚΑΧ αποδείχθηκε επιτυχές, από τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του, με αποτέλεσμα τον τερματισμό της μακροχρόνιας ρήξης Γαλλίας-Γερμανίας και τη δασμολογική ένωση του άνθρακα και του χάλυβα, σε οικονομικό επίπεδο. Συμμετέχοντας σε αυτό το σχήμα που είχε μόλις δημιουργηθεί, οι δύο χώρες ανέλαβαν ενεργό δράση για την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Τα θεσμικά όργανα που εγκαθίδρυσε η Συνθήκη, συνέβαλλαν στην πραγμάτωση της αποστολής της ΕΚΑΧ. Η Ανώτατη Αρχή (Υπατη Αρχή), ο πρόδρομος της σημερινής Ευρωπαϊκής Επιτροπής (έπειτα από τη συγχώνευση του 1967) ήταν ανεξάρτητο εκτελεστικό συλλογικό όργανο με καθήκον της την προάσπιση του γενικού συμφέροντος της Κοινότητας. Πρώτος πρόεδρος της διετέλεσε ο J. Monnet και αποτελείτο από εννέα μέλη. Το Συμβούλιο των Υπουργών, ήταν το σημερινό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απαρτιζόταν από τους έξι αντιπροσώπους των εθνικών κυβερνήσεων και η σύμφωνη γνώμη του ήταν αναγκαία για τις αποφάσεις που λάμβανε η Ανώτατη Αρχή. Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση που εξελέχθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ήταν ένα όργανο που είχε ελεγκτικές αρμοδιότητες και αποτελείτο από εβδομήντα οκτώ βουλευτές αντιπροσώπους των εθνικών κρατών. Το τέταρτο θεσμικό όργανο ήταν το Δικαστήριο, που είχε ως αρμοδιότητα την εξασφάλιση της τήρησης του δικαίου κατά την εφαρμογή της Συνθήκης και αποτελείτο από επτά δικαστές που διορίζονταν κατόπιν κοινής συμφωνίας των κυβερνήσεων των κρατών. Τα σημερινά θεσμικά όργανα της Ε.Ε βασίστηκαν στη δομή των οργάνων της ΕΚΑΧ, κάτι που φανερώνει τον άριστο σχεδιασμό της ΕΚΑΧ, παρόλες τις δυσκολίες ευόδωσης των σχεδίων της όσον αφορά τον αμυντικό τομέα.

Οι αποτυχημένες ενέργειες ίδρυσης της ΕΑΚ και της ΕΠΚ

Μέσω του Σχεδίου Schuman και της προώθησης του οργανισμού της ΕΚΑΧ γεννήθηκε η ανάγκη για μελλοντική συμμετοχή των κρατών σε έναν ευρωπαϊκό αμυντικό οργανισμό. Άμεσα ο πρωθυπουργός της Γαλλίας και πρώην Υπουργός Άμυνας Rene Pleven υπέβαλε την

πρότασή του για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (ΕΑΚ), στις 24 Οκτωβρίου 1950. Η ΕΑΚ προοριζόταν να έχει τον υπερεθνικό χαρακτήρα που είχε η ΕΚΑΧ και έγινε δεκτή και από τα έξι κράτη μέλη της. Αξίζει να σημειωθεί ότι, ο W. Churchill ήδη από τον Αύγουστο του 1950 είχε προτείνει, στη Συμβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, τη δημιουργία ευρωπαϊκού στρατού υπαγόμενου στο ΝΑΤΟ, υπό την καθοδήγηση ενός ευρωπαίου Υπουργού Άμυνας. Ουσιαστικά, το Σχέδιο Pleven, προέβλεπε τη δημιουργία ευρωπαϊκού στρατού υπό την επίβλεψη ενιαίας στρατιωτικής και πολιτικής αρχής. Η πρόταση, άφηνε ανοιχτό το ενδεχόμενο συμμετοχής γερμανικών μονάδων και οι ΗΠΑ είχαν ζητήσει εξ' αρχής από τους συμμάχους τον σχεδιασμό εξοπλισμού για τη Δυτική Γερμανία. Οι ΗΠΑ, εξαιτίας του πολέμου της Κορέας θεώρησαν την ανασυγκρότηση των γερμανικών μονάδων ζήτημα ζωτικής σημασίας αυτός ήταν ο λόγος που αποφάσισαν στο ΝΑΤΟ, το 1950, την εκπόνηση σχεδίου επαναστρατικοποίησής τους. Όμως, το αρχικό Σχέδιο, προέβλεπε ότι ο γερμανικός στρατός θα μπορούσε να διατεθεί αποκλειστικά στην ΕΑΚ και όχι στο ΝΑΤΟ. Αυτή η λογική, πυροδότησε τις έντονες αντιδράσεις των ΗΠΑ αλλά και του Καγκελάριου Adenauer. Τελικά, η Συνθήκη υπεγράφη στο Παρίσι στις 27 Μαΐου 1952, με την άρνηση της Γαλλικής Εθνοσυνέλευσης να την επικυρώσει στις 30 Αυγούστου 1954¹².

Αυτομάτως, η αποτυχημένη προσπάθεια σύστασης της ΕΑΚ οδήγησε στο σχέδιο για μια Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα (ΕΠΚ), από τον Γάλλο πρωθυπουργό Antoine Pinay και τον Robert Schuman τον Ιούνιο του 1952. Από το 1951, ο J. Monnet παρότρυνε τους Βρετανούς να συνεργαστούν στα πλαίσια της ΕΚΑΧ και της ΕΑΚ, ούτως ώστε να συσταθεί μια πολιτική κοινότητα και να υλοποιηθεί η ένωση της Ευρώπης στη βάση της συμμαχίας ΗΠΑ - Ηνωμένο Βασίλειο - Ευρώπη. Η Βρετανία συνέχιζε να έχει αρνητική στάση στο εγχείρημα για την ΕΑΚ ενώ ο K. Adenauer, από γερμανικής πλευράς, υποστήριζε την ίδρυση της ΕΠΚ ως μέσο αναβάθμισης της Γερμανίας κατά τη διάρκεια των ενοποιητικών διαδικασιών. Οι ΗΠΑ αποδέχτηκαν τη δημιουργία της ΕΠΚ ως μοναδική λύση παγίωσης της ευρω-ατλαντικής συμμαχίας. Αντίθετα, η Ολλανδία φάνηκε ότι έστρεψε την προσοχή της στη δημιουργία οικονομικής ένωσης με το σχέδιο του Υπουργού Εξωτερικών της J. Beyen που στη συνέχεια το επικρότησαν Ιταλία και Βέλγιο. Τις θέσεις της Μπενελούξ δεν αποδέχθηκε η Γαλλία, διότι μια κοινή αγορά θα ήταν επικίνδυνη τόσο για την ίδια όσο και για άλλες χώρες. Η Συνταγματική Επιτροπή είχε εξετάσει τα θεσμικά όργανα που θα πλαισίωναν αυτή την Κοινότητα και το Σχέδιο της Συνθήκης εγκρίθηκε σχεδόν ομόφωνα από τη Συνέλευση, το 1953. Ωστόσο, από ορισμένους κρίθηκε απαραίτητο να συσταθεί, αρχικά, η ΕΑΚ, η οποία

¹² Βλ. Κανελλόπουλος, Αθ. σσ. 51-52, 2012.

έμελλε να απορριφθεί ένα χρόνο μετά. Οι χώρες εξέλαβαν την ΕΠΚ ως εποπτική αρχή της ΕΚΑΧ και της ΕΑΚ ή ως παράγοντα που θα έδινε ώθηση στην οικονομική ολοκλήρωση και θα συνέδεε, ταυτόχρονα, τις τρεις Κοινότητες μαζί. Επομένως το γερμανικό ζήτημα περιήλθε στη δικαιοδοσία των ΗΠΑ, εντάσσοντας τη Γερμανία στο ΝΑΤΟ.

Η διάσκεψη της Μεσσήνης

Τη νέα προσπάθεια προώθησης της ιδέας της ευρωπαϊκής ενοποίησης ανέλαβαν οι χώρες της Μπενελούξ με την υποβολή του υπομνήματός τους προς τις χώρες της ΕΚΑΧ στη Διάσκεψη της Μεσσήνης, που οργανώθηκε στις 1-3 Ιουνίου το 1955, στην Ιταλία. Ο Joseph Bech προήδρευσε επί της Διάσκεψης στην οποία συμμετείχαν οι Υπουργοί Εξωτερικών των έξι κρατών. Το υπόμνημα αφορούσε μια σύνθεση γαλλικών και ολλανδικών προτάσεων για συνεργασία στον τομέα των μεταφορών, της πυρηνικής ενέργειας καθώς και για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς, δίνοντας έμφαση στη σύσταση μιας Κοινής Αρχής. Ο J. Monnet είχε προσεγγίσει, αρχικά, αυτό το υπόμνημα, προτείνοντας τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού ατομικής ενέργειας. Η πορεία των διεργασιών της Διάσκεψης ανέδειξε αποκλίνουσες απόψεις επί του θέματος. Οι Γάλλοι, ήταν υπέρ της τελωνειακής ένωσης και επιθυμούσαν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση κατά τομέα ερχόμενοι σε αντίθεση με τις θέσεις της Ολλανδίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας για μια αμιγώς οικονομική ολοκλήρωση που θα ενίσχυε τις εξαγωγικές τους δραστηριότητες, μέσω της απαλλαγής τελωνειακών φραγμών.

Με τη Διάσκεψη να μην καταλήγει σε κάποιο συμπέρασμα για την δύσκολη αυτή υπόθεση, ορίστηκε διακυβερνητική επιτροπή για την εκ νέου μελέτη των απόψεων και των προοπτικών της δημιουργίας κοινών ευρωπαϊκών δικτύων ενέργειας και μεταφορών. Πρόεδρος της επιτροπής ήταν ο Βέλγος P. H. Spaak και μέλη της, στελέχη των κυβερνήσεων των κρατών και ειδικοί της ΕΚΑΧ. Σύμφωνα με την έκθεση του Spaak, η κατά τομείς ενοποίηση θα ήταν επιτυχής κυρίως στην περίπτωση της ατομικής ενέργειας, ενώ η δημιουργία Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς θα απέδιδε σε τοπικό επίπεδο.

2.2. Από τη Διάσκεψη της Μεσσήνης στην ίδρυση της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ

Έπειτα από τις διαπραγματεύσεις στη Διάσκεψη της Μεσσήνης παρουσιάστηκαν στη Γενική Συνέλευση της ΕΚΑΧ, το 1956, τα πορίσματα της Επιτροπής Spaak, τα οποία έγιναν αποδεκτά στη Διάσκεψη της Βενετίας στα τέλη Μαΐου του 1956. Επακόλουθη ήταν η υπογραφή των Συνθηκών, από τα κοινοβούλια των έξι κρατών μελών στο λόφο του Καπιτωλείου της Ρώμης, που ίδρυσαν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την

Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ)¹³. Στις 25 Μαρτίου 1957 οι Συνθήκες επικυρώθηκαν επιθυμώντας τα κράτη να υλοποιήσουν με αυτές μακροπρόθεσμους στόχους που είχαν θέσει. Σε αντίθεση με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, οι Συνθήκες της Ρώμης συνήφθησαν για «απεριόριστη διάρκεια» (άρθρα 240 της Συνθήκης ΕΟΚ και 208 της Συνθήκης ΕΚΑΕ), γεγονός που τους προσέδωσε σχεδόν συνταγματικό χαρακτήρα. Η ΕΟΚ ήταν μια Συνθήκη «πλαίσιο»¹⁴ που αποτέλεσε σταθμό στην κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης και ολοκλήρωσης της ευρωπαϊκής ιδέας. Ακολουθώντας το επιτυχημένο παράδειγμα της ΕΚΑΧ, προχώρησε ένα βήμα πέρα από αυτή εγκαινιάζοντας ένα πιο λειτουργικό και φιλόδοξο σύστημα.

Η ΕΟΚ βασίστηκε σε ένα κατά πολύ προωθημένο νομικό κείμενο σε σχέση με την ΕΚΑΧ και την ΕΚΑΕ, έχοντας ως απώτερο στόχο την εγκαθίδρυση μιας Κοινής Αγοράς που θα απέβλεπε στην κατάργηση των τελωνειακών και συναλλαγματικών εμποδίων, στην απελευθέρωση ποσοτικών περιορισμών και στην εναρμόνιση των βασικών οικονομικών ελευθεριών με την ελεύθερη διακίνηση υπηρεσιών, κεφαλαίου, βιομηχανικών και αγροτικών αγαθών και μισθωτών εργαζομένων. Η Κοινότητα επικεντρώθηκε στο οικονομικό πεδίο και ήταν αυτή που καθιέρωσε για πρώτη φορά την τελωνειακή ένωση. Από τη δημιουργία Κοινής Αγοράς θα επωφελούνταν το σύνολο της οικονομίας των κρατών και όχι μόνο οι επιμέρους τομείς. Ακόμη προέβλεπε, την υιοθέτηση κοινών οικονομικών πολιτικών από τα κράτη και τον συντονισμό τους για τη λήψη μέτρων ώστε να αποφεύγεται ανισορροπία στα ισοζύγια εξωτερικών συναλλαγών. Επιπροσθέτως, προέβλεπε την υιοθέτηση κοινών πολιτικών στους τομείς των μεταφορών και της γεωργίας αλλά και την επέκταση νομοθεσιών των κρατών, όπου θα κρινόταν απαραίτητη, για ομαλότερη λειτουργία της Κοινής Αγοράς. Με το σύστημα αυτό η ΕΟΚ θα εξασφάλιζε για τα κράτη μέλη της διαρκή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας τους, ανάπτυξη στενότερων σχέσεων μεταξύ τους, και ανύψωση του βιοτικού επιπέδου τους.

Τα όργανα με τα οποία προωθούσε τις δραστηριότητές της η ΕΟΚ, διαφοροποιούνταν ελάχιστα από αυτά της ΕΚΑΧ, και ήταν η Επιτροπή, το Συμβούλιο των Υπουργών, η Συνέλευση και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Το 1958, τα κράτη μέλη της ΕΟΚ όρισαν τα μέλη της Επιτροπής καθώς και τον πρόεδρο αυτής, Walter Hallstein ενώ ο R. Schuman αναδείχθηκε πρόεδρος της Συνέλευσης. Από την 1η Ιανουαρίου που τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη παρατηρήθηκε σημαντική πρόοδος στην υλοποίηση των διατάξεων και των πολιτικών που

¹³ Μούσης, Ν., *Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θεσμοί και Πολιτικές*, Κεφ. 1.2, Αθήνα, 1993.

¹⁴ Μινώτου, Μ., 2016, σσ. 125-129.

προέβλεπαν οι Συνθήκες. Συγκεκριμένα, στις 1 Ιανουαρίου 1959 αποφασίστηκε η πτώση των φόρων στο 10% και αργότερα το 1961 εφαρμόστηκε το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο έναντι τρίτων χωρών.

Τα κίνητρα περί ίδρυσης της ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) ή αλλιώς γνωστή ως Συνθήκη Ευρατόμ¹⁵, ήταν οικονομικά, αλλά στόχευαν επιπλέον στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών με κύριο στόχο την αποφυγή της επιστροφής στη λογική των εχθροπραξιών. Η Συνθήκη για την ΕΚΑΕ τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου του 1958, όπως ακριβώς η ΕΟΚ και ισχύει μέχρι σήμερα. Ο σκοπός της ΕΚΑΕ ήταν η ενίσχυση στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Η νέα αυτή Κοινότητα, εστίασε στη δημιουργία ιδανικών συνθηκών για την ταχεία ανάπτυξη της βιομηχανίας που βασιζόταν στην ατομική ενέργεια. Ο τομέας της πυρηνικής ενέργειας κατά τη δεκαετία του 1950 έμοιαζε πολλά υποσχόμενος για τις ευρωπαϊκές χώρες. Έτσι, οι δραστηριότητές της αφορούσαν επενδύσεις για την ατομική έρευνα και τη βιομηχανία και την απόκτηση πρώτων υλών.

Ειδικότερα, επεδίωκε στο πλαίσιο μιας Κοινής Αγοράς Πυρηνικής Ενέργειας, τον συντονισμό ερευνητικών προγραμμάτων στα κράτη μέλη και τη δημιουργία Κοινού Κέντρου Ερευνών που θα προωθούσε την τεχνολογία και την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας στην Ευρώπη, την επίτευξη ασφάλειας εφοδιασμού τους σε πρώτες ύλες και τη δημιουργία συστήματος ελέγχου της ειρηνικής χρήσης των πυρηνικών και όχι για χρήση τους με στρατιωτικό σκοπό, μέσω της κατάρτισης κοινής νομοθεσίας για τη χρήση αυτής, αποκλείοντας τον ανταγωνισμό στον ευαίσθητο αυτό τομέα με την ΕΣΣΔ. Τέλος, σκόπευε να μεριμνήσει για την ορθή εφαρμογή κοινών κανόνων ασφαλείας και υγιεινής του πληθυσμού και των εργαζομένων έναντι της πυρηνικής ενέργειας, διότι μέχρι τότε τα μέτρα δεν ήταν επαρκή.

Η Κοινότητα προώθησε τους στόχους της μέσω της λειτουργίας των τεσσάρων ανεξάρτητων υπερεθνικών οργάνων με αρμοδιότητες ανάλογες εκείνων της ΕΟΚ. Πρόεδρος της Επιτροπής της ΕΚΑΕ είχε διοριστεί ο Louis Armand. Από το 1955 ως το τέλος της δεκαετίας του 1950 η οικονομική ολοκλήρωση μονοπώλησε τις διαδικασίες δημιουργίας ευρωπαϊκών υπερεθνικών οργανισμών. Η δημιουργία όμως της ΕΚΑΧ, της ΕΟΚ, της ΕΚΑΕ αλλά ακόμη και τα ανεπιτυχή σχέδια για την ΕΑΚ και την ΕΠΚ από τις έξι χώρες (Γαλλία,

¹⁵ Βλ. *Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας*, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <https://www.europarl.europa.eu/portal/el>.

Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και Ιταλία) κατέδειξε το δρόμο της χάραξης αυτόνομης αμυντικής πολιτικής των κρατών, πέραν των αμυντικών πλαισίων που τους παρείχε το ΝΑΤΟ.

Η βρετανική πολιτική: η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ)

Έπειτα από την ίδρυση της ΕΟΚ, τα έξι κράτη μέλη της ήρθαν αντιμέτωπα σχετικά με το ζήτημα για το ποια τακτική θα ακολουθήσουν ως προς τις οικονομικές τους δραστηριότητες με τις άλλες δυτικές χώρες. Τη δεδομένη στιγμή, τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη ήταν διαιρεμένα σε τρεις διαφορετικές οικονομικές ζώνες¹⁶. Στην πρώτη ζώνη, ανήκαν τα έξι κράτη μέλη της ΕΟΚ, η δεύτερη ζώνη περιλάμβανε τη Μεγάλη Βρετανία, που συνέχιζε να διατηρεί τη στάση της υπέρ της διακρατικής συνεργασίας, και τις σκανδιναβικές χώρες που την ακολούθησαν και η τρίτη ζώνη εμπεριείχε τα λιγότερο ανεπτυγμένα δυτικά κράτη με οικονομικές δυσχέρειες. Το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε ανέκαθεν ένθερμος υποστηρικτής της διακρατικής συνεργασίας, γεγονός που επισφράγισε την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ).

Συνεπώς, πρότεινε στα έξι μέλη της ΕΟΚ και στα μέλη του ΟΟΣΑ να συμμετέχουν στο εγχείρημα αυτό, όμως οι συζητήσεις προκάλεσαν σωρεία αντιδράσεων ανάμεσα στα κράτη που υποστήριζαν την οικονομική ολοκλήρωση και σε εκείνα που προτιμούσαν την διακυβερνητική συνεργασία για την απελευθέρωση του εμπορίου. Παράλληλα, οι πολιτικές εξελίξεις στη Γαλλία με την επάνοδο του Charles De Gaulle στην εξουσία τον Ιούνιο του 1958 και οι σχέσεις συνεργασίας που ανέπτυξε με τον Adenauer δημιούργησαν ένα αντιβρετανικό μέτωπο στην Ευρώπη. Οι Βρετανοί ύστερα από τις αποτυχημένες προσπάθειες να πείσουν τα κράτη της ΕΟΚ να συμμετάσχουν στη Ζώνη, προχώρησαν στη σύσταση της «Ευρώπης των Επτά». Η ΕΖΕΣ συστάθηκε, στο πλαίσιο της Συμφωνίας της Στοκχόλμης, το 1960 από τη Βρετανία, την Αυστρία, τη Νορβηγία, την Ολλανδία, τη Σουηδία, την Πορτογαλία, την Ελβετία και τη Δανία και λόγω του περιορισμένου αριθμού κρατών που συμμετείχαν ονομάστηκε Μικρή ΕΖΕΣ. Το σχέδιο του Ην. Βασιλείου σκόπευε να καταργήσει τους δασμούς και τους ποσοτικούς περιορισμούς εντός του διαστήματος των δώδεκα χρόνων, εξυπηρετώντας τα δικά τους συμφέροντα και εκείνα της Κοινοπολιτείας. Τα αρχικά όργανα της ΕΖΕΣ αποτέλεσαν το Συμβούλιο και η Γραμματεία.

¹⁶ Βλ. Μινώτου, Μ., 2019

Η ΕΖΕΣ έμοιαζε με την ΕΟΚ στο ότι και οι δύο ήταν υπέρ της σταδιακής μείωσης των εσωτερικών εμπορικών περιορισμών. Η Ζώνη όμως, δεν προέβλεπε κοινό εξωτερικό δασμολόγιο ενώ η ΕΟΚ είχε κατορθώσει, ήδη από το 1962, τη μείωση των εσωτερικών δασμών κατά το ήμισυ. Τα επιτεύγματα της ΕΟΚ συγκριτικά με αυτά της ΕΖΕΣ ενίσχυσαν ακόμη περισσότερο την πρώτη σε πολιτικό επίπεδο. Έτσι, η βρετανική κυβέρνηση δεν άργησε να αναθεωρήσει τις θέσεις της όσον αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αντιλαμβανόμενης της δυσκολίας διατήρησης του πρωταγωνιστικού ρόλου της στην διακυβερνητική συνεργασία και την ΕΖΕΣ, στην Ευρώπη. Εξαιτίας αυτού η Βρετανία θα υποβάλλει αίτημα, τον Αύγουστο του 1961, ώστε να γίνει πλήρες μέλος των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, αποτελώντας ξεκάθαρα πλήγμα στο κύρος της ΕΖΕΣ. Στη συνέχεια, ακολούθησε η αποχώρηση δύο ακόμη κρατών της Δανίας και της Νορβηγίας. Ωστόσο, η γαλλική αρνησικυρία στη βρετανική ένταξη έδωσε την ευκαιρία στην ΕΖΕΣ να επεκτείνει τις δομές και τις δραστηριότητές της. Παρόλα αυτά, γίνεται κατανοητό πως η Ζώνη συνεισέφερε σε έναν ορισμένο βαθμό, στην οικονομική και πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης.

3ο Κεφάλαιο: Παρουσίαση πρωτεργατών στον τομέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης

3.1. Jean Monnet: Ο πατέρας της ευρωπαϊκής ενοποίησης της Ευρώπης

Το βιογραφικό σημείωμα του Jean Monnet

Ο Jean Omer Marie Gabriel Monnet γεννήθηκε στις 9 Νοεμβρίου 1888 στην πόλη Cognac, της Γαλλίας και ήταν οικονομολόγος και διπλωμάτης. Όταν τελείωσε το σχολείο σε ηλικία 16 ετών, ο πατέρας του τον έστειλε στο Λονδίνο για να εργαστεί ως έμπορος κονιάκ στην οικογενειακή επιχείρηση. Πράγματι, από πολύ νεαρή ηλικία, ο Monnet ταξίδεψε σε διάφορες χώρες αναπτύσσοντας διεθνή επιχειρηματική σταδιοδρομία ως σεβαστός και πετυχημένος επιχειρηματίας. Το 1914 δεν κατόρθωσε να καταταγεί στο στρατό της χώρας του και προκειμένου να την υπηρετήσει με κάποιο τρόπο, υπέβαλε στη γαλλική κυβέρνηση πρόταση για τον καλύτερο συντονισμό της διάθεσης των πολεμικών εφοδίων με τη Βρετανία. Η πρότασή του εγκρίθηκε και ο Γάλλος Πρόεδρος του ανέθεσε την οικονομική διαμεσολάβηση μεταξύ της Γαλλίας και των συμμάχων της. Κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, συνέβαλε στη δημιουργία μιας δεξαμενής πλοίων και προμηθειών πρώτων υλών, η οποία επέτρεψε να ξεπεραστεί ο κίνδυνος υποβρύχιου πολέμου το 1917. Για τον επαγγελματισμό και τις ικανότητες που επέδειξε στη διάρκεια του πολέμου, σε ηλικία 31 ετών διορίστηκε αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της Κοινωνίας των Εθνών με την ίδρυσή της το 1919. Κατά τα επόμενα έτη, επέστρεψε στη διεθνή πολιτική και αξιοποιώντας την πείρα του από τον διεθνή χρηματοπιστωτικό τομέα, συμμετείχε ενεργά στην εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών διαφόρων χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, όπως η Ρουμανία και η Πολωνία, διετέλεσε σύμβουλος της κινεζικής κυβέρνησης σε θέματα αναδιοργάνωσης του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας και ίδρυσε μαζί με άλλους τράπεζα στο Σαν Φρανσίσκο.

Με την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Monnet προσέφερε για άλλη μια φορά τις υπηρεσίες του στην πατρίδα από τη θέση του προέδρου μιας γαλλοβρετανικής επιτροπής που είχε συσταθεί με σκοπό τον συντονισμό του παραγωγικού δυναμικού των δύο χωρών. Έπεισε τους ηγέτες Βρετανίας και Γαλλίας, Churchill και De Gaulle να προχωρήσουν σε πλήρη πολιτική ένωση των δύο χωρών για την επικράτηση επί του Ναζισμού, το σχέδιο όμως δεν λειτούργησε. Παρότι δεν έκανε πανεπιστημιακές σπουδές, ο Monnet ανέλαβε πολλούς ρόλους: επιχειρηματίας διεθνούς εμβέλειας, τραπεζίτης, διπλωμάτης και πολιτικός. Ποτέ,

όμως, δεν εξελέγη σε δημόσιο αξίωμα και συνεπώς δεν είχε επισήμως την πολιτική ισχύ να επιβάλει τις απόψεις του, ωστόσο είχε κεντρικό ρόλο στο παρασκήνιο συναλλασσόμενος με τις Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και τις ΗΠΑ όντας πολύ καλά διασυνδεδεμένος. Με το ταλέντο του να επιχειρηματολογεί και να πείθει κατόρθωσε να κάνει τους Ευρωπαίους ηγέτες να εργαστούν προς το κοινό συμφέρον και να αντιληφθούν τα οφέλη της συνεργασίας. Για τα επιτεύγματα και τη συνολική του προσφορά, τόσο στην Ευρώπη όσο και στη χώρα του, τιμήθηκε με τα βραβεία Καρλομάγνος και το βραβείο Ειρήνης Wateler το 1953, το Προεδρικό μετάλλιο της Ελευθερίας των ΗΠΑ το 1963 και το 1973 τιμήθηκε με τον τίτλο Επίτιμος Πολίτης της Ευρώπης. Το 1975, αποσύρθηκε στο σπίτι του στο Houjarray για να γράψει τα απομνημονεύματά του, τα οποία δημοσιεύθηκαν το 1976. Το 1979, ο Monnet πέθανε όντας σε ηλικία 90 ετών στην οικία του, στη Βόρεια Γαλλία. Θεωρείται ως ο αρχιτέκτονας της ευρωπαϊκής ενοποίησης και ο πατέρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως ο πρώτος προεδρεύων σε ευρωπαϊκό εκτελεστικό οργανισμό, την Ανώτατη Αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα.

Το Σχέδιο Monnet

Από τον Αύγουστο του 1940, προσέφερε τις υπηρεσίες του στη βρετανική κυβέρνηση ως απεσταλμένος της στις Ηνωμένες Πολιτείες, επιφορτισμένος με το καθήκον να εποπτεύει τις προμήθειες πολεμικών εφοδίων. Εντυπωσίασε τον Αμερικανό πρόεδρο Ρούζβελτ και σύντομα έγινε έμπιστος σύμβουλός του. Του συνέστησε να αυξήσει την ικανότητα παραγωγής στρατιωτικού εξοπλισμού πριν καν οι ΗΠΑ εισέλθουν στον πόλεμο. Το 1943, ο Μονέ έγινε μέλος της Γαλλικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης, η οποία λειτουργούσε ως εξόριστη γαλλική κυβέρνηση στο Αλγέρι. Τότε διατύπωσε για πρώτη φορά ξεκάθαρα το όραμά του για την ένωση της Ευρώπης με στόχο την επίτευξη και τη διατήρηση της ειρήνης. Σε σύσκεψη της επιτροπής αυτής στις 5 Αυγούστου 1943, ο Μονέ δήλωσε: «Δεν πρόκειται να υπάρξει ειρήνη στην Ευρώπη εάν τα κράτη ανασυσταθούν στη βάση της εθνικής κυριαρχίας... Οι ευρωπαϊκές χώρες είναι πολύ μικρές για να εγγυηθούν στους λαούς τους την αναγκαία ευημερία και κοινωνική ανάπτυξη. Τα ευρωπαϊκά κράτη πρέπει να συγκροτηθούν στο πλαίσιο ομοσπονδίας...». Μετά και το τέλος του Β' Π.Π., ο Monnet διορίστηκε επικεφαλής της επιτροπής αναλαμβάνοντας τη σύνταξη του εθνικού σχεδίου εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης, με στόχο την αναζωογόνηση της πλήρως κατεστραμμένης γαλλικής οικονομίας και την ανοικοδόμηση της χώρας μετά τον πόλεμο.

Μετά την αποδοχή και την εφαρμογή του σχεδίου του, από την γαλλική κυβέρνηση το 1947 διορίστηκε ως Γενικός Επίτροπος της Υπηρεσίας Εθνικού Σχεδιασμού. Άρχισε να αντιλαμβάνεται ότι, παρά ταύτα, η ευρωπαϊκή ανασυγκρότηση και ολοκλήρωση δεν προχωρούσαν με τον ρυθμό που θα επιθυμούσε ο ίδιος ούτε προς την κατεύθυνση που εκείνος θεωρούσε σωστή. Στο μεταξύ οι διεθνείς εντάσεις αυξάνονταν και ο Monnet συνειδητοποίησε ότι είχε φθάσει η στιγμή να γίνουν ουσιαστικά βήματα προς την ενότητα της Ευρώπης. Με τη βοήθεια των συνεργατών του άρχισε να επεξεργάζεται την ιδέα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Έτσι, όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, στις 9 Μαΐου 1950 ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών R. Schuman εκφώνησε τη γνωστή «Διακήρυξη Schuman» εξ ονόματος της γαλλικής κυβέρνησης. Ιθύνων νους και συντάκτης της Διακήρυξης, με την οποία προτεινόταν να τεθεί το σύνολο της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα υπό τη διαχείριση μιας Ανώτατης Αρχής, ήταν ο Monnet.

Οι ποικίλες δράσεις του

Το 1955 ο Monnet γνωρίζει τον Henri Rieben στο Λουξεμβούργο έπειτα από τη διατριβή του με τίτλο «Από τις συμφωνίες των σιδηρουργών στο Σχέδιο Schuman» και έκτοτε ξεκίνησε η συνεργασία τους. Στη συνέχεια, ο Monnet μετά την αποτυχημένη απόπειρα δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας το 1954 δημιούργησε μια Επιτροπή Δράσης για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης. Η Επιτροπή είχε ως στόχο να αναβιώσει το πνεύμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και να καταστεί κινητήριο δύναμη πολλών εξελίξεων προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπως η δημιουργία της Κοινής Αγοράς, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, οι σύνοδοι κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και η εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με καθολική ψηφοφορία. Το 1957 ακολούθησε η ίδρυση του Κέντρου Τεκμηρίωσης και του Ινστιτούτου Πανεπιστημιακών Σπουδών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στη Λωζάνη, με σκοπό τη διάδοση της γνώσης που σχετίζεται με την οικοδόμηση της Ευρώπης. Επιπλέον, ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ιστορικής Έρευνας, το 1963, με στόχο τη συγκέντρωση σημαντικών αρχείων και την αφιέρωση της έρευνας σε αυτά. Αργότερα, ο Monnet πρότεινε στον Rieben τη θέση του προέδρου, ως διαδόχου του, στο Ινστιτούτο. Από το 1966 ο Monnet εξέφρασε την ιδέα της δωρεάς του προσωπικού του αρχείου στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Έρευνας και τον Rieben. Αφορμή αυτής της ιδέας ήταν η δημιουργία του Ιδρύματος στο οποίο παρέδωσε το σύνολο των αρχείων του με αποστολή να καταστούν αυτά διαθέσιμα στους ερευνητές ώστε να διατηρηθεί μέσα από αυτά μια ζωντανή μνήμη συμφιλίωσης και ένωσης των Ευρωπαίων.

3.2. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και η ευρωπαϊκή πορεία της Ελλάδας

Το βιογραφικό σημείωμα του Κωνσταντίνου Καραμανλή

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής γεννήθηκε το 1907 στην κωμόπολη Πρώτη Σερρών της τότε υπόδουλης Μακεδονίας. Ο πατέρας του, δημοδιδάσκαλος, είχε μετάσχει ενεργά στο Μακεδονικό αγώνα. Μετά το πέρας των εγκύκλιων σπουδών του, σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και, μετά την αποφοίτησή του, άσκησε, από το 1930, το δικηγορικό επάγγελμα στην πόλη των Σερρών.

Η πολιτική του σταδιοδρομία ξεκίνησε το 1935 όταν εξελέγη για πρώτη φορά βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος στην περιφέρεια Σερρών. Συνολικά, στην ευρύτερη διάρκεια της πολιτικής του σταδιοδρομίας, εξελέγη 12 φορές βουλευτής, διαδοχικά, του Λαϊκού Κόμματος, του Ελληνικού Συναγερμού, της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ενώσεως (ΕΡΕ) και της Νέας Δημοκρατίας (ΝΔ). Τα δυο τελευταία κόμματα ίδρυσε ο ίδιος, αντίστοιχα, το 1956 και το 1974. Διετέλεσε επίσης, μεταξύ 1946 – 1955, υπουργός Εργασίας, Μεταφορών, Κοινωνικής Πρόνοιας, Εθνικής Άμυνας και τέλος, Δημοσίων Έργων.

Το 1955, μετά τον θάνατο του Αλέξανδρου Παπάγου, του ανατέθηκε η εντολή για σχηματισμό νέας κυβέρνησης. Ανέλαβε την Πρωθυπουργία, την οποία και διατήρησε, μετά από τρεις διαδοχικές επιτυχείς εκλογικές αναμετρήσεις, ως τον Ιούνιο του 1963, οπότε υπέβαλε την παραίτησή του εξαιτίας διαφωνίας με τον Βασιλέα Παύλο. Έκτοτε, παρέμεινε επί έντεκα έτη στο Παρίσι διατυπώνοντας, ορισμένες φορές, τις απόψεις του για την ανάγκη της αποκατάστασης του δημοκρατικού πολιτεύματος πάνω σε νέες βάσεις. Επέστρεψε στην Ελλάδα, ενώ κατέρρεε η δικτατορία των Συνταγματαρχών και συγκρότησε, υπό την προεδρία του, την Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, η οποία και αντιμετώπισε δραστικά την ανάγκη της άμεσης επαναλειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος και της αντιμετώπισης της εθνικής κρίσης που είχε προκληθεί μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Επικράτησε σε δυο, διαδοχικές, εκλογικές αναμετρήσεις κατά τα έτη 1974 και 1977, εξασφαλίζοντας την αδιάλειπτη άσκηση της εξουσίας ως την παραίτησή του από την ενεργό πολιτική, το έτος 1980. Έπειτα εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας, δυο φορές, στις 5 Μαΐου 1980 και στις 4 Μαΐου 1990.

Το 1995, αποχώρησε οριστικά από την πολιτική σκηνή έχοντας συμπληρώσει 60 χρόνια πολιτικής πορείας. Στο διάστημα αυτό, διετέλεσε οκτώ χρόνια Υπουργός, δεκατέσσερα Πρωθυπουργός και δέκα Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ως Πρωθυπουργός, μεταξύ των ετών 1955 - 1963, έθεσε τα θεμέλια για την οικονομική ανασυγκρότηση της χώρας και, μεταξύ 1974 - 1980, αποκατέστησε, σε νέες βάσεις, το δημοκρατικό καθεστώς, επέλυσε οριστικά το πολιτειακό πρόβλημα και εξασφάλισε την ένταξη της χώρας στην Ενωμένη Ευρώπη. Ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατοχύρωσε την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού

πολιτεύματος, συνέβαλε στην ενίσχυση της εθνικής ομοψυχίας και εξύψωσε το κύρος της Ελλάδας στο διεθνή χώρο.

Η πίστη του στην ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης και ο ακατάπαυστος αγώνας του για την ένταξη της Ελλάδας σ' αυτή ήταν εσωτερικά και διεθνώς διακριτά γι' αυτό του απονεμήθηκαν σημαντικά ευρωπαϊκά βραβεία όπως το βραβείο Καρλομάγνου το 1978, το βραβείο Schuman το 1980, το χρυσό μετάλλιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 1983 και το ανώτατο μετάλλιο των Πανεπιστημίων των Παρισίων το 1983. Τιμήθηκε επίσης με το χρυσό μετάλλιο του Ιδρύματος Ωνάση, το 1983, για τη συμβολή του στην αποκατάσταση της δημοκρατίας, την επίτευξη της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, το όραμά του για την αναγέννηση της ολυμπιακής ιδέας και τις προσπάθειές του για τη σταθεροποίηση της ειρήνης στα Βαλκάνια. Ο Κ. Καραμανλής απεβίωσε στις 23 Απριλίου 1998.

Κωνσταντίνος Καραμανλής και ευρωπαϊκό ιδεώδες

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '50, κατά τη διάρκεια του οποίου ανέλαβε το αξίωμα του πρωθυπουργού της Ελλάδας ο Κωνσταντίνος Καραμανλής η εξωτερική πολιτική της χώρας έμελλε να χαρακτηριστεί από εξωστρέφεια. Αναλαμβάνοντας, έτσι, τα καθήκοντά του από τον Οκτώβριο του 1955 δρομολόγησε τα σχέδιά του ανάλογα με τις ανάγκες της χώρας. Βασικός προσανατολισμός του ήταν η έγκαιρη αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων της Ελλάδας και η εξωτερική πολιτική για την αναβάθμιση του κύρους της χώρας και της ενσωμάτωσης αυτής στους δυτικοευρωπαϊκούς μηχανισμούς. Η στενότερη προσέγγιση που επιδίωξε με τη Γερμανία και τον Καγκελάριο Adenauer με τη Γαλλία και τον Στρατηγό De Gaulle, τις ΗΠΑ και τον Πρόεδρο Eisenhower αλλά και με χώρες του ανατολικού μπλοκ και της Αραβίας κατέδειξε τη στροφή στην πολιτική ζωή της χώρας. Στην πρώτη κυβέρνηση Καραμανλή διετέλεσαν Υπουργοί Εξωτερικών ο Σ. Θεοτόκης (1955-1956) και έπειτα ο Ευ. Αβέρωφ - Τοσίτσας (1956-1963), ασκώντας μέσω του έργου τους σημαντική επιρροή στην πορεία των διεθνών σχέσεων της χώρας.

Όσον αφορά τον πολιτικό τομέα, ο Καραμανλής ανέλαβε το μείζον ζήτημα της περιόδου 1955-1959, την υπόθεση του Κυπριακού. Ταυτόχρονα, όμως, διενεργεί διαδικασίες για την ένταξη της Ελλάδας στους ευρωπαϊκούς υπερεθνικούς οργανισμούς. Αρχικό του πλάνο ήταν η συμμετοχή της χώρας στις διαπραγματεύσεις του ΟΕΟΣ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών ούτως ώστε να προσεγγίσει αποδοτικότερα τα έξι κράτη μέλη της ΕΟΚ και να πετύχει το ζητούμενο, το οποίο ήταν η προσχώρηση της Ελλάδας στο υπερεθνικό σχήμα της ΕΟΚ. Η επερχόμενη σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ, θα εγγυόταν την ασφάλεια της χώρας από ενδεχόμενες εχθρικές βλέψεις γειτονικών λαών όπως η Βουλγαρία, η Αλβανία, η Τουρκία, η Γιουγκοσλαβία και επιπλέον θα εξασφάλιζε την αμυντική

της θωράκιση έναντι του κουμμουνισμού, παράλληλα με την οικονομική της ενδυνάμωση. Με τις διεθνείς σχέσεις που ανέπτυξε ο Καραμανλής διεκδικούσε τη στήριξη ισχυρών και μεμονωμένων κρατών αλλά και αναγνωρισμένων οργανισμών (ΟΕΟΣ, NATO, ΕΟΚ) προς την Ελλάδα για να εκπληρώσει τους στόχους του. Παρά τις προσπάθειες για απαγκίστρωση από τη μονομερή αμερικανική βοήθεια φάνηκε για ακόμη μια φορά ότι η Ελλάδα υποστήριζε ολοκληρωτικά την αμερικανική μεταπολεμική πολιτική. Έτσι, το 1957, συμμετείχε στο Δόγμα Eisenhower, το οποίο θα διαμόρφωνε μια νέα επιθετική πολιτική στη Μ. Ανατολή έπειτα από την αποχώρηση του Ην. Βασιλείου και την προσχώρηση της ΕΣΣΔ. Από τη στιγμή της ένταξης της Ελλάδας στο NATO (1952) δεν προσδόθηκε η κατάλληλη πολιτική κατεύθυνση που η ίδια επιθυμούσε. Ακολουθώντας από το 1957 συμμετείχε σε διμερείς συμφωνίες και επιχείρησε διπλωματικές κινήσεις συμμετέχοντας στις διαπραγματεύσεις της ΕΖΕΣ μαζί με την Τουρκία και επιτυγχάνοντας τελικά, το 1961, τη σύνδεση με την ΕΟΚ.

Η κυβέρνηση Καραμανλή έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στην οικονομική ανασυγκρότηση και στον εκσυγχρονισμό του κράτους. Εκείνο το διάστημα, ο Καραμανλής είχε αναλάβει ένα ιδιαίτερα δυσχερές έργο καθότι η Ελλάδα ήταν μια μικρή χώρα στην οποία το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού δραστηριοποιείτο τον αγροτικό τομέα. Το 1955, η Ελλάδα συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες του δυτικού κόσμου είχε το χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα, μηδαμινές επενδύσεις και έλλειμα στον κρατικό της προϋπολογισμό επεκτείνοντας την οικονομική και νομισματική της αστάθεια. Από τα πρώιμα μεταπολεμικά έτη, η οικονομική στήριξη που παρείχε η Αμερική στην Ελλάδα είχε αρχίσει εμφανώς να μειώνεται. Στο τραπεζικό σύστημα της χώρας παρατηρούνταν έλλειψη ρευστότητας, δεχόμενο ένα τεράστιο πλήγμα δεν επέτρεπε χρηματοδοτήσεις σε παραγωγικές δραστηριότητες. Επομένως, η ευρωπαϊκή επιλογή αποτελούσε για τον Καραμανλή μονόδρομο στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας.

Τα ζητήματα οικονομικής φύσεως έχριζαν άμεσης επίλυσης γι' αυτόν το λόγο ο Καραμανλής στράφηκε έγκαιρα προς αναδυόμενους δυτικοευρωπαϊκούς οργανισμούς με ισχυρή πολιτική υπόσταση. Παρά την ιδιαίτερη σχέση Ελλάδας με την Αμερική και τη συμμετοχή της στο NATO, εξαιτίας της αδυναμίας του πολιτικού ρόλου του Βορειοατλαντικού Συμφώνου ως προς τη διευθέτηση του Κυπριακού ζητήματος ο Καραμανλής επέλεξε το δρόμο της πολιτικής που είχε χαράξει ο προκάτοχός του Αλ. Παπάγος. Η έναρξη συχνών επισκέψεων και διμερών επαφών με πολλές χώρες ανά τον κόσμο επέτρεψαν στην Ελλάδα να εξασφαλίσει εξωτερική ασφάλεια και σε ορισμένες περιπτώσεις να επωφεληθεί οικονομικά. Αναμφισβήτητα, θεμελιώδης ήταν η έκβαση της στενότερης

επικοινωνίας με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας όταν αυτή αποφάσισε, το Νοέμβριο του 1958, να χορηγήσει στη χώρα διακρατικό δάνειο ύψους διακοσίων εκατομμυρίων μαρκών και πιστώσεις που άγγιζαν τα τετρακόσια εκατομμύρια μάρκα, συνδράμοντας στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας τα χρόνια που ακολούθησαν. Πλέον, οι δύο χώρες πέραν των όποιων διαφορών μεταξύ τους το βασικότερο ήταν ότι υπολόγιζαν και οι δύο την ευρωπαϊκή ενοποίηση ενεργούσαν γι' αυτή, κινούμενες σε ένα παράλληλο άξονα εξωτερικής πολιτικής. Η συμφωνία που επετεύχθη αποτέλεσε ορθή επιλογή για την ευρωπαϊκή κατεύθυνση της χώρας.

Κατά την περίοδο της πρωθυπουργίας Καραμανλή, φαινόταν ότι το κοινωνικοπολιτικό καθεστώς της ΕΣΣΔ δεν αποτέλεσε εμπόδιο στην καλλιέργεια συνεργασίας με την Ελλάδα. Οι ενέργειες του πρωθυπουργού και του Υπουργού Εξωτερικών Ευ. Αβέρωφ παραμέρισαν το διπολικό κλίμα του μεταπολεμικού κόσμου προσεγγίζοντας πολιτικά τη Γιουγκοσλαβία, την Τουρκία, ακόμη και την Αίγυπτο. Επιπλέον, τον Απρίλιο του 1952, στην Οικονομική Διάσκεψη της Μόσχας επισφραγίστηκε η ανάγκη αποκατάστασης των οικονομικών σχέσεων Ανατολής και Δύσης. Η προσέγγιση της Ελλάδας στη Γιουγκοσλαβία βασίστηκε στην αντίληψη των διεθνών σχέσεων του ελληνικού επιτελείου και συνεπαγόταν οικονομικές παραμέτρους. Με την αποκατάσταση των ελληνογιουγκοσλαβικών εμπορικών σχέσεων και την ομαλή λειτουργία τους άνοιξε η δίοδος για τις εμπορικές συναλλαγές και με άλλα ανατολικά κράτη, ενδυναμώνοντας την εγχώρια παραγωγή και οικονομία.

Αυτή η πολιτική εξωστρέφειας την οποία υιοθέτησε κατά τη θητεία του ο Καραμανλής οδήγησε τη χώρα στην άνθιση της οικονομίας και της βιομηχανίας της. Σημαντικά προγράμματα επενδύσεων συνέτειναν στη δημιουργία εκσυγχρονισμένων ιδιωτικών και κρατικών βιομηχανικών μονάδων αξιοποιώντας τα εγχώρια αγαθά. Ακόμη σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν λιμάνια και αεροδρόμια, το οδικό δίκτυο επεκτάθηκε συγκοινωνιακά και τηλεπικοινωνιακά έργα που θα εξυπηρετούσαν στον εξευρωπαϊσμό της χώρας. Ο πρωθυπουργός εξακολούθησε να δίνει έμφαση στον σημαντικό και αποδοτικό τομέα της γεωργίας και μάλιστα εκείνο το διάστημα παρατηρήθηκε για πρώτη φορά επάρκεια σιτηρών για την κάλυψη των διατροφικών αναγκών του πληθυσμού της χώρας. Η εξελικτική πορεία της χώρας και τα θετικά οικονομικά δεδομένα δημιούργησαν το κατάλληλο έδαφος για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στη δραχμή και την εφαρμογή αναπτυξιακών προγραμμάτων και επενδύσεων από τα πλεονάσματα του κρατικού προϋπολογισμού. Όλα τα παραπάνω προσέδωσαν μια νέα εικόνα στον ελλαδικό χώρο που θα ήταν ικανή να της δώσει την ευκαιρία συμμετοχής στις ευρωπαϊκές διαδικασίες για την ενοποίηση.

Συνολικά, ο Καραμανλής στόχευε στη διαμόρφωση ενός προοδευτικού κράτους και ασφαλούς λόγω γεωγραφικής θέσης της χώρας. Έτρεφε την ακράδαντη πεποίθηση ότι η χώρα όφειλε να πάψει να βρίσκεται σε συνεχή απομόνωση και γι' αυτό προέβη στην προσέγγιση άλλων ισχυρών δυτικών κρατών μέσα από την επικοινωνία, την αλληλογραφία και επισκέψεις προς τους ηγέτες τους. Τα κράτη αυτά είχαν κοινά συμφέροντα και επιδιώξεις με την Ελλάδα επομένως ο Καραμανλής επιχείρησε να συμβαδίσει και να συνεργαστεί μαζί τους ώστε η χώρα να αποτελέσει μέρος της Ενωμένης Ευρώπης. Ο Καραμανλής είχε αντιληφθεί εξ αρχής την εμβέλεια των δυτικοευρωπαϊκών πολιτικοοικονομικών σχηματισμών και πάσχιζε να συνεχίζει τη φιλοδυτική πολιτική που είχαν χτίσει οι πρώτες κυβερνήσεις. Το ένστικτο, οι επιλογές και οι αποφάσεις του φάνηκε ότι τον δικαίωσαν και τον καθιέρωσαν στην ομάδα των κορυφαίων ευρωπαϊστών για τη συμβολή του στην προώθηση της ευρωπαϊκής ιδέας.

Οι διαπραγματεύσεις της ελληνικής αποστολής στον ΟΕΟΣ, το δίλημμα και η τελική επιλογή της σύνδεσης με την ΕΟΚ

Η εκκίνηση των επίσημων διαπραγματεύσεων στον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συμμαχίας¹⁷ για τη δημιουργία Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών στην ευρωπαϊκή ήπειρο τοποθετείται τον Φεβρουάριο του 1957. Από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια η ιδέα για τη σύσταση ευρύτερων ζωνών εμπορίου φάνταζε επιτακτική για τη Μ. Βρετανία στην οποία ανήκει ολοκληρωτικά η πρωτοβουλία ίδρυσης της μεγάλης ΕΖΕΣ. Η Βρετανία επεδίωκε να πρωτοστατήσει στα ευρωπαϊκά δρώμενα με τον ηγετικό ρόλο που ανέλαβε στο σχήμα της ΕΖΕΣ που η ίδια επινόησε και να ανταγωνιστεί τρόπο τινά τον νεοσύστατο υπερεθνικό σχηματισμό της ΕΟΚ. Το σχέδιο της όμως, δεν καθόριζε κανενός είδους ρύθμιση αναφορικά με τις αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές χώρες. Ευρωπαϊκές χώρες και μέλη του ΟΕΟΣ όπως η Γερμανία, η Ιταλία υποστήριζαν τις θέσεις της Βρετανίας ενώ και οι ΗΠΑ ήταν θετικά διακείμενες προς αυτές και την ΕΖΕΣ. Αντίθετα, γεωργικές χώρες με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης όπως η Ελλάδα, η Τουρκία, η Ισλανδία, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία δεν ήταν σύμφωνες με το εγχείρημα διότι θα επηρέαζε τις εισαγωγές τους. Ακόμη, η εξαίρεση των αγροτικών προϊόντων στη νέα αυτή τελωνειακή ένωση υποβάθμιζε τα συμφέροντα των αδυνάτων κρατών τα οποία έκαναν προσπάθειες να συμπαραταχθούν στους δυτικοευρωπαϊκούς σχηματισμούς. Από απόφαση της 17.11.1957 Τριμερούς Διάσκεψης του

¹⁷ Μινώτου, Μ., *Η Ελλάδα Στο Σταυροδρόμι Των Ευρωπαϊκών Επιλογών 1957-1959. Η Απόφαση της Κυβέρνησης Κωνσταντίνου Καραμανλή για τη Σύνδεση με την ΕΟΚ*, 2019, σσ. 109-116. Βλ. επίσης άρθρο της συγγραφέως στο περιοδικό Διαχρονία «*Η Προοπτική της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Επίσημη Στάση της Ελλάδας (1946-1950)*».

Συμβουλίου του ΟΕΟΣ, η ΕΖΕΣ όφειλε να επιτρέψει τη συμμετοχή όλων των μελών του ΟΕΟΣ καθώς και να προασπίσει τα συμφέροντά τους ιδιαίτερα αν επρόκειτο για οικονομικά αδύναμα κράτη εφαρμοζόμενη παράλληλα με τη Συνθήκη της ΕΟΚ.

Η ελληνική αποστολή συμμετείχε ενεργά στις διαδικασίες για την ΕΖΕΣ στα πλαίσια του ΟΕΟΣ και ανέπτυξε σαφείς θέσεις από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, επικεντρωμένες στη σύμμετρη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών χωρών. Η υποβολή των ελληνικών σε ποσοτικές περιστολές και φορολογικά τείχη θα προκαλούσε εκτεταμένα προβλήματα στη χώρα αν δεν εντασσόταν στους δυτικοευρωπαϊκούς σχηματισμούς. Γι' αυτό κατά το 1958 ανέπτυξε συνεργασία με την Τουρκία, την Ιρλανδία και την Ισλανδία ώστε να υπερασπιστούν τα συμφέροντά τους με πνεύμα ομαδικότητας. Ο Ι. Πεσμαζόγλου ήταν ο υπεύθυνος της ελληνικής διαπραγματευτικής ομάδας της οποίας το υπόμνημα συμπεριελάμβανε α) τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Οικονομικής Ανάπτυξης για τη χρηματοδότηση της παραγωγικής διαδικασίας των αναπτυσσόμενων χωρών, β) την προώθηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από τα προηγμένα βιομηχανικά κράτη προς τα κράτη υπό ανάπτυξη, γ) τη σύσταση Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ώστε να χρηματοδοτούνται επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, δ) την ευνοϊκότερη μεταχείριση εξαγωγών των αγροτικών προϊόντων τους από τα ανεπτυγμένα κράτη και ε) την παράταση στήριξης στις βιομηχανίες και μετά το πέρας της προστασίας. Τα εν λόγω αιτήματα των οικονομικά αδύναμων χωρών έγιναν αποδεκτά χωρίς όμως να αποφευχθεί η διακοπή των διαπραγματεύσεων το 1958. Σημαντικό όμως υπήρξε το γεγονός, της ταύτισης απόψεων Ελλάδας - Τουρκίας διότι ακολούθησαν η Συμφωνία της Ζυρίχης και η Συμφωνία του Λονδίνου ώστε να διευθετηθεί μερικώς το Κυπριακό.

Έπειτα από τις διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία της ΕΖΕΣ η Ελλάδα βρέθηκε μπροστά στο δίλημμα της ενσωμάτωσης στα νέα δυτικοευρωπαϊκά οικονομικά σχήματα ή της αποχής από αυτά. Εξ αρχής η χώρα θα επέλεγε να συμπαραταχθεί μαζί με τα άλλα δυτικά κράτη στα ενοποιητικά σχήματα και όφειλε επομένως να διαλέξει, ανάλογα με τα συμφέροντά της, αν θα συμμετείχε στην ΕΟΚ ή στη Μικρή ΕΖΕΣ. Το ενδεχόμενο της απομόνωσης και της περιθωριοποίησης είχε απορριφθεί από τον Καραμανλή, το κυβερνητικό του επιτελείο και άλλες πνευματικές προσωπικότητες της χώρας υπήρχαν όμως και ορισμένες επιφυλάξεις από κάποιους. Από τα μέσα του 1956, οι ιθύνοντες της ελληνικής κυβέρνησης είχαν αντιληφθεί την προοπτική επίλυσης προβλημάτων ζωτικής σημασίας μέσω της ενεργούς συμμετοχής της χώρας στους δυτικοευρωπαϊκούς συνασπισμούς. Αν η χώρα έπραττε διαφορετικά, αυτό θα αποτελούσε πλήγμα στην προσπάθειά της να ορθοποδήσει και να εξελιχθεί ανάμεσα στα

ισχυρά και ανεπτυγμένα δυτικά κράτη. Για την Ελλάδα, ως μέλος του ΟΕΟΣ, η ΕΖΕΣ θα αποτελούσε προάγγελο της ένταξής της στην ΕΟΚ.

Η βασική επιδίωξη του Καραμανλή ήταν η προσχώρηση στην ΕΟΚ διότι διέβλεπε το δυναμικό χαρακτήρα του Οργανισμού ως μια λύση στα ελληνικά πολιτικά και οικονομικά ζητήματα. Οι τελέσφορες ενέργειες του καθηγητή και οικονομικού συμβούλου της Τράπεζας της Ελλάδος Ι. Πεσμαζόγλου στην πολυμερή διπλωματία που ανέπτυξε στον ΟΕΟΣ έδωσαν νέα ώθηση στη χώρα για την στις διαπραγματεύσεις της επερχόμενης σύνδεσής της με την ΕΟΚ. Η μικρή ΕΖΕΣ έδινε έμφαση στους χαλαρούς οικονομικούς δεσμούς και στη δημιουργία ελευθέρων εμπορικών ζωνών για τα βιομηχανικά προϊόντα οπότε και δεν συνέφερε μια κατεξοχήν γεωργική χώρα όπως ήταν η Ελλάδα. Συνεπώς, η διαφορά της ΕΟΚ και της ΕΖΕΣ ήταν ποιοτική καθώς η Κοινότητα μέσω της Κοινής Αγοράς της και του υπερεθνικού στοιχείου θα συνέβαλε στην αρμονική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και κατ' επέκταση στην ισόρροπη ανάπτυξη της εμπορικής, αγροτικής, νομικής και νομισματικής τους πολιτικής. Ακόμη η ποσοτική διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η ΕΖΕΣ περιορίστηκε στην εξάλειψη των φόρων μόνο μεταξύ των εταίρων της σε αντίθεση με την ΕΟΚ, που ήταν ολοκληρωμένη μορφή οικονομικής ένωσης βάσει της διαμόρφωσης κοινού εξωτερικού δασμολογίου απέναντι στις χώρες που δεν συμμετείχαν σε αυτή και παροχής δυνατότητας της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων, εργατικού δυναμικού και των υπηρεσιών τους.

Έπειτα από την αποτυχία των διαπραγματεύσεων για τη Μεγάλη ΕΖΕΣ ο Καραμανλής επιδίωξε τη χωριστή σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ. Στις 8 Ιουνίου 1959, η κυβέρνηση της Ελλάδας υπέβαλε επίσημα την αίτηση προσχωρήσεως της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Το Συμβούλιο των Υπουργών της ΕΟΚ ενέκρινε την αίτηση τον Ιούλιο του 1957 και η Οικονομική Επιτροπή της Κοινότητας μαζί με την ελληνική κυβέρνηση θα επεξεργαζόταν τους όρους της σύμβασης. Τη δεδομένη στιγμή, ίσχυε ένα ειδικό καθεστώς Ελλάδας - ΕΟΚ και στη συνέχεια θα μπορούσε να καταστεί σαφές αν η Ελλάδα θα αποτελούσε πλήρες μέλος της ΕΟΚ. Η έναρξη ισχύος από την 1η Ιανουαρίου 1962 της Συμφωνίας των Αθηνών αναγνώριζε την ιδιαιτερότητα της Ελλάδας και τα οικονομικά ζητήματα που αντιμετώπιζε. Το καθεστώς της Σύνδεσης με την ΕΟΚ συνεπαγόταν ότι η Ελλάδα δεν είχε δυνατότητα συμμετοχής στα θεσμικά όργανα της ΕΟΚ για τη λήψη αποφάσεων και δεν μπορούσε να έχει ίδια δικαιώματα με τα υπόλοιπα πλήρη μέλη, παρόλο που ίσχυε νομική ισοτιμία μεταξύ τους. Ο Καραμανλής δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει με αδράνεια το ζήτημα και η χώρα να απουσιάζει από τη νέα Ευρώπη. Έτσι, το ειδικό βάρος της προσωπικής επιλογής του για τη Συμφωνία Σύνδεσης και την τελική ένταξη στην ΕΟΚ δήλωνε την πίστη

της χώρας στο ευρωπαϊκό όραμα και την ανάγκη της να ακολουθήσει το δρόμο της ενοποίησης.

Η επιλογή της Σύνδεσης με την ΕΟΚ είχε πολλαπλή σημασία για το εσωτερικό της χώρας και διεθνώς. Μέσω της ΕΟΚ θα ήταν δυνατό η Ελλάδα να εκμεταλλευτεί νέες ευκαιρίες που θα οδηγούσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας και την παγίωση του κράτους στον δυναμικό συνασπισμό των δυτικών χωρών. Σύμφωνα με τον Καραμανλή, σε μια εγκλωβισμένη κοινωνία στις αγκυλώσεις του παρελθόντος η εμπέδωση της ευρωπαϊκής ιδέας μπορούσε να προσφέρει τον κοινωνικό και πολιτικό διάλογο, προαπαιτούμενο για την έξοδο του κράτους από τον απομονωτισμό και την ηττοπάθεια. Από την πλευρά της ΕΟΚ, πολιτικοί παράγοντες οδήγησαν στην υπογραφή αυτής της Συμφωνίας που είχε στρατηγική σημασία. Αν και η κατάλυση του δημοκρατικού καθεστώτος το 1967 πάγωσε τη Συμφωνία Σύνδεσης για επτά χρόνια η Ελλάδα αποτέλεσε το πρώτο επιτυχές παράδειγμα για την είσοδο και άλλων χωρών με παρεμφερή χαρακτηριστικά, τα έτη που ακολούθησαν.

4ο Κεφάλαιο: Παρουσίαση πηγών σχετικά με την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.1. Παρουσίαση αρχείου και κέντρου τεκμηρίωσης του Ιδρύματος «Jean Monnet για την Ευρώπη»

Σύντομο ιστορικό και παρουσίαση του Ιδρύματος «Jean Monnet pour l' Europe»

Το Ίδρυμα «Jean Monnet για την Ευρώπη / Fondation Jean Monnet pour l' Europe¹⁸» δημιουργήθηκε το 1978 από τον Jean Monnet, που αναγνωρίζεται ως ο «πατέρας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος ανέθεσε όλα τα αρχεία του στον Henri Rieben. Είναι ένας ανεξάρτητος θεσμός καθαρά δημόσιας χρησιμότητας, μη κομματικός, υποστηριζόμενος από το κράτος του Vaud, την Ελβετική Συνομοσπονδία και την πόλη της Λωζάνης. Λειτουργεί από το Ferme de Dorigny, που βρίσκεται στην καρδιά της πανεπιστημιούπολης και διατίθεται από το κράτος του Vaud.

Στεγάζει ένα σημαντικό αρχείο αποτελούμενο από πολλές ιδιωτικές συλλογές, συμπεριλαμβανομένων εικονογραφικών και οπτικοακουστικών εγγράφων. Ακόμη, στεγάζει εξειδικευμένη βιβλιοθήκη και κέντρο τεκμηρίωσης. Με αυτόν τον τρόπο, καθιστά αυτό το μοναδικό σύνολο πόρων για την ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης προσβάσιμο σε ερευνητές, καθηγητές και μαθητές. Επιπλέον, αναπτύσσει ένα πρόγραμμα γυρισμένων συνεντεύξεων και απονέμει την υποτροφία Henri Rieben κάθε χρόνο σε αρκετούς ερευνητές.

Επιπρόσθετα, το ίδρυμα είναι ένας χώρος για συζήτηση και συναντήσεις. Διοργανώνει επιστημονικά συνέδρια, καθώς και μια σειρά «ευρωπαϊκών διαλόγων» και «ευρωπαϊκών διασκέψεων» που ασχολούνται με τις διάφορες πτυχές των μεγάλων σύγχρονων θεμάτων συγκεντρώνοντας κορυφαίους ομιλητές (καθηγητές, εμπειρογνώμονες, πολιτικοί ηγέτες, διπλωμάτες και ανώτερα στελέχη). Καλωσορίζει πολλούς ερευνητές, καθώς και επισκέπτες, τόσο σημαντικές προσωπικότητες όσο και ενδιαφερόμενες ομάδες, οι οποίοι στη συνέχεια έχουν την ευκαιρία να προσεγγίσουν επιλεγμένο αρχειακό υλικό και να μοιραστούν τις σκέψεις τους. Περιοδικά απονέμει το Χρυσό Μετάλλιο σε ηθοποιούς που έχουν δεσμευτεί για το κοινό συμφέρον των Ευρωπαίων. Τέλος, το Ίδρυμα συνεχίζει να δημοσιεύει τη συλλογή "Cahiers rouges" (κόκκινα βιβλία), η οποία αριθμεί περισσότερα από διακόσια τεύχη.

¹⁸ Ίδρυμα Jean Monnet pour l' Europe, <https://jean-monnet.ch/en/>

Μετά από δύο χρόνια εργασίας, το Ίδρυμα επέστρεψε στο διευρυμένο και ανακαινισμένο Ferme de Dorigny τον Ιούνιο του 2011. Οι νέοι χώροι για τη συντήρηση γραπτών και οπτικοακουστικών αρχείων εγγυώνται τις βέλτιστες συνθήκες διατήρησης και ασφάλειας, ενώ έχουν δημιουργηθεί νέοι χώροι εργασίας για την κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με την αυξανόμενη ζήτηση πρόσβασης στην κληρονομιά ντοκιμαντέρ που κατέχει το Ίδρυμα. Έτσι, το Ίδρυμα έχει γίνει ένα ίδρυμα με ευρωπαϊκή και διεθνή φήμη στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης και στην περιοχή Vaud. Προσφέρει στην Ελβετική Συνομοσπονδία μια πολύτιμη πλατφόρμα ανταλλαγής και συνάντησης.

Ο Pat Cox, πρώην Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το Διεθνές Ευρωπαϊκό Κίνημα, είναι Πρόεδρος του Ιδρύματος από την 1η Ιανουαρίου 2015. Οι προκατόχοί του είναι ο José Maria Gil-Robles (2009-2014), πρώην Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το Ευρωπαϊκό Διεθνές Κίνημα, ο Bronislaw Geremek (2006-2008), μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Πολωνίας και ο Henri Rieben (1978-2005), Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης. Από το 2012, το ίδρυμα διευθύνεται από τον Gilles Grin, γιατρό διεθνών σχέσεων και λέκτορα στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης.

Το Ίδρυμα Jean Monnet για την Ευρώπη διαθέτει ιδιωτικά αρχεία που σχετίζονται με την προέλευση και τις εξελίξεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τη σχέση μεταξύ Ελβετίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μία από τις αποστολές του είναι να εμπλουτιστούν, να διατηρηθούν, να βελτιωθούν και να διατεθούν στο κοινό οι πόροι των ντοκιμαντέρ που διαθέτει.

Το αρχείο του Jean Monnet αποτελεί τον πυρήνα των συλλογών του ιδρύματος καθώς μαρτυρά τη γέννηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και αποτελούν ουσιαστική πηγή για όλους όσους ενδιαφέρονται για το θέμα της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που σηματοδότησε τον 20ο αιώνα. Εκτός από τη συλλογή αρχείων του Monnet, στο Ίδρυμα φυλάσσονται και άλλα πολύτιμα αρχεία: τα αρχεία της Επιτροπής Δράσης για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης, τα ευρωπαϊκά αρχεία του Robert Schuman, τα αρχεία του Robert Marjolin, τα αρχεία του Michel Gaudet καθώς και ψηφιακά αντίγραφα των αρχείων του Paul-Henri Spaak και ψηφιακά αντίγραφα των ευρωπαϊκών αρχείων του Jacques Delors. Από το 1998, το Ίδρυμα ακολουθεί ένα πρόγραμμα μαγνητοσκοπημένων συνεντεύξεων για τις σχέσεις μεταξύ Ελβετίας και Ευρώπης και για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Δημιουργήθηκαν για να συλλέξουν τις πολύτιμες μαρτυρίες προσωπικοτήτων από τον πολιτικό κόσμο, την οικονομική σφαίρα και την κοινωνία των πολιτών που επιτρέπουν στο Ίδρυμα να δημιουργήσει μια

ζωντανή μνήμη βάσει των μαρτυριών των πρωταγωνιστών στην οικοδόμηση της Ευρώπης. Έτσι, το Ίδρυμα διατηρεί στις συλλογές του πολλές ηχογραφήσεις προσωπικοτήτων που γνώριζαν τον Jean Monnet ή που συμμετείχαν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Οι πόροι του Ιδρύματος αντιπροσωπεύουν περίπου ένα γραμμικό χιλιόμετρο εγγράφων. Φωτογραφίες, συνεντεύξεις, ταινίες και ηχητικά έγγραφα, εικονογραφικά έγγραφα, επίσημες εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκδόσεις της Βιβλιοθήκης. Το Ίδρυμα διατηρεί επίσης και διαθέτει μια σημαντική ψηφιακή κληρονομιά. Για να καταστεί δυνατή η εκμετάλλευση αυτού του όγκου εγγράφων, εργαλεία έρευνας¹⁹ (περιγραφικά μέσα), συμπεριλαμβανομένων πολλών λεπτομερών ευρετηρίων, είναι διαθέσιμα στους ερευνητές για αποδοτικότερη αναζήτηση των πηγών. Αυτά τα όργανα βρίσκονται σε συνεχή ανάπτυξη. Η γενική πολιτική αρχειοθέτησης του Ιδρύματος έχει καθοριστεί για να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες απαιτήσεις και προκλήσεις στον τομέα των αρχείων. Σχετικά με τα Cahiers Rouges έχει δημιουργηθεί πλήρης κατάλογος με όλους τους τίτλους της συλλογής, ο οποίος είναι και διαθέσιμος σε ηλεκτρονική μορφή.

Το αρχειακό υλικό του Ιδρύματος Jean Monnet

Τα αρχεία του Monnet παραδόθηκαν στο Ίδρυμα όταν αυτό ιδρύθηκε, το 1978. Μια επιπλέον παρτίδα που αφορά την περίοδο 1916-1922 και ανακαλύφθηκε το 2018 έχει συμπεριληφθεί. Περιλαμβάνονται επίσης οικογενειακές ταινίες, από το 1933 έως το 1949. Η αρχειακή συλλογή που αντιπροσωπεύει τον Monnet φτάνει περίπου τα 150 γραμμικά μέτρα και η τεκμηρίωση καλύπτει την περίοδο 1916-1979, που αντιστοιχεί στην καριέρα του. Αρχικά, το υλικό σχετίζεται με την αλληλοσυμπληρούμενη οικονομική συνεργασία κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σε αυτό, περιλαμβάνονται οι ιδιωτικές υποθέσεις του κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, για παράδειγμα στην Κίνα. Ακόμα περιλαμβάνονται οι αποστολές για την αγορά πολεμικού υλικού πριν και κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και η γαλλο-βρετανική και αμερικανική-βρετανική οικονομική συνεργασία κατά το ίδιο διάστημα. Επιπλέον μέρος της συλλογής αποτελεί, το Σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό και την ανοικοδόμηση της Γαλλίας μετά τον πόλεμο και το Σχέδιο Schuman. Συμπεριλαμβάνεται επίσης υλικό, από την ΕΚΑΧ κατά την περίοδο της προεδρίας του Monnet στην Ανώτατη Αρχή και την προέλευση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, από την Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα (1949-1954) και από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα (1951-1954). Ιδιαίτερα

¹⁹ Αναλυτικά Κολυβά, Μ., Κεφ. 3, Τα εργαλεία πρόσβασης και έρευνας, , 2016, σσ. 242-248. Βλ. επίσης Ellis, J., Η διαχείριση των αρχείων, 2000, σσ. 316-332.

σημαντική αποτελεί η θεματική τεκμηρίωση του υλικού του αρχείου από την Επιτροπή Δράσης για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης (1955-1975) καθώς περιλαμβάνει τις Συνθήκες της Ρώμης (Ευρατόμ και Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) και την προσχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας στις Κοινότητες το 1973. Στην αρχειακή συλλογή εμπεριέχεται επίσης, η συλλογή από τα βραβεία του J. Monnet και κατάλογος διακρίσεων, υλικό από τη σύνταξη των απομνημονευμάτων του, από την αλληλογραφία του, από συνεργασίες, από την ίδρυση του Ιδρύματος, από άρθρα και συνεντεύξεις αναφορικά με τον ίδιο και από ιδιόχειρες σημειώσεις. Παράλληλα, το αρχειακό υλικό συμπληρώνει μια πλούσια συλλογή φωτογραφιών, ηχητικών εγγράφων και ταινιών.

Επιπρόσθετα, το αρχείο του Ιδρύματος διαθέτει ορισμένες ακόμη συλλογές τεκμηρίων εξίσου σημαντικών προσωπικοτήτων. Ενδεικτικά θα γίνει αναφορά στο αρχείο του R. Schuman, το οποίο αποτελείται από δέκα εκτενείς φακέλους που καλύπτουν την περίοδο 1946-1962 και εμπεριέχουν έγγραφα της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας, της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, υλικό του Συμβουλίου της Ευρώπης, γραπτά του ιδίου, εκτεταμένη αλληλογραφία, δημοσιεύματα, συνεντεύξεις και φωτογραφίες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η συλλογή αρχείων του Rolf Roth Ελβετού καλλιτέχνη, συντάκτη και ζωγράφου πορτρέτου διαπιστευμένου από το 1920 στα Ηνωμένα Έθνη. Η συλλογή των αρχείων παραδόθηκε στο Ίδρυμα μεταξύ 1997 και 2004 από την Barbara Roth, κόρη του και σχετίζονται με την περίοδο 1920-1955. Πρόκειται για μια σημαντική εικονογραφική συλλογή που περιέχει περίπου 500 πρωτότυπα πορτρέτα πρωταγωνιστών του Συνδέσμου Εθνών και διάφορα διεθνή συνέδρια, καθώς και 220 φωτογραφίες πορτρέτου. Πολυάριθμα κινούμενα σχέδια, πολιτικά κινούμενα σχέδια και αποκόμματα τύπου ολοκληρώνουν τη συλλογή. Τελευταία αλλά όχι λιγότερο σημαντική, είναι η συλλογή τεκμηρίων του Robert Marjolin ο οποίος ήταν βοηθός του Jean Monnet στο Σχέδιο από το 1945 έως το 1948, Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΟΣΑ) από το 1948 έως το 1955 και Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 1958 έως το 1967. Τα αρχεία του, που έχουν οργανωθεί και απαρτίζουν τριανταεπτά φακέλους παραδόθηκαν στο Ίδρυμα από την οικογένεια του Marjolin. Ένα σημαντικό μέρος των αρχείων του αποτελείται από γραπτά, ομιλίες, δηλώσεις και διαλέξεις καθ' όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του ως Γενικός Γραμματέας του ΟΟΣΑ, οικονομολόγος, καθηγητής, σύμβουλος επιχειρήσεων, ειδικός και ακαδημαϊκός. Η συλλογή των άρθρων του ξεκίνησε στη μεσοπολεμική περίοδο με μια σειρά συνεισφορών στο περιοδικό L'Europe Nouvelle (1934-1939). Άλλοι, εξίσου, σημαντικοί φάκελοι αντικατοπτρίζουν τη γένεση του

ΟΟΣΑ, τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Οικονομικής Συνεργασίας και το έργο του ΟΟΣΑ έως το 1955. Άλλοι φάκελοι αναφέρονται στην ίδρυση και τις λειτουργίες της Κοινής Αγοράς και το έργο της Επιτροπής Vernet. Η πρώιμη τεκμηρίωση περιλαμβάνει επίσης αρχεία σχετικά με τη διάσκεψη των Βρυξελλών και την Ευρατόμ, που συμπληρώνονται από αντιδράσεις από ιδιωτικούς κύκλους τόσο στην Ευρατόμ όσο και στην Κοινή Αγορά. Το ζήτημα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης είναι ένα άλλο θέμα ενδιαφέροντος, που απεικονίζεται από το 1958 έως το 1985. Τέλος, το αρχείο καλύπτει τα έτη 1943 - 1985 και συμπληρώνεται από μια γενική αλληλογραφία και τη συγγραφή και δημοσίευση των απομνημονευμάτων του Marjolin, τα οποία συνιστούν το τελευταίο σημαντικό μέρος των αρχείων του.

Η Βιβλιοθήκη και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Τεκμηρίωσης

Το Ίδρυμα προσφέρει στους ερευνητές μια εξειδικευμένη βιβλιοθήκη που είναι σύμφωνη με την κατάσταση της επιστημονικής έρευνας για ευρωπαϊκά θέματα. Εκτός από τις τακτικές αγορές που εκπληρώνουν αυτήν την αποστολή, η Ευρωπαϊκή Βιβλιοθήκη λαμβάνει δωρεές σε ad hoc βάση.

Η βιβλιοθήκη εστιάζει σε είδη τεκμηρίων όπως είναι οι συλλογές κειμένων, εγγράφων και πηγών, τα απομνημονεύματα των πρωταγωνιστών, βιογραφίες και μαρτυρίες, τις δοκιμές για την ευρωπαϊκή κατασκευή, τις εργασίες των διασκέψεων, δημοσιεύσεις για την Ελβετία και την Ευρώπη. Το Ίδρυμα κατέχει επίσης τα πολιτικά και ιστορικά έργα στη βιβλιοθήκη του Jean Monnet, καθώς και πολλές συλλογές έργων που δωρίστηκαν από προσωπικότητες που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Από την άνοιξη του 2020, ο κατάλογος βιβλιοθηκών του Ιδρύματος είναι διαθέσιμος στο «Réseau des bibliothèques vaudoises»: Renouvaud. Σήμερα, περισσότεροι από οκτώ χιλιάδες τίτλοι αναφέρονται εκεί ενώ πολύ εύκολα ένας ερευνητής μπορεί να έχει πρόσβαση, είτε σε ολόκληρο τον κατάλογο της βιβλιοθήκης μέσω ενός link είτε σε συγκεκριμένα μέρη της βιβλιοθήκης που αποτελούν τμήματα προσωπικών βιβλιοθηκών, όπως για παράδειγμα αυτή του Monnet.

Τέλος, το Ίδρυμα Jean Monnet για την Ευρώπη κατέχει τον τίτλο του «Ευρωπαϊκού Κέντρου Τεκμηρίωσης» που δόθηκε από τις Βρυξέλλες. Ως εκ τούτου, λαμβάνει όλες τις δημοσιεύσεις από καθένα από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Διαχειρίζεται αυτήν την τεκμηρίωση σε συνεργασία με το Ελβετικό Ινστιτούτο Συγκριτικού Δικαίου (ISDC). Επιπλέον, διατηρεί τα βασικά κείμενα (συνθήκες, δελτία, ετήσιες εκθέσεις διαχείρισης των θεσμικών οργάνων) και τους πόρους τεκμηρίωσης από την Υπηρεσία Εκδόσεων της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστώντας τα διαθέσιμα σε όλα τα ενδιαφερόμενα άτομα σε θέματα που σχετίζονται, με τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, των διακυβερνητικών διασκέψεων, των συνόδων κορυφής και της διεύρυνσης.

4.2. Το αρχείο και η βιβλιοθήκη του ιδρύματος Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής

Παρουσίαση του ιδρύματος

Η σύσταση του Ιδρύματος «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής»²⁰, το 1983, σημαντικού κέντρου διαφύλαξης της ιστορικής μνήμης και προαγωγής της επιστημονικής έρευνας, υπήρξε αποτέλεσμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Συγκεκριμένα, τρεις προσωπικότητες των γραμμάτων, με επίγνωση της συγκυρίας, οι Κ. Τσάτσος, Κ. Τρυπάνης και Κ. Σβολόπουλος προέτρεψαν με σχετική επιστολή τους τον Καραμανλή να προβεί στην ίδρυση ενός Ιδρύματος με πρότυπο άλλα παρεμφερή διεθνή ιδρύματα, όπως εκείνο του Jean Monnet. Σύντομα ο Καραμανλής αποδέχθηκε την πρότασή τους και προχώρησε στη σύσταση του Ιδρύματος έχοντας την πεποίθηση ότι «*η Ιστορία δεν πρέπει να λησμονείται*» και ότι «*τα διδάγματα της Ιστορίας είναι πάντα επίκαιρα*». Στο έργο του Κ. Τσάτσου «*Λογοδοσία μιας Ζωής*» αναφέρονται οι λεπτομέρειες σύστασης του Ιδρύματος και εκφράζονται οι σχετικές του απόψεις για τον επιστημονικό αυτό φορέα που τον χαρακτηρίζει «*...κέντρο που θα έχει τον εθνικό σκοπό να καλλιεργήσει την σύγχρονη ιστορία του τόπου μας...*»²¹.

Η πρωτοποριακή απόφασή του να καταθέσει το πολιτικό του αρχείο σε ένα κοινωφελές Ίδρυμα που θα έφερε το όνομά του συνέβαλε καθοριστικά στην ουσιαστική επιστημονική προσέγγιση των ζητημάτων της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Ταυτόχρονα, η υιοθέτηση, του παραδείγματός του από άλλους Έλληνες πολιτικούς και από Ιδρύματα που συστάθηκαν με παρεμφερή χαρακτήρα, πιστοποιεί την έγκαιρη ανταπόκριση στο γενικότερο πνεύμα των καιρών. Το Ίδρυμα αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και διέπεται από τους νόμους περί κοινωφελών Ιδρυμάτων. Η σύσταση και η λειτουργία του βασίστηκε αποκλειστικά στην οικονομική ενίσχυση ιδιωτών, στενών συγγενών και φίλων του Κ. Καραμανλή. Πρώτος Πρόεδρος διετέλεσε ο Κωνσταντίνος Τσάτσος και Γενικός Διευθυντής ο ακαδημαϊκός Κωνσταντίνος Σβολόπουλος.

²⁰ Βλ. Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής, <https://ikk.gr/>

²¹ Μινώτου, Μ., «*Το περιεχόμενο του αρχείου του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή: η ευρωπαϊκή του διάσταση*», 2006.

Το κτίριο του Ιδρύματος, στη Φιλοθέη, ανεγέρθηκε με σχέδιο του Ιάσωνα Ρίζου ενώ οι εργασίες ανέγερσης του κτιρίου ολοκληρώθηκαν τον Οκτώβριο του 1987. Έπειτα ακολούθησε η εγκατάσταση, ο εξοπλισμός, ο εμπλουτισμός και η συστηματική οργάνωση του Αρχείου και της Βιβλιοθήκης. Ο ίδιος ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, σύμφωνα με την επιθυμία του, έχει ενταφιαστεί, στις 24 Απριλίου 1998, στον περίβολο του Ιδρύματος.

Απώτερος σκοπός του Ιδρύματος είναι η πληρέστερη διαφώτιση των ιστορικών γεγονότων της περιόδου μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σε συνδυασμό με τη συστηματική μελέτη και έρευνα του έργου του Κωνσταντίνου Καραμανλή και την προώθηση της ιδέας της Ενωμένης Ευρώπης. Θεμελιακή προϋπόθεση για την επίτευξη του σκοπού αυτού υπήρξε η συγκέντρωση, διαφύλαξη και αξιοποίηση του προσωπικού του αρχείου, με επιδίωξη την προαγωγή της επιστημονικής έρευνας, μακράν κάθε πολιτικής ή άλλης σκοπιμότητας.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες του Ιδρύματος είναι η λειτουργία του Ιστορικού Αρχείου και ο συγχρονισμός παρεχόμενων υπηρεσιών. Ακόμη, το ίδρυμα διαθέτει Βιβλιοθήκη η οποία μεριμνά για τον εμπλουτισμό των συλλογών της και για τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών τις οποίες παρέχει, καθώς επίσης είναι υπεύθυνο για τη συγκρότηση σειράς εκδόσεων πυρήνα της οποίας αποτελεί το 12τομο έργο «Κωνσταντίνος Καραμανλής: Αρχείο, γεγονότα και κείμενα». Επιπλέον στο ίδρυμα πραγματοποιείται διεξαγωγή συνεδρίων, σεμιναρίων, διαλέξεων, εκθέσεων και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Παράλληλα, το ίδρυμα διατηρεί συνεργασίες με παρεμφερή ιδρύματα του εξωτερικού, όπως τα Ιδρύματα Konrad Adenauer και Charles De Gaulle και συμμετέχει σε ποικίλα επιμορφωτικά προγράμματα. Τέλος, έχει επιτευχθεί η σύσταση Έδρας Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Σπουδών «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» στη Σχολή Fletcher του Πανεπιστημίου Tufts της Βοστώνης. Το Ίδρυμα, επίσης, είναι μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (International Council of Archives – ICA) και ενεργό μέλος της Διεθνούς Επιτροπής που αφορά στα Αρχεία των Κοινοβουλίων, των Πολιτικών Κομμάτων και των Πολιτικών Προσωπικοτήτων (Section of Archives and Archivists of Parliaments and Political Parties – SPP) από το 2000.

Ιστορικό Αρχείο Ιδρύματος

Κεντρικό πυρήνα αποτελεί το Αρχείο Κωνσταντίνου Καραμανλή, δωρεά του ιδίου, το οποίο καλύπτει την ευρύτερη περίοδο της πολιτικής του δράσης, από το 1946 έως το 1995, με πλούσιο χαρτώο και οπτικοακουστικό υλικό. Εκτός αυτού, το Ιστορικό Αρχείο του Ιδρύματος έχει ήδη εμπλουτιστεί με τα αρχεία σημαντικών πολιτικών προσωπικοτήτων και στενών

συνεργατών του Κωνσταντίνου Καραμανλή, όπως του Ευάγγελου Αβέρωφ-Τοσίτσα, του Κωνσταντίνου Παπακωνσταντίνου, του Γεωργίου Κοντογεώργη, του Νικολάου Μάρτη, του Ιωάννη Μπούτου, του Γεράσιμου Αποστολάτου και του Γεωργίου Σπέντζα. Ακόμα, κατέχει και διαχειρίζεται σημαντικά σε αξία αρχεία και συλλογές πολιτικών και άλλων προσωπικοτήτων, όπως του Παναγή Τσαλδάρη, του Κωνσταντίνου Τσαλδάρη, της Λίνας Τσαλδάρη, του Αναστασίου Κανελλόπουλου με αναφορά στον Παναγιώτη Κανελλόπουλο, του Γεωργίου Δασκαλάκη, του Γεωργίου Παραβάντη, του Διονυσίου Φλάμπουρα, του Νικόλαου Παναγιωτάτου και του Άλκη Δελμούζου. Τέλος, το Ιστορικό Αρχείο έχει θέσει σε εφαρμογή τη συλλογή προφορικών μαρτυριών προσώπων που συνεργάστηκαν στενά με τον Κ. Καραμανλή ή διαδραμάτισαν σημαντικό πολιτικό ρόλο στη διάρκεια της παρουσίας του στο δημόσιο βίο.

Μέσα από τις αρχειακές αυτές πηγές προβάλλονται ενδιαφέρουσες όσο και κρίσιμες πτυχές της σύγχρονης πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ιστορίας της Ελλάδας και ευρύτερα της διεθνούς κοινότητας. Το υλικό τους είναι αλληλοσυμπληρούμενο και εξασφαλίζει μία εξαιρετικά εμπειριστατωμένη αποτύπωση της πολιτικής ζωής της χώρας από την περίοδο του Μεσοπολέμου έως και τη δεκαετία του '90. Η προσφορά του αρχειακού υλικού για μελέτη από τους ερευνητές γίνεται σύμφωνα με τους όρους που περιέχονται στον σχετικό ειδικό κανονισμό. Βασική προϋπόθεση για τη χρήση των εγγράφων είναι να μην εμπίπτουν στον κανόνα περί κρατικού απορρήτου, στον οποίο υπάγονται τα δημόσια έγγραφα της τελευταίας 30ετίας. Μέρος του πρωτογενούς υλικού του Ιστορικού Αρχείου έχει ήδη αξιοποιηθεί από πολλούς επιστήμονες και νέους ερευνητές.

Το Ιστορικό Αρχείο παρακολουθεί την προσπάθεια υιοθέτησης κανόνων και συγκεκριμένων οδηγιών που θεσμοθετούνται από το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων σε αναζήτηση μιας ενιαίας στρατηγικής σε επίπεδο παγκόσμιο ή περιφερειακό και προβαίνει στην εφαρμογή τους. Συνεχείς προσπάθειες καταβάλλονται για την προστασία και συντήρηση των προαναφερθέντων ιστορικών τεκμηρίων, καθώς και για την αμεσότερη πρόσβαση σε αυτά ακολουθώντας τις εξελίξεις της τεχνολογίας, τόσο από τα ερευνητικά κέντρα της Ελλάδος και του εξωτερικού, όσο και από τους απλούς ερευνητές. Στο πλαίσιο του έργου «Ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη των αρχείων του Ιδρύματος Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής», ψηφιοποιήθηκαν το χαρτώο και οπτικοακουστικό υλικό του Αρχείου του Κωνσταντίνου Καραμανλή, καθώς επίσης μεγάλο μέρος των κειμηλίων του. Στη συνέχεια, ψηφιοποιήθηκαν τα έγγραφα των Αρχείων Παναγή, Κωνσταντίνου και Λίνας Τσαλδάρη και το φωτογραφικό

υλικό που περιέχεται στη Συλλογή Ιστορικών Κειμηλίων του Αναστάσιου Κανελλόπουλου. Με την ολοκλήρωση της ψηφιοποίησης και τεκμηρίωσης ενός σημαντικού μέρους του ποικίλου και πλούσιου υλικού του Ιστορικού Αρχείου, έχει διαμορφωθεί, και διαρκώς εξελίσσεται και βελτιώνεται, μία ευρεία βάση δεδομένων, που παρέχει στον κάθε χρήστη τη δυνατότητα συνολικής αναζήτησης σε έγγραφα, οπτικοακουστικό υλικό και κειμήλια που αφορούν μία πλειάδα σημαντικών γεγονότων και προσωπικοτήτων της Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάστηκε, βάσει των απαραίτητων προδιαγραφών, δικτυακός τύπος για τη διάχυση του περιεχομένου των ψηφιακών συλλογών στο κοινό.

Μέρος του Ιστορικού Αρχείου αποτελεί επίσης, η πλούσια συλλογή, λυτών ή τοποθετημένων σε λευκώματα, φωτογραφιών με αναφορά στην πολιτική δράση και τον ιδιωτικό βίο του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ο κύριος όγκος του υλικού αυτού καλύπτει την περίοδο 1955-1995. Οι βασικές ενότητες από τις οποίες συγκροτείται η συλλογή αναφέρονται στις περιόδους των δύο πρωθυπουργικών και προεδρικών του θητειών, καθώς και στην ιδιωτική του ζωή. Η συλλογή οπτικοακουστικού υλικού του Ιστορικού Αρχείου που περιλαμβάνει φωτογραφίες, κινούμενες εικόνες (video) και ηχητικές εγγραφές (audio). Η αξιοποίησή της συμβάλλει θετικά στη συγκριτική έρευνα και την πολυδιάστατη ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων. Ο συνδυασμός εικόνας και ήχου περικλείει μία ιδιαίτερη δυναμική και αναδεικνύει αφενός την πολιτική δράση και την προσωπικότητα του Κ. Καραμανλή και αφετέρου τα σύγχρονα πολιτικά γεγονότα της μακρόχρονης περιόδου, κατά την οποία ο ίδιος πρωταγωνίστησε. Τα τεκμήρια αυτά συμβάλλουν στην πληρέστερη ανασύνθεση της γενικής εικόνας της μεταπολεμικής Ελλάδας και προσφέρουν στοιχεία σχετικά με διεθνή γεγονότα. Η συλλογή αυτή έχει αποτυπωθεί σε οπτικά φιλμ των 16 και 25 ιντσών και 375 βιντεοκασέτες τύπου BETA, UMATIC και VHS, που ψηφιοποιήθηκαν σε 375 DVD. Αναλυτικοί κατάλογοι και πληροφορίες σχετικές με το υλικό αυτό είναι δυνατό να παρέχονται στους ερευνητές, σύμφωνα με τον κανονισμό του Ιστορικού Αρχείου.

Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα είναι η συλλογή των κειμηλίων που φυλάσσεται στο Ίδρυμα και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων προσωπικά ενθύμια και έργα ζωγραφικής ή γλυπτικής με ιδιαίτερο ιστορικό και καλλιτεχνικό ενδιαφέρον. Τα προσωπικά του ενθύμια (παράσημα, μετάλλια, πλακέτες, διπλώματα, βραβεία) συνδέονται άμεσα με κορυφαία γεγονότα της πολιτικής του σταδιοδρομίας που δρομολόγησαν την ιστορική πορεία της Ελλάδας κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Το Ιστορικό Αρχείο έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή τη συστηματική συλλογή προφορικών μαρτυριών από πρόσωπα που συνεργάστηκαν στενά με τον Κ. Καραμανλή ή διαδραμάτισαν σημαντικό πολιτικό ρόλο στην ευρύτερη διάρκεια της παρουσίας του στην πολιτική σκηνή της χώρας. Η εφαρμογή του προγράμματος αυτού βασίζεται στην επιλογή δεκάδων προσώπων κατά κύριο λόγο από την Ελλάδα, αλλά και από το εξωτερικό.

Όλα τα παραπάνω είναι δυνατό να μελετηθούν και να ερευνηθούν, βάσει του κανονισμού, στο Αρχείο του Ιδρύματος έπειτα από έγκριση γραπτής αίτησης που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος στον επιστημονικό υπεύθυνο των Αρχείων, συμπληρώνοντας σχετικό έντυπο. Η άδεια για την αναδίφηση του υλικού παρέχεται όταν αυτό δεν εμπίπτει στους περιορισμούς που προβλέπονται, σε εφαρμογή των κανόνων περί απορρήτου, από την εθνική και διεθνή νομοθεσία, τον κανονισμό του Ιδρύματος ή τη θέληση του δωρητή (όταν το αρχείο προέρχεται από δωρεά). Η μελέτη των εγγράφων πραγματοποιείται στο αναγνωστήριο του Ιδρύματος. Κάθε ερευνητής είναι υπεύθυνος για την ασφαλή διατήρηση και επιστροφή του υλικού που παραλαμβάνει.

Η Βιβλιοθήκη

Η Βιβλιοθήκη αποτελεί αυτοτελές τμήμα του Ιδρύματος «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» και συγκροτείται παράλληλα με τη σύστασή του το 1983, με την προσωπική μέριμνα του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Η συγκρότηση του περιεχομένου της Βιβλιοθήκης ανταποκρίνεται στην ανάγκη της πληρέστερης τεκμηρίωσης των γεγονότων, στα οποία αναφέρεται το πρωτογενές αρχειακό υλικό, αλλά και στην αυτοτελή ενημέρωση των μελετητών, με την προσφυγή μόνο σε έντυπες πηγές. Η Βιβλιοθήκη περιλαμβάνει βιβλία και περιοδικά που υπερβαίνουν τους 30.000 τόμους, οι οποίοι προέρχονται από αγορές και δωρεές φίλων του Ιδρύματος, που συνιστούν την Κύρια Συλλογή, καθώς επίσης και από τέσσερις σημαντικές συλλογές των Κωνσταντίνου Καραμανλή, Γεωργίου Δασκαλάκη, Χαρίτωνα Κοριζή και Διονυσίου Φλάμπουρα.

Η κύρια συλλογή του Ιδρύματος αποτελεί μια ανοιχτή συλλογή διότι εμπλουτίζεται από το 1983 μέχρι και σήμερα, και περιλαμβάνει βιβλία με κύριο αντικείμενο τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις μέρες μας, περίοδο κατά την οποία δραστηριοποιήθηκε πολιτικά ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Ιδιαίτερη βαρύτητα, δόθηκε στον εμπλουτισμό της συλλογής με θέματα που αφορούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, από τη σύλληψη της Ευρωπαϊκής Ιδέας έως τις σύγχρονες εξελίξεις και τις προσπάθειες για ευρύτερη πολιτική

σύγκλιση. Υπάρχουν ακόμη ειδικές ενότητες με διαχρονική αναφορά σε εθνικά θέματα μείζονος σημασίας, όπως ο Εμφύλιος, το Κυπριακό και η Ιστορία της Μακεδονίας. Στην Κύρια Συλλογή εντάσσονται και οι εφημερίδες, με πρώτη την Καθημερινή, η οποία υπάρχει σε microfilm από το 1955 και σε έντυπη μορφή από την Μεταπολίτευση και μετά. Υπάρχει, επίσης, σχετικό υλικό και άλλων εφημερίδων, όπως το Βήμα, η Βραδυνή και η Ελευθερία. Το έντονο ενδιαφέρον του Καραμανλή για την αρχαία γραμματεία οδήγησε τους υπευθύνους του Ιδρύματος στην απόφαση να εμπλουτιστεί η βιβλιοθήκη με «κλασσικά» έργα αρχαίων Ελλήνων και Λατίνων συγγραφέων, σε γαλλικές και νεοελληνικές μεταφράσεις.

Μέρος της προσωπικής βιβλιοθήκης του Κωνσταντίνου Καραμανλή κατατέθηκε στο Ίδρυμα από τον ίδιο. Πρόκειται για μια συλλογή που απαρτίζεται από έργα ποικίλων θεματικών ενότητων μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν τίτλοι αρχαίας, νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, καθώς και έργα με αναφορά στον πολιτισμό και την υψηλή διανόηση. Η συλλογή βιβλίων και περιοδικών του Γεωργίου Δασκαλάκη κατατέθηκε στο Ίδρυμα το 1989 από τον ίδιο. Η προσωπική του βιβλιοθήκη, που βρίσκεται, πλέον, υπό την κατοχή του Ιδρύματος αριθμεί γύρω στους 10000 τόμους και εστιάζει κυρίως σε ζητήματα, τόσο της νομικής επιστήμης, όσο και των κοινωνικών επιστημών, με έμφαση στην πολιτική και κοινωνική θεωρία. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως η συλλογή περιλαμβάνει, κατά κύριο λόγο, έργα τα οποία εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια της ψυχροπολεμικής περιόδου, ενώ ταυτόχρονα εμπεριέχει μεγάλο όγκο γερμανικών και άλλων ξενόγλωσσων βιβλίων και περιοδικών. Ο Χαρίτωνας Κοριζής, ανιψιός του Πρωθυπουργού Αλέξανδρου Κοριζή, διετέλεσε Καθηγητής Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ υπήρξε και στενός συνεργάτης του Θεμιστοκλή Τσάτσου. Φιλόσοφο, ασχολείτο εντατικά με την έρευνα της πολιτικής Ιστορίας της Ελλάδος, η οποία αποτελεί και το βασικό θεματικό κορμό της συλλογής του, που δωρήθηκε στο Ίδρυμα από τη σύζυγό του, το 1991. Αριθμεί περίπου 1800 τίτλους, με επιπλέον θεματικές ενότητες την κυπριακή ιστορία και την οικονομική και κοινωνική ιστορία του νεοελληνικού κράτους. Ο Διονύσιος Φλάμπουρας, άνθρωπος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα πολιτικά τεκταινόμενα της εποχής του και ενεργά παρών κατά την εμφύλια διαμάχη, δώρισε στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, το 1984, τη συλλογή του, που περιλαμβάνει 1500 τίτλους βιβλίων, οι οποίοι επικεντρώνονται στην ιστορία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου, καθώς και την ιστορική πορεία της Σοβιετικής Ένωσης.

Αναπόσπαστο κομμάτι της συλλογής της βιβλιοθήκης είναι τα έντυπα περιοδικά. Το υλικό είναι κυρίως στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, ενώ η βιβλιογραφία εμπλουτίζεται με τίτλους γερμανόφωνων και γαλλόφωνων περιοδικών. Συνολικά ο αριθμός των ελληνικών περιοδικών ανέρχεται σε 132 τίτλους και των ξενόγλωσσων σε 141. Όπως και στην κύρια συλλογή, στόχος της Βιβλιοθήκης είναι να καλύψει το θεματικό πεδίο της σύγχρονης ιστορίας, και των κοινωνικών επιστημών. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν περιοδικά από το πρώτο τεύχος κυκλοφορίας τους με ιστορική αξία, αδιάβλητη και τεύχη αφιερωμένα στην πολιτική παρουσία του Κ. Καραμανλή. Η συλλογή είναι ταξινομημένη αλφαβητικά ακολουθώντας χρονολογική σειρά. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής τίτλοι: Current history, Foreign Affairs, International Affairs – Νέα Εστία, Πολιτικά θέματα και Εποχές.

Από τη σύστασή της Βιβλιοθήκης, κύριο μέλημα υπήρξε η ορθότερη διαχείριση των τεκμηρίων της συλλογής και η καλύτερη εξυπηρέτηση του χρήστη. Για τον λόγο αυτό, από το 1992, είχε εφοδιαστεί με λογισμικό, ειδικά διαμορφωμένο για τις ανάγκες της βιβλιοθήκης. Έτσι, από εκείνη την περίοδο, το υλικό είναι καταλογογραφημένο, ταξινομημένο και ευρετηριασμένο, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, ISBD, Dewey Decimal Classification και Library of Congress Subject Headings. Παράλληλα, έχει καταρτιστεί και δίγλωσσο ευρετήριο, καθώς και Θησαυρός (λέξεις-κλειδιά στα αγγλικά και στα ελληνικά) που διευκολύνει τον αναγνώστη στην έρευνά του. Όμως, υπήρξε ανάγκη περεταίρω εκσυγχρονισμού της λειτουργίας της βιβλιοθήκης και βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους χρήστες. Συμβαδίζοντας με τα νέα δεδομένα για τις βιβλιοθήκες, η ανάγκη για αποτελεσματική αναζήτηση και ανάκτηση των πληροφοριών που βρίσκονται μέσα στη συλλογή αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα της νέας στρατηγικής της βιβλιοθήκης. Αυτό ήταν και το κίνητρο για αναδιοργάνωση του τρόπου λειτουργίας, η οποία εντάχθηκε στο πλαίσιο του έργου «Ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη των αρχείων των Παναγής, Κωνσταντίνου και Λίνας Τσαλδάρη», χρηματοδοτούμενο από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας».

Συνολικά, για την υλοποίηση του έργου κρίθηκε απαραίτητη η αναδιοργάνωση της ταξιθέτησης και η αλλαγή της ροής των τεκμηρίων των συλλογών για χωροταξικούς και βιβλιοθηκονομικούς λόγους. Το νέο λογισμικό HORIZON συνέβαλε στον εκσυγχρονισμό και στην ολοκλήρωση της καταλογογράφησης των τεκμηρίων της Βιβλιοθήκης. Ειδικότερα, οι καταχωρημένες εγγραφές στο παλιό σύστημα μεταφέρθηκαν στο νέο ενώ ακολούθησαν και νέες εγγραφές από μη καταλογογραφημένο υλικό ακολουθώντας το διεθνές βιβλιοθηκονομικό

πρότυπο UNIMARC, καθιστώντας όλο το υλικό της προσβάσιμο. Υπάρχει όμως και η δυνατότητα της απομακρυσμένης πρόσβασης σε αυτό, μέσω του ιστοτόπου του Ιδρύματος και του περιγραφικού καταλόγου της Βιβλιοθήκης.

Επίλογος

Η ευρωπαϊκή ιδέα είναι μια ιδέα διαχρονική η οποία παραμένει ζωντανή και εξελίσσεται παρά τις όποιες κρίσεις αντιμετώπισε κατά τη μακρόχρονη ιστορική πορεία της. Αν και πάντα τα ανεπτυγμένα κράτη επιθυμούν να ασκούν δύναμη και επιρροή σε μικρότερα έχει επιτύχει την ομαλή ένωσή τους σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Στηρίζεται στην εθελοντική ολοκλήρωση που συνεπάγεται την εθελούσια υιοθέτηση νομικών πράξεων. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι έχει πετύχει μια σπουδαία νίκη. Τη διασφάλιση διαρκούς ειρήνης μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Διαχρονικά, έχει εμπνεύσει πνευματικές προσωπικότητες, οι οποίες έχουν αναπτύξει δράσεις προς όφελος των ευρωπαϊκών λαών.

Συνοψίζοντας μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί προϊόν του μεταπολεμικού κόσμου ως απώτερος σκοπός των Δυτικών κρατών. Ιδιαίτερα τα έξι κράτη αντιλαμβανόμενα τις διεθνείς συγκυρίες, στα πλαίσια του Ψυχρού Πολέμου, κινητοποιήθηκαν άμεσα, ώστε ενωμένα να ενισχύσουν την οικονομία του Δυτικού μπλόκ και να εξασφαλίσουν ειρήνη και ευημερία για τους ανθρώπους του. Στη συνεργασία τους συνέβαλε το γεγονός ότι βρίσκονταν σε συνεχή γεωγραφικό χώρο και ακόμα διέθεταν προηγμένη βιομηχανία, πράγμα που τις οδήγησε σε συγγενικό βαθμό οικονομικής ανάπτυξης. Επομένως, έπειτα από τη γαλλική πρωτοβουλία του Σχεδίου Monnet - Schuman εγκαινιάστηκε η πρώτη ευρωπαϊκή κοινότητα στη βάση της οποίας λειτούργησε το επόμενο ευρωπαϊκό εγχείρημα που δεν ήταν άλλο από τη σύσταση της ΕΟΚ. Αυτό το ευρωπαϊκό σχήμα καθιέρωσε για πρώτη φορά στην ιστορία το υπερεθνικό στοιχείο, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη εκχώρησαν τα δικαιώματά τους σε αυτή.

Σε εθνικό επίπεδο γίνεται κατανοητό ότι, οι ελληνικές κυβερνήσεις υποστήριζαν και απέβλεπαν στη συμμετοχή της χώρας στην ενοποίηση της Ευρώπης, πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η προσωπικότητα του Καραμανλή και οι διπλωματικές κινήσεις του ίδιου και του επιτελείου του επέτρεψαν στη χώρα, αρχικά, να γίνει μέλος της ΕΟΚ το 1961 και έπειτα με την υπογραφή της Πράξης Προσχωρήσεως το 1979, στο Ζάμπειο έγινε τελικά το

1981 μέλος της ΕΟΚ. Αυτή η διαχρονική επιτυχία σηματοδότησε τη μετάβαση της Ελλάδας από την περιφέρεια της ευρωπαϊκής ηπείρου στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα ευρωπαϊκά κράτη έδειξαν την πίστη τους στο ευρωπαϊκό όραμα για την Ένωση και αυτό αποδείχθηκε από τις προσπάθειές τους για την ένταξή τους στα πρώτα ευρωπαϊκά ενοποιητικά σχήματα. Έπειτα από σταδιακές διευρύνσεις τα κράτη μέλη από έξι στις απαρχές δημιουργίας της έφτασε να αριθμεί τα 28. Σήμερα, μετά την αποχώρηση της Μ. Βρετανίας (Brexit), οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 27. Η Ελλάδα έτρεφε μεγάλες προσδοκίες με την είσοδό της σε αυτή, ως μέλος της από το 1961 και ως πλήρες μέλος της το 1981. Ενεργώντας με συνέπεια και προσήλωση σε αρχές και κανόνες κατόρθωσε να ανασυγκροτηθεί, να εξελιχθεί, και να ανελιχθεί σε ένα κράτος με δυναμική παρουσία στην Ευρώπη.

Όλη η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τεκμηριώνεται μέσα από το διαθέσιμο αρχειακό υλικό σημαντικών φορέων και ιδρυμάτων. Οι δύο περιπτώσεις Ιδρυμάτων, στις οποίες αναφέρεται η εργασία, συνιστούν πρότυπα για τον τρόπο διαχείρισης του υλικού και των πόρων τους καθώς και για τη διάδοση της πληροφορίας στους χρήστες, μέσω των ποικίλων παρεχόμενων υπηρεσιών.

Βιβλιογραφικές Αναφορές - Πηγές

Βιβλιογραφία

1. Ανδρονικοπούλου, Ε., *Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από την Συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ*, Αθήνα, 1995.
1. Βετσόπουλος, Απόστολος Β., *Η Ελλάδα και το Σχέδιο Μάρσαλ. Η Μεταπολεμική Ανασυγκρότηση της Ελληνικής Οικονομίας*, Gutenberg, Αθήνα 2007.
2. Βακαλόπουλος, Α., *Νέα ελληνική ιστορία, 1204-1985*, Δ' έκδοση, Αθήνα, 1990.
3. Βαληνάκης, Γ., *Εισαγωγή στην ελληνική εξωτερική πολιτική, 1949-1988*, Θεσσαλονίκη, 1989.
4. Βαληνάκης, Γ., *Θέματα Διεθνών Σχέσεων*, Θεσσαλονίκη, χ.χ.
5. Βισβίξη-Δοντά, Δ., *Ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου, 1945-1970*, Θεσσαλονίκη, 1995.
6. Γιανουλόπουλος, Γιάννης Ν., *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος. Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963)*, Παπαζήσης, Αθήνα 1992.
7. Δαμαλάς, Βασίλειος, *Η Ελλάς και η Κοινή Αγορά. Το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας εις τα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*, Παπαζήσης, Αθήνα 1962.
8. Ellis, J., (επιμ.), *Η διαχείριση των αρχείων*, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία. Τυπωθήτω-Δάρδανος, Αθήνα, 2000.
9. Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής - Εκδοτική Αθηνών, *In Memoriam: Η διεθνής Κοινότητα τιμά τον Κωνσταντίνο Καραμανλή*, Αθήνα, 1999.
10. Ίδρυμα Σάκη Καραγιωργα, *Η ελληνική κοινωνία κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο, 1952-1967*, Αθήνα, 1994.
11. Ιωακειμίδης, Π., Κ., *Ο Διεθνής ρόλος των Μικρών Χωρών και η Ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ*, Αθήνα, 1980.
12. Ιωακειμίδης, Π., Κ., *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση. Θεωρία Διαπραγμάτευση-Θεσμοί και Πολιτικές. Η Συνθήκη του Maastricht και η Ελλάδα*, Θεμέλιο, Αθήνα 1993
13. Ιωακειμίδης, Π., Κ., *Η Ευρώπη σε Μεταλλαγή. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η Ελλάδα στη Νέα Προοπτική*, Θεμέλιο, Αθήνα 1990.
14. Κανελλόπουλος, Αθ., *Η Ελλάς ως περίπτωση υμιαναπτύκτου οικονομίας*, Αθήναι, 1962.
15. Κανελλόπουλος, Αθ., *Η προβληματική της σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατά την πρώτη μετεμφυλιακή δεκαετία*, Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2012.
16. Κολουβά, Μ., *Εγχειρίδιο αρχειονομίας. Θεωρητικές προσεγγίσεις. Οργάνωση και σκοποί. Σύγχρονες προκλήσεις*, Πατάκης, Αθήνα, 2016.
17. Κοντογεώργης, Γεώργιος Λ., *Η Ελλάδα στην Ευρώπη. Η Πορεία προς την Ένωση και η Πολιτική του Καραμανλή*, Παγκόσμιος Εκδοτικός Οργανισμός, Χρήστος Γιοβάνης, Αθήνα 1985.
18. Κοντογεώργης, Γεώργιος Λ., *Η Ευρωπαϊκή Ιδέα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ελλάδα. Ιστορική Διαδρομή-Σύγχρονη Εποχή-Προοπτικές*, Σιδέρης, Αθήνα 1995.
19. Μαραβέγιας, Ν., Τσινισιζέλης, Μ., *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Θεωρία και πολιτική*, Αθήνα, 1991.
20. Μινώτου, Μ., *Η Ελλάδα Στο Σταυροδρόμι Των Ευρωπαϊκών Επιλογών 1957-1959. Η Απόφαση της Κυβέρνησης Κωνσταντίνου Καραμανλή για τη Σύνδεση με την ΕΟΚ*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2019.
21. Monnet, J, *Απομνημονεύματα*, Αθήνα, 1988.
22. Μούσης, Ν., *Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θεσμοί και Πολιτικές*, Αθήνα, 1993.

23. Μπότσιου Κ., Ε., Σακκάς, Γ., (επιμ.), *Η Ελλάδα, η Δύση και η Μεσόγειος 1945-62. Νέες ερευνητικές προσεγγίσεις*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2015.
24. Παππάς, Θ., *Η μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας στις ανθρωπιστικές επιστήμες*, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα, 2016.
25. Πεσμαζόγλου, Ι., *Η Ελλάς Έναντι των Τάσεων Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ενοποίησης*, Αρχαίον Μελετών και Ομιλιών, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήναι 1958.
26. Πεσμαζόγλου, Ι., *Η Σύνδεσις της Ελλάδος μετά της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας*, Αρχαίον Μελετών και Ομιλιών, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήναι 1962.
27. Σβολόπουλος, Κ., *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1945-1981*, Εστία, Αθήνα 2005.
28. Τσάτσος, Κ., *Ελλάς και Ευρώπη*, Αθήνα, 1977.
29. Χατζηβασιλείου, Ε., *Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου*, Αθήνα, 2001.
30. Χριστοδουλίδης, Θ., *Από την Ευρωπαϊκή Ιδέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ιστορική Διάσταση του Ευρωπαϊκού εγχειρήματος 1923-2004*, Σιδέρης, Αθήνα 2010.
31. Young, J., *Cold War Europe, 1945-1991: A Political History*, London, 1997.

Άρθρα

1. «Από τη Mitteleuropa στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακος και Χάλυβος. Τα πρώτα βήματα προς την πολιτική και οικονομική ενοποίηση της Γηραιάς Ηπείρου», Το Βήμα, Δεκέμβριος 2000.
2. Ευσταθιάδης, Στ., *Ο ελληνικός δρόμος προς την Ευρώπη*, Το Βήμα, 2008.
3. Μινώτου, Δ., Μ., «*Η Προοπτική της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Επίσημη Στάση της Ελλάδας (1946-1950)*», Διαχρονία, τεύχο 3-4, Δεκέμβριος 1998.
4. Μινώτου, Μ., «*Το περιεχόμενο του αρχείου του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή: η ευρωπαϊκή του διάσταση*», Τεκμήριον, τεύχος 6, Κέρκυρα, 2006, σσ. 165-184. URI: <http://hdl.handle.net/10797/12853>
5. Μπότσιου, Κ., «*Το Δόγμα Τρούμαν*», Η Καθημερινή, Νοέμβριος 2011.

Λήμματα από Πρακτικά Συνεδρίων και Συλλογικούς Τόμους

1. Μινώτου, Μ., «*Η ευρωπαϊκή επιλογή του Κωνσταντίνου Καραμανλή 1957-1961*», στο: *Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον εικοστό αιώνα Διεθνές επιστημονικό συνέδριο. Ζάππειο Μέγαρο, 5-9 Ιουνίου 2007*», τ. 2, εκδ. Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής, Αθήνα 2007, σσ. 129-148.
2. Minotos, M., «*A time for decisions: Greece, the OCEE negotiations and the European Economic Community 1957-1959*», in: *Modern Greek studies yearbook. A publication of mediterranean, slavic and eastern orthodox studies*, v. 20-21, University of Minnesota, 2004-2005, pp. 175-197.

Ιστοσελίδες

1. <https://jean-monnet.ch/en/> (Fondation Jean Monnet pour l' Europe)
2. <https://ikk.gr/> (Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής)
3. https://www.nato.int/nato-welcome/index_el.html (North Atlantic Treaty Organization)
4. https://europa.eu/european-union/index_el (Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
5. <https://www.presidency.gr/constantinos-karamanlis/> (Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας)
6. <https://www.robert-schuman.eu/en/> (Foundation Robert Schuman)
7. <https://www.europarl.europa.eu/portal/el>. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)

Παράρτημα

Βιογραφικά προσώπων, ομιλίες και κατάλογοι αρχείων

• Jean Monnet 1888 - 1979

Ο Γάλλος οικονομικός και πολιτικός σύμβουλος J. Monnet αφιέρωσε τη ζωή του στην ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αυτός ήταν ο εμπνευστής του «σχεδίου Σουμάν» που προέβλεπε τη συγχώνευση της βαριάς βιομηχανίας της Δυτικής Ευρώπης. Ο Monnet καταγόταν από την περιοχή του Κονιάκ στη Γαλλία. Όταν τελείωσε το σχολείο σε ηλικία 16 ετών, ταξίδεψε στο εξωτερικό ως έμπορος κονιάκ και αργότερα ως τραπεζίτης. Κατά τη διάρκεια και των δύο παγκοσμίων πολέμων, κατείχε υψηλές θέσεις στον τομέα του συντονισμού της βιομηχανικής παραγωγής στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Με την ιδιότητα του ανώτατου συμβούλου της γαλλικής κυβέρνησης, ο Monnet ήταν ο βασικός εμπνευστής της περίφημης «Διακήρυξης Σουμάν» της 9ης Μαΐου 1950, που οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) και, ως εκ τούτου, θεωρείται η ληξιαρχική πράξη γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ των ετών 1952 και 1955, ήταν ο πρώτος πρόεδρος του εκτελεστικού οργάνου της ΕΚΑΧ.

Απόσπασμα στα γαλλικά από τα Απομνημονεύματα του Jean Monnet

En 1942, l'Afrique du Nord était libérée, mais il fallait réunir les forces françaises qui, là-bas, voulaient se battre aux côtés des Alliés. Enfin, en 1943, fut créé à Alger le Comité de Libération Nationale où j'étais chargé de l'armement. En 1945, je retrouvai la France, très affaiblie au sortir de la guerre. Il fallait reconstruire, mais surtout moderniser l'équipement productif. Cela exigerait un grand effort national. Ce fut le premier Plan qui réunit les représentants des industriels, des syndicalistes, des agriculteurs, plus de mille personnes qui fixèrent en commun des objectifs ambitieux pour la France. Quand les hommes sont assis autour de la même table pour parler du même problème et pour en chercher ensemble la solution, leur mentalité change, les oppositions s'effacent : telle était la méthode du Plan. Sa devise était : « Modernisation ou décadence ». Sa philosophie : « La modernisation n'est pas un état de choses, mais un état d'esprit ». Notre équipe était petite, rue de Martignac. Il ne s'agissait pas d'administrer nous-mêmes le redressement de la France, mais d'en fixer les orientations, les méthodes d'action, le rythme. Marjolin, Hirsch et Uri m'apportèrent leur compétence technique, leur imagination créatrice et leur enthousiasme. Ils entraînèrent toute une génération de fonctionnaires, de chefs d'entreprise, de représentants des travailleurs. En 1950, nous avons dépassé nos objectifs. Cependant, à peine la France remise sur pied, prête à affronter l'avenir, déjà le problème de l'Europe se posait. Entre l'Est et l'Ouest la Guerre froide était engagée. L'Allemagne en était l'enjeu principal. Il fallait d'urgence éviter un affrontement dans lequel l'Europe serait une fois de plus emportée. Je ne voyais qu'un remède, nous lier sans retour avec l'Allemagne dans une entreprise solidaire à laquelle nos autres voisins se joindraient. Ainsi serait créé un grand espace européen de prospérité et de paix.

Au début de mai 1950, notre dispositif était prêt. Je le présentai à Robert Schuman, ministre des Affaires étrangères, qui l'accepta. Le 9 mai 1950, après s'être assuré de l'accord du chancelier Adenauer, Robert Schuman fit au nom du gouvernement français une déclaration proposant de placer l'ensemble de la production francoallemande de charbon et d'acier sous une Haute Autorité commune ouverte aux autres pays d'Europe. Aussitôt, l'Allemagne, l'Italie, la Belgique, le Luxembourg, les Pays-Bas répondent favorablement. Ce sera la Communauté européenne du charbon et de l'acier (CECA). Ses décisions auraient force de loi dans les six pays. Je vais voir à Bonn Adenauer qui me dit : « Si cette tâche aboutit, j'estime que je n'aurai pas perdu ma vie ». Un traité est signé à Paris en 1951. Il crée aux côtés de la Haute Autorité une Assemblée des Six, une Cour de Justice et un Conseil de Ministres. La Haute Autorité s'installe à Luxembourg le 10 août 1952. L'Assemblée composée de parlementaires des six pays siégera à Strasbourg. La Cour veille au respect du Traité. Le Conseil de Ministres assure l'harmonisation des politiques des Etats membres. C'est la préfiguration d'une Fédération européenne.

• Robert Schuman 1886-1963

Ο πολιτικός R. Schuman, διαπρεπής νομικός και Γάλλος υπουργός Εξωτερικών από το 1948 έως το 1952, θεωρείται ένας από τους πρωτεργάτες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Γεννήθηκε στο Λουξεμβούργο και το γεγονός ότι έζησε στην περιοχή των γαλλογερμανικών συνόρων επηρέασε καθοριστικά τη διαμόρφωση των ιδεών του. Παρά τα όσα υπέστη από το γερμανικό ναζιστικό καθεστώς, ή ίσως εξαιτίας των όσων υπέστη, είχε πλήρη συνείδηση ότι μόνο η διαρκής συμφιλίωση με τη Γερμανία θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση μιας ενωμένης Ευρώπης. Το 1940 εκτοπίστηκε στη Γερμανία. Δύο χρόνια αργότερα απέδρασε και έγινε μέλος της γαλλικής Αντίστασης. Παρά ταύτα, δεν επέδειξε μνησικακία όταν μετά τον πόλεμο έγινε υπουργός Εξωτερικών. Σε συνεργασία με τον J. Monnet, συνέταξαν το παγκοσμίως γνωστό «σχέδιο Σουμάν» το οποίο δημοσιεύθηκε στις 9 Μαΐου 1950, ημερομηνία που αναγράφεται πλέον στη ληξιαρχική πράξη γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρότεινε τον από κοινού έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα, που ήταν οι σημαντικότερες πρώτες ύλες για την πολεμική βιομηχανία. Η κεντρική ιδέα ήταν ότι καμία χώρα δεν θα μπορούσε να ξανακηρύξει πόλεμο εάν δεν είχε τον έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα. Ο Schuman γνωστοποίησε το σχέδιο στον Γερμανό Καγκελάριο Adenauer, ο οποίος αντιλήφθηκε αμέσως ότι αποτελούσε μια ευκαιρία για την εδραίωση της ειρήνης στην Ευρώπη και το αποδέχθηκε. Σύντομα αντέδρασαν θετικά και οι κυβερνήσεις της Ιταλίας, του Βελγίου, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών. Τα έξι κράτη υπέγραψαν τη συμφωνία για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα στο Παρίσι, τον Απρίλιο του 1951. Η Ευρώπη, λοιπόν, ξεκίνησε ως μια πρωτοβουλία για την ειρήνη. Ο Schuman υποστήριξε επίσης τη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής και χρημάτισε πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από το 1958 έως το 1960.

Η διακήρυξη Robert Schuman

Η παγκόσμια ειρήνη δεν μπορεί να διαφυλαχθεί αν δεν αναληφθούν δημιουργικές προσπάθειες ανάλογες των κινδύνων που την απειλούν.

Η συμβολή που μπορεί να έχει μια οργανωμένη και ζωντανή Ευρώπη στον πολιτισμό είναι απαραίτητη για τη διατήρηση ειρηνικών σχέσεων. Διαδραματίζοντας για περισσότερα από είκοσι χρόνια το ρόλο πρωτεργάτη για μια ενωμένη Ευρώπη, η Γαλλία είχε πάντα ως ουσιαστικό στόχο να υπηρετεί την ειρήνη. Επειδή δεν επιτεύχθηκε η Ευρώπη, είχαμε πόλεμο.

Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί δια μιας, ούτε σε ένα συνολικό σχέδιο : θα οικοδομηθεί μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που κατ'αρχάς θα δημιουργήσουν μια πραγματική αλληλεγγύη. Η συνένωση των ευρωπαϊκών εθνών απαιτεί να εξαλειφθεί η μακράιωνη διαμάχη μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας. Η δράση που θα αναλάβουμε πρέπει να αφορά κατά πρώτο λόγο τη Γαλλία και τη Γερμανία.

Για το σκοπό αυτό, η γαλλική κυβέρνηση προτείνει να αναληφθεί αμέσως δράση σε ένα περιορισμένης εμβέλειας αλλά καίριο σημείο.

Η γαλλική κυβέρνηση προτείνει να τεθεί το σύνολο της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα υπό μια κοινή Ανώτατη Αρχή της οποίας η οργάνωση θα δίνει δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλες χώρες της Ευρώπης.

Η από κοινού διαχείριση της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα θα εξασφαλίσει αμέσως την εγκαθίδρυση κοινών βάσεων οικονομικής ανάπτυξης, πρώτο στάδιο μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας, και θα αλλάξει το πεπρωμένο αυτών των περιοχών που επί πολλά χρόνια αφιερώθηκαν στην κατασκευή όπλων για πολέμους των οποίων υπήρξαν πάντα τα πρώτα θύματα.

Η αλληλεγγύη κατά την παραγωγή, που θα διαμορφωθεί με αυτόν τον τρόπο, θα αποδείξει ότι κάθε πόλεμος μεταξύ της Γαλλίας και της Γερμανίας είναι όχι μόνον αδιανόητος αλλά και υλικά αδύνατος. Η εγκαθίδρυση αυτής της ισχυρής ενότητας παραγωγής, που θα είναι ανοιχτή σε όσες χώρες επιθυμούν να συμμετάσχουν και θα παράσχει τελικά σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες τα θεμελιώδη στοιχεία της βιομηχανικής παραγωγής με τις ίδιες προϋποθέσεις, θα θέσει τα πραγματικά θεμέλια της οικονομικής ενοποίησής τους.

Αυτή η παραγωγή θα προσφερθεί σε όλον τον κόσμο χωρίς διακρίσεις ούτε εξαιρέσεις, ώστε να συμβάλουμε στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και στην ανάπτυξη ειρηνικών έργων. Με αυξημένους πόρους, η Ευρώπη θα μπορέσει να επιδιώξει την εκπλήρωση ενός από τα κύρια καθήκοντά της: την ανάπτυξη της αφρικανικής ηπείρου.

Έτσι θα πραγματοποιηθεί απλά και γρήγορα η συγχώνευση των συμφερόντων που είναι αναγκαία για την εγκαθίδρυση μιας οικονομικής κοινότητας, και θα δημιουργηθεί η "μαγιά" μιας ευρύτερης και βαθύτερης κοινότητας μεταξύ των χωρών που για μεγάλο διάστημα τις χώριζαν αιματηρές διενέξεις.

Με την κοινή διαχείριση της βασικής παραγωγής και τη θέσπιση μιας νέας Ανώτατης Αρχής της οποίας οι αποφάσεις θα δεσμεύουν τη Γαλλία, τη Γερμανία και τις άλλες χώρες που θα προσχωρήσουν σε αυτή την κοινότητα, η πρόταση αυτή θα οδηγήσει στη δημιουργία των πρώτων συγκεκριμένων θεμελίων μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας που είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της ειρήνης.

Για να επιτύχει τους ανωτέρω στόχους, η γαλλική κυβέρνηση είναι έτοιμη να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις στις εξής βάσεις.

Ανατίθεται στην κοινή Ανώτατη Αρχή να εξασφαλίσει το συντομότερο δυνατό τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και τη βελτίωση της ποιότητάς της· την προμήθεια, υπό τις ίδιες συνθήκες, του άνθρακα και του χάλυβα στη γαλλική και τη γερμανική αγορά καθώς και στις αγορές των χωρών που θα προσχωρήσουν στην κοινότητα· την ανάπτυξη κοινών εξαγωγών προς τις άλλες χώρες· την εξίσωση προς το καλύτερο του βιοτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού αυτών των βιομηχανιών.

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι ξεκινώντας από τις πολύ ανομοιογενείς συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί σήμερα η παραγωγή των χωρών που θα προσχωρήσουν στην κοινότητα, πρέπει να ληφθούν ορισμένα μεταβατικά μέτρα, όπως η εφαρμογή σχεδίου παραγωγής και επενδύσεων, η καθιέρωση μηχανισμών εξίσωσης των τιμών και η δημιουργία ταμείου μετατροπής που θα διευκολύνει την ορθολογική οργάνωση της παραγωγής. Η κυκλοφορία του άνθρακα και του χάλυβα μεταξύ των χωρών της κοινότητας θα απαλλαχθεί αμέσως από κάθε τελωνειακό δασμό και δεν θα μπορεί να επηρεάζεται από διαφοροποιημένα τιμολόγια μεταφορών. Σταδιακά θα διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις που θα διασφαλίζουν αυτόματα την πλέον ορθολογική κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας.

Στον αντίποδα διεθνών καρτέλ που επιδιώκουν να κατανέμουν και να εκμεταλλεύονται τις εθνικές αγορές με περιοριστικές πρακτικές και να διατηρούν υψηλά κέρδη, η προβλεπόμενη οργάνωση θα εξασφαλίσει τη συγχώνευση των αγορών και την επέκταση της παραγωγής.

Οι βασικές αρχές και δεσμεύσεις που καθορίστηκαν ανωτέρω θα αποτελέσουν αντικείμενο συνθήκης που θα υπογραφεί από τα κράτη και θα κυρωθεί από τα κοινοβούλιά τους. Οι απαραίτητες διαπραγματεύσεις για τον ακριβή καθορισμό των μέτρων εφαρμογής θα συνεχιστούν με τη βοήθεια διαιτητή που θα οριστεί με κοινή συμφωνία. Έργο του θα είναι να μεριμνά ώστε οι συμφωνίες να εναρμονίζονται με τις αρχές και, στην περίπτωση ανεπίλυτης διαφοράς, να αποφασίζει για τη λύση που θα υιοθετηθεί.

Η κοινή Ανώτατη Αρχή, που θα είναι επιφορτισμένη με τη λειτουργία του συστήματος συνολικά, θα αποτελείται από ανεξάρτητες προσωπικότητες που θα διοριστούν ισομερώς από τις κυβερνήσεις. Με

κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων θα επιλεγθεί ένας πρόεδρος, οι αποφάσεις του οποίου θα είναι εκτελεστές στη Γαλλία, στη Γερμανία και στις άλλες χώρες που θα προσχωρήσουν στην κοινότητα. Οι κατάλληλες διατάξεις θα εξασφαλίσουν τα αναγκαία ένδικα μέσα κατά των αποφάσεων της Ανώτατης Αρχής.

Ένας αντιπρόσωπος των Ηνωμένων Εθνών θα συμμετέχει στην εν λόγω αρχή και θα είναι επιφορτισμένος με τη σύνταξη, δύο φορές ετησίως, δημόσιας έκθεσης στον ΟΗΕ, όπου θα παρουσιάζεται η λειτουργία του νέου οργανισμού, ιδίως όσον αφορά τη διαφύλαξη των ειρηνικών στόχων του.

Η εγκαθίδρυση της Ανώτατης Αρχής δεν προδικάζει με κανέναν τρόπο το καθεστώς ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων. Κατά την άσκηση της αποστολής της, η Ανώτατη Αρχή θα λάβει υπόψη τις εξουσίες που έχουν παραχωρηθεί στη διεθνή αρχή της περιοχής Ruhr και τις κάθε είδους υποχρεώσεις που έχουν επιβληθεί στη Γερμανία, όσο αυτές θα υφίστανται.

Δομή αρχείου R. Schuman / Archives de Robert Schuman

DOSSIER 1 : ECRITS DE ROBERT SCHUMAN

• 1/1: Notes manuscrites • 1/2: Conférences, discours, déclarations • 1/3: Conférences prononcées en Suisse • 1/4: Articles et interviews de R. Schuman

DOSSIER 2 : ELÉMENTS RELATIFS À LA VIE PUBLIQUE DE ROBERT SCHUMAN

• 2/1: Divers • 2/2: Démission du second gouvernement de R. Schuman (7 septembre 1948) • 2/3: Voyage de R. Schuman en Suisse (février 1953) • 2/4: Remise du Prix Charlemagne à R. Schuman (15 mai 1958)

DOSSIER 3 : CORRESPONDANCE

• 3/1: Correspondance de R. Schuman • 3/2: Menus divers signés par des convives • 3/3: Correspondance de tiers à tiers

DOSSIER 4 : DU PLAN SCHUMAN À LA COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE

• 4/1: Plan Schuman et CECA • 4/2: Articles de presse (1950 - 1952) • 4/3: Publications sur le Plan Schuman • 4/4: Communauté européenne de défense • 4/5: Communauté politique européenne • 4/6: Communauté économique européenne

DOSSIER 5 : LE CONSEIL DE L'EUROPE

- 5/1: Généralités • 5/2: La Table ronde européenne (octobre 1953)

DOSSIER 6 : DOSSIERS PERSONNELS • 6/1: Konrad Adenauer • 6/2: Joseph Bech • 6/3: René Coty • 6/4: Alphonse Juin

DOSSIER 7 : DIVERS

DOSSIER 8 : PHOTOGRAPHIES (VOIR LA MÉDIATHÈQUE)

DOSSIER 9: FONDS HENRY BEYER

- 9/1: Ecrits de Henry Beyer • 9/2: Correspondance • 9/3: Publications, articles, etc. sur R. Schuman • 9/4: Cahiers européens (1965-1967) • 9/5: Divers • 9/6: Illustration

DOSSIER 10 : DON DU 15 JUIN 1995 Envoi du Procureur Général Honoraire Henry Beyer, reçu à la Fondation Jean Monnet le 15 juin 1995. En tout, 46 pièces, avec une très grande majorité d'articles de presse. Cet envoi constitue le dossier 10 du Fonds Robert Schuman, constitué des trois versements déjà effectués par Monsieur Henry Beyer entre 1983 et 1986

- 10/1: Documents ayant trait aux activités politiques de Robert Schuman • 10/2: Dossier de presse concernant le décès de Robert Schuman • 10/3: Documents relatifs aux collections bibliographiques et d'autographes de Robert Schuman • 10/4: Divers

• **Konrad Adenauer 1876-1967**

Ο πρώτος Καγκελάριος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, ο οποίος ηγήθηκε του νεοσύστατου κράτους από το 1949 έως το 1963, άλλαξε περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον την εικόνα της μεταπολεμικής Γερμανίας και την ευρωπαϊκή ιστορία. Όπως και πολλοί άλλοι πολιτικοί της γενιάς του, ο Αντενάουερ είχε ήδη συνειδητοποιήσει μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ότι διαρκής ειρήνη δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί παρά μόνο μέσω μιας ενωμένης Ευρώπης. Η εμπειρία του κατά τη διάρκεια του Γ΄ Ράιχ, όταν οι Ναζί τον καθαίρεσαν από τη θέση του δημάρχου της Κολωνίας, επιβεβαίωσε αυτή την άποψη. Σε διάστημα μόλις έξι ετών, από το 1949 έως το 1955, ο Αντενάουερ πέτυχε μεγαλόπνοους στόχους εξωτερικής πολιτικής στην προσπάθειά του να συνδέσει το μέλλον της Γερμανίας με τη συμμαχία των δυτικών χωρών: προσχώρηση στο Συμβούλιο της Ευρώπης (1951), ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (1952) και είσοδος της Γερμανίας στο NATO (1955). Ακρογωνιαίος λίθος της εξωτερικής πολιτικής του Αντενάουερ ήταν η συμφιλίωση με τη Γαλλία. Μαζί με τον Γάλλο Πρόεδρο Σαρλ ντε Γκωλ πέτυχαν ένα σπουδαίο ιστορικό γεγονός: το 1963, οι άλλοτε άσπονδοι εχθροί, Γερμανία και Γαλλία, υπέγραψαν σύμφωνο φιλίας, που αποτέλεσε ορόσημο στην πορεία για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

• Paul Henri Spaak 1899-1972

Πολιτικός ευρωπαϊκού διαμετρήματος: ο χαρακτηρισμός αυτός ανταποκρίνεται πλήρως στη μακρόχρονη πολιτική σταδιοδρομία του Βέλγου Πωλ Ανρί Σπάακ. Αποκρύπτοντας την πραγματική ηλικία του, έγινε δεκτός στον βελγικό στρατό στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και έμεινε για δύο χρόνια αιχμάλωτος πολέμου των Γερμανών. Κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ως υπουργός Εξωτερικών πλέον, προσπάθησε μάταια να διατηρήσει την ουδετερότητα του Βελγίου. Μαζί με τα άλλα μέλη της κυβέρνησης αυτοεξορίσθηκε, πρώτα στο Παρίσι και στη συνέχεια στο Λονδίνο. Μετά την απελευθέρωση του Βελγίου, ο Σπάακ διετέλεσε υπουργός Εξωτερικών και πρωθυπουργός. Ήδη κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, είχε καταρτίσει σχέδια για ένωση των χωρών της Μπενελούξ και, αμέσως μετά τον πόλεμο, άρχισε εκστρατεία για την ενοποίηση της Ευρώπης, στηρίζοντας την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα και την ιδέα της ευρωπαϊκής αμυντικής κοινότητας. Για τον Σπάακ, η ενοποίηση χωρών μέσω της σύναψης συμβατικών υποχρεώσεων αποτελούσε το αποτελεσματικότερο μέσο για την εξασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας. Συνέβαλε στην επίτευξη αυτών των στόχων ως πρόεδρος της πρώτης ολομέλειας των Ηνωμένων Εθνών (1946) και ως γενικός γραμματέας του NATO (1957-1961). Ο Σπάακ πρωτοστάτησε στη διαμόρφωση του περιεχομένου της Συνθήκης της Ρώμης. Στη Διάσκεψη της Μεσσήνης το 1955, οι έξι κυβερνήσεις που συμμετείχαν σε αυτήν τον διόρισαν πρόεδρο της ομάδας εργασίας που προετοίμασε τη Συνθήκη.

• Alcide De Gasperi 1881-1954

Από το 1945 μέχρι το 1953, με την ιδιότητα του πρωθυπουργού και του υπουργού των Εξωτερικών, ο Αλτσίντε ντε Γκάσπερι χάραξε την πορεία και το πεπρωμένο της Ιταλίας τα μεταπολεμικά χρόνια. Γεννήθηκε στην περιοχή του Τρεντίνο - Άλτο Άντιτζε (Νότιο Τυρόλο), που έως το 1918 ανήκε στην Αυστρία. Όπως και άλλοι διαπρεπείς πολιτικοί ηγέτες της γενιάς του, ο Αλτσίντε ντε Γκάσπερι ήταν ένθερμος υποστηρικτής της ευρωπαϊκής ενότητας. Οι εμπειρίες του από το φασιστικό καθεστώς και τον πόλεμο φυλακίστηκε από το 1927 έως το 1929 προτού βρει άσυλο στο Βατικανό τον έκαναν να πεισθεί ότι μόνο μια ενωμένη Ευρώπη μπορούσε να αποτρέψει την επανεμφάνισή τους. Ανέλαβε επανειλημμένα πρωτοβουλίες για την ένωση της Δυτικής Ευρώπης και εργάστηκε για την υλοποίηση του σχεδίου Μάρσαλ και για τη σύσφιγξη των οικονομικών σχέσεων με τις ευρωπαϊκές χώρες, ιδίως με τη Γαλλία. Επιπλέον, υποστήριξε το σχέδιο Σουμάν για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα και συνέβαλε στην ανάπτυξη της ιδέας της κοινής ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής.

• Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής 1907-1998

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής γεννήθηκε το 1907 στην κωμόπολη Πρώτη Σερρών της τότε υπόδουλης Μακεδονίας. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και, μετά την αποφοίτησή του, άσκησε, από το 1930, τη δικηγορία. Εξελέγη για πρώτη φορά βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος στην περιφέρεια Σερρών το 1935. Συνολικά, στην ευρύτερη διάρκεια της πολιτικής του σταδιοδρομίας, εξελέγη 12 φορές βουλευτής, διαδοχικά, του Λαϊκού Κόμματος, του Ελληνικού Συναγερμού, της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ενώσεως (ΕΡΕ) και της Νέας Δημοκρατίας (ΝΔ). Τα δυο τελευταία κόμματα ίδρυσε ο ίδιος, αντίστοιχα, το 1956 και το 1974. Διετέλεσε, μεταξύ 1946 – 1955, υπουργός Εργασίας, Μεταφορών, Κοινωνικής Πρόνοιας, Εθνικής Άμυνας και τέλος, Δημοσίων Έργων. Ανέλαβε, τον Οκτώβριο του 1955, την Πρωθυπουργία, την οποία και διατήρησε, μετά από τρεις επιτυχείς εκλογικές αναμετρήσεις, ως τον Ιούνιο του 1963. Έπειτα ταξίδεψε στη Γαλλία και επέστρεψε στην Ελλάδα, ενώ κατέρρεε η δικτατορία των Συνταγματαρχών, και συγκρότησε, υπό την προεδρία του, την Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, η οποία και αντιμετώπισε δραστικά την ανάγκη της επαναλειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος και της αντιμετώπισης της εθνικής κρίσης που είχε προκληθεί μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας, δυο φορές, το 1980 και το 1990 και έθεσε τις βάσεις για την είσοδο της Ελλάδας στην Ε.Ε.

Απόσπασμα της ομιλίας του Κωνσταντίνου Καραμανλή για την Πράξη Προσχωρήσεως στην ΕΟΚ στις 28 Μαΐου 1979, στο Ζάππειο

Κύριε πρόεδρε, κύριοι πρωθυπουργοί, κύριε πρόεδρε της Έπιτροπής τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, κύριοι ὑπουργοί, κυρίες καὶ κύριοι,

Ἀπὸ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ σᾶς ἀπευθύνω θερμὸ χαιρετισμὸ καὶ σᾶς μεταφέρω τὴν χαρὰ καὶ τὴν τιμὴ πού αἰσθάνεται γιὰ τὴν παρουσία σας σὲ αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ γιὰ τὴν χώρα μου τελετὴ. Ἀλλὰ σᾶς μεταφέρω καὶ τὶς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν συμβολή σας στὴν πραγματοποίηση μιᾶς βασικῆς ἐθνικῆς του ἐπιδιώξεως. Νὰ ἐνταχθεῖ ὀργανικὰ στὴν εὐρωπαϊκὴ οἰκογένεια.

Μὲ τὴν σημερινὴ συμφωνία ἡ Ἑλλὰς ἀποδέχεται τὴν συμμετοχὴ της στὴν διαδικασία τῆς ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης, πὺ συντελεῖται μὲ τὴν ἀκατανίκητη δύναμη φυσικοῦ φαινομένου. Μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν διαφορὲς ἀπόψεων ὡς πρὸς τὴν ἔκταση, τὴν μορφή, τὶς διαδικασίες καὶ τὸν ρυθμὸ πραγματοποίησεώς της. Κανένας ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ τὴν ἱστορικὴ της ἀναγκαιότητα. Ἄν τὰ κράτη τῆς ἡπείρου μας δὲν συνενώσουν τὶς ὕλικες καὶ πνευματικές τους δυνάμεις σὲ μία ὀργανικὴ ἐνότητα, θὰ παραμερισθοῦν μοιραῖα στὸ περιθώριο τῆς ἱστορίας. Καὶ ἡ Εὐρώπη, πὺ κυριαρχοῦσε στὸν κόσμον μέχρι καὶ τὶς ἀρχὲς αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος, θὰ μεταβληθεῖ σὲ οὐραγὸ καὶ θὰ ἐκτεθεῖ σὲ κινδύνους.

Από πείρα, αλλά και από χαρακτήρα, δὲν χρησιμοποιοῦ ἀφορισμούς. Καὶ δυσπιστῶ πρὸς τὶς θεωρητικὲς κατασκευὲς ποὺ ἐρμηνεύουν τοὺς νόμους τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως καὶ δίνουν στοὺς ἀνθρώπους ἑτοιμὲς συνταγὲς γιὰ τὴν λύση τῶν προβλημάτων τους. Βασίζομαι πάντοτε στὴν μελέτη πραγματικῶν δεδομένων καὶ στὰ διδάγματα τῆς ἱστορικῆς πείρας. Αὐτὰ μὲ ἔπεισαν ὅτι τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης βρίσκεται στὴν ἐνοποίησή της. Καὶ ὅτι τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος βρίσκεται στὴν ἡνωμένη Εὐρώπη. Καὶ μὲ τὴν πεποίθηση αὐτὴν ἀγωνίστηκα ἐπὶ μία εἰκοσαετία περίπου νὰ ἐντάξω τὴν χώρα μου στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα.

Ἀπευθυνόμενος πρὸς κορυφαίους Εὐρωπαίους, δὲν νομίζω ὅτι ἔχω ἀνάγκη νὰ ἐξάρω τὴν σημασία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητας. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ θὰ ἤθελα ἰδιαίτερα νὰ τονίσω εἶναι ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία θὰ δημιουργηθεῖ μία τόσο μεγάλη κοινότητα ἐθνῶν ποὺ βασίζεται στὴν ἐλεύθερη συγκατάθεση. Στὴν ισότιμη συνεργασία καὶ στὸν ἀμοιβαῖο σεβασμό. Καμιά χώρα δὲν ὑποχρεώθηκε νὰ προσχωρήσει στὴν Κοινότητα παρὰ τὴν θέλησή της. Καμιά δὲν παραμένει μὲ τὴν βία. Ὅλες, ἀντίθετα, ἔχουν λόγο στὴν διαχείριση τῶν ὑποθέσεων της. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ δημιουργία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, σὲ σχέση μὲ προηγούμενες ἱστορικὲς ἐμπειρίες, εἶναι πρωτότυπη καὶ θὰ ἔλεγα ἐπαναστατικὴ κι ἔχει τεράστια σημασία, σὰν παράδειγμα γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ Ἑλλὰς δὲν μποροῦσε νὰ ἀπουσιάσει ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ γιὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης συλλογικὴ προσπάθεια. Γιατί ἡ τύχη της εἶναι στενά, ἀναπόσπαστα θὰ ἔλεγα, συνυφασμένη μὲ τὴν τύχη τῶν ἄλλων Δημοκρατιῶν τῆς ἡπείρου. Ἄν ἡ Εὐρώπη κινδυνεύσει σὰν μορφή διακυβερνήσεως καὶ σὰν τρόπος ζωῆς, θὰ εἶναι ἐντελῶς παράλογο νὰ πιστεύουμε ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ μπορέσει νὰ διατηρηθεῖ σὰν μοναδικὴ ὅαση ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας στὴν ἡπειρὸ μας.

Μὲ τὴν συμμετοχὴ της στὴν διαμορφούμενη Εὐρώπη, ἡ Ἑλλὰς χαράσσει κατὰ τρόπο σταθερὸ τὸν ἐθνικὸ της προσανατολισμὸ καὶ τὴν μελλοντικὴ της πορεία. Ἐνῶ παράλληλα συστρατεύεται μαζί σας στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν δημιουργία τῆς νέας Εὐρώπης, ποὺ θὰ ἀλλάξει τὴν μοίρα τῆς ἡπείρου μας καὶ ἴσως καὶ τοῦ κόσμου.

Μὲ τὴν πολύτιμη συνδρομὴ ὅλων σας, οἱ ἐθνικὲς αὐτὲς ἐπιδιώξεις τῆς χώρας μου δικαιώνονται σήμερα. Καὶ γι' αὐτὸ σας εὐχαριστῶ.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

Περιεχόμενα κατά φάκελλο

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
1Α - 22Α	Γενικού περιεχομένου	1947 - 1963
1Α		1947 - 1955
2Α		1956
3Α		1957
4Α		1957
5Α		1958
6Α		1958
7Α		1958
7αΑ		1958
8Α		1959
9Α		1959
10Α		1959
11Α		1960
12Α		1960
13Α		1960
14Α		1961
15Α		1961
16Α		1961
17Α		1962
18Α		1962
19Α		1962
20Α		1963
21Α		1963
22Α		1963
23Α - 30Α	Κυπριακό	1949 - 1963
23Α		1949 - 1952
24Α		1955 - 1956
25Α		1957
26Α		1958
27Α		1958
28Α		1959
29Α		1959
30Α		1963
31Α	Υπόθεση Μέρτεν	(1960)
32Α - 33Α	ΔΕΗ [Υπόθεση]	1964 - 1973
32Α		1964 - 1965
33Α		1964 - 1965
34Α	Ποικίλα	1964 - 1973

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ		ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
34Αα - 50Α	Αλληλογραφία	1963 - 1974
34αΑ		Ιούλιος - Δεκέμβ., 1963
35Α		1963 - 1964
36Α		1965
37Α		1966
38Α		1967
39Α		1968 - 1969
40Α		1970 - 1971
41Α		1972
42Α		1973
43Α		1974
44Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1963 - 1964
45Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1965
46Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1966
47Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1967 - 1968
48Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1969 - 1971
49Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1972 - 1973
50Α	Δακτυλογραφημένα αντίγραφα	1974
51Α-58Α	Διάφορα	1974 - 1980
51Α	Επισκέψεις Καραμανλή στο εξωτερικό	1974 - 1975
51αΑ	Θέματα οικονομικής πολιτικής	1974 - 1975
52Α	Επισκέψεις Καραμανλή στο εξωτερικό	1976 - 1977
53Α	Ποικίλα	1977 - 1980
54Α	Ποικίλα	1977 - 1980
55Α	Θέματα οικονομικής πολιτικής	1979 - 1981
56Α	Θέματα οικονομικής πολιτικής	1974 - 1980
57Α	Θέματα οικονομικής πολιτικής	1976 - 1978
58Α	Θέματα οικονομικής πολιτικής	1974 - 1980
59Α - 61Α	Επίσημα Πρακτικά Βουλής, Εφημερίς Κυβερνήσεως (αποσπάσματα) 1946 - 1980	
59Α		1946 - 1959
60Α		1961 - 1980
61Α		1961 - 1980
62Α - 73Α	Διεθνής Τύπος	1955 - 1980
62Α	Ποικίλα	1955 - 1963
63Α	Ποικίλα	1974
64Α	Ποικίλα	1974
65Α	Ποικίλα	1974
65αΑ	Ποικίλα	1974
66Α	Ποικίλα	1974
67Α	Ποικίλα	1974
68Α	Ποικίλα	1974
69Α	Ποικίλα	1974
70Α	Ένταξη Ελλάδος στην ΕΟΚ	1979 (γενικά)

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
71A	Ένταξη Ελλάδος στην ΕΟΚ (βρεταννικός τύπος)	1977 - 1980
72A	Ένταξη Ελλάδος στην ΕΟΚ (γαλλικός τύπος)	1977 - 1979
73A	Ένταξη Ελλάδος στην ΕΟΚ (γερμανικός τύπος)	1978 - 1979
74A - 75A	Ολυμπιακοί Αγώνες	1976 - 1984
74A	Ποικίλα	1976 - 1984
75A	Ποικίλα	1981 - 1984
76A - 253A	Ελλάδα - ΕΟΚ	1960 - 1981
76A	Ποικίλα	1960 - 1961
77A	Ποικίλα	1961
78A	Ποικίλα	1961
79A	Ποικίλα	1961
80A	Ποικίλα	1961
81A	Ποικίλα	1961 - 1966
82A	Ποικίλα	1961
83A	Ποικίλα	1961 - 1962
84A	Ποικίλα	1961 - 1962
85A	Ποικίλα	1961
86A	Ποικίλα	1962
87A	Ποικίλα	1961 - 1965
88A	Ποικίλα	1962 - 1965
89A	Ποικίλα	1962 - 1966
90A	Ποικίλα	1962 - 1966
91A	Ποικίλα	1962 - 1968
92A	Ποικίλα	1966 - 1969
93A	Ποικίλα	1970
94A	Ποικίλα	1961
95A	Ποικίλα	1962 - 1963
96A	Ποικίλα	1960 - 1962
97A	Ποικίλα	1960 - 1963
98A	Ποικίλα	1961 - 1968
99A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη Ελλάδος - Πρακτικά Συνόδων	1976 - 1979
100A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη Ελλάδος - Πρακτικά Συνόδων	1978 - 1979
101A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη Ελλάδος - Πρακτικά Συνόδων	1979
102A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη Ελλάδος - Πρακτικά Συνόδων	1977 - 1978
103A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη Ελλάδος - Πρακτικά Συνόδων	1978 - 1979
104A	Ενημέρωση ελληνικής κοινής γνώμης για τη διαδικασία ένταξης	1979 - 1980
105A	Διαρθρωτικά προβλήματα - Εφαρμογή Κοινοτικού Δικαίου στην Ελλάδα	1978 - 1980
106A	Περί του ζητήματος ελέγχου της Κοινοτικής νομοθεσίας από τα κοινοβούλια των κρατών μελών	1978
107A	Οικονομικές επιπτώσεις από ένταξη	1977
108A	Διάρθρωση υπηρεσιών της ΕΟΚ (στοιχεία πληροφοριακά)	1970 - 1980
109A	Αναδιάρθρωση ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης ενόψει ένταξης	1976 - 1980
110A	Αντιμετώπιση ελληνικού αιτήματος για ένταξη από Κοινοτικά όργανα	1977 - 1979
111A	Ποικίλα	1977 - 1978

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
112Α	Ποικίλα	1978 - 1979
113Α	Κείμενα ομιλιών συνεντεύξεων Ελλήνων ιθυνόντων -	
	Επίσημες κυβερνητικές δηλώσεις	1974 - 1980
114Α	Δηλώσεις Ελλήνων πολιτικών - Στάση κομμάτων αντιπολιτεύσεως	1978 - 1980
115Α	Ποικίλα	1977 - 1979
116Α	Ενημέρωση στο εξωτερικό ενόψει ένταξης	1978 - 1980
117Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1979 - 1980
118Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1978 - 1979
119Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1977 - 1978
120Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1978 - 1979
121Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1979 - 1980
122Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1978 - 1979
123Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1977 - 1978
124Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ένταξης - Ξένος τύπος	1978 - 1980
125Α	Επίσημες δηλώσεις Κοινοτικών αξιωματούχων	1977 - 1978
126Α	Στάση Συμβουλίου Υπουργών για την ένταξη	1977 - 1978
127Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Κράτη μη μέλη ΕΟΚ	1977 - 1981
128Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Τουρκία	1977 - 1981
129Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης :	
	Σοβιετική Ένωση κράτη Αν. Ευρώπης	1977 - 1981
130Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Ισπανία Πορτογαλία	1977 - 1979
131Α	Στάση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 1977 - 1978	
132Α	Στάση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 1978 - 1979	
133Α	Στάση Ειδικών Επιτροπών Κοινότητας - Ευρωπαϊκών Οργανώσεων	1978
134Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Βέλγιο	1977 - 1979
135Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Γαλλία	1977 - 1978
136Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Γαλλία	1978 - 1980
137Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης :	
	Ομοσπ. Δημοκρατία Γερμανίας	1976 - 1981
138Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Δανία	1977 - 1980
139Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Μ. Βρετανία	1976 - 1980
140Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Ιταλία	1977 - 1980
141Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Ιρλανδία	1977 - 1980
142Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Λουξεμβούργο	1977 - 1979
143Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Ολλανδία	1977 - 1980
144Α	Διεθνείς αντιδράσεις ενόψει ελληνικής ένταξης : Κράτη - μέλη ΕΟΚ	1977 - 1978
145Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Ομοσπ. Δημοκρατία Γερμανία	1979 - 1980
146Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Δανία	1977 - 1979
147Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Ιταλία	1979 - 1980
148Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Ιρλανδία	1977 - 1980
149Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Ολλανδία	1978 - 1979
150Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Κράτη μη μέλη ΕΟΚ	1977 - 1979
151Α	Αντιδράσεις διεθνούς τύπου : Κράτη μη μέλη ΕΟΚ	1979
152Α	Συναντήσεις συμβούλων τύπου χωρών μελών ΕΟΚ	1979 - 1980
153Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη (γενικά)	1977
154Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη (γενικά)	1978

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
155Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 1η Υπ. Σύνοδος	19.10.1976
156Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 2η Υπ. Σύνοδος	5.4.1977
157Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 3η Υπ. Σύνοδος	25.7.1977
158Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 4η Υπ. Σύνοδος	17.10.1977
159Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 5η Υπ. Σύνοδος	19.12.1977
160Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 6η Υπ. Σύνοδος	3.4.1978
161Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 7η Υπ. Σύνοδος	26.6.1978
162Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 8η Υπ. Σύνοδος	6.11.1978
163Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 9η Υπ. Σύνοδος	6.12.1978
164Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 10η Υπ. Σύνοδος	20.12.1978
165Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 11η Υπ. Σύνοδος	3 - 4.4.1979
166Α	Πορεία διαπραγματεύσεων για ένταξη : 1 - 11η Υπ. Σύνοδοι συμπεράσματα	1976 - 1979
167Α	Επαφές - περιοδείες Καραμανλή και Ελλήνων εκπροσώπων με εκπροσώπους ΕΟΚ	1977 - 1980
168Α	Επισκέψεις Καραμανλή στις πρωτεύουσες κρατών μελών ΕΟΚ Απονομή Βραβείου Καρλομάγνου στον Κ.Καραμανλή	1978
169Α	Ζήτημα διεύρυνσης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προς Νότο	1978
170Α	Επίσκεψη Ράλλη στο Δουβλίνο Ιούνιος Επίσκεψη Μητσοτάκη στη Βόννη Δεκέμβριος	1978
171Α	Συνάντηση Ράλλη - Κοντογεώργη - Χάφερκαμπ στις Βρυξέλλες	Σεπτέμβριος 1979
172Α	Επισκέψεις Ελλήνων εμπειρογνομόνων στο εξωτερικό Ιρλανδία -	Νορβηγία 1980
173Α	Περιοδεία Καραμανλή στις πρωτεύουσες των χωρών μελών ΕΟΚ	1978
174Α	Επίσκεψη Κοντογεώργη στην Ισπανία - Ράλλη στη Μαδρίτη	Σεπτέμβριος 1980 Ιανουάριος 1980
175Α	Επισκέψεις κοινοτικών αξιωματούχων στελεχών των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΟΚ και Ευρωπαίων δημοσιογράφων στην Ελλάδα	1977 - 1980
176Α	Επισκέψεις κοινοτικών αξιωματούχων στελεχών των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΟΚ και Ευρωπαίων δημοσιογράφων στην Ελλάδα	1980
177Α	Επισκέψεις κοινοτικών αξιωματούχων στελεχών των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΟΚ και Ευρωπαίων δημοσιογράφων στην Ελλάδα	1977 - 1980
178Α	Επισκέψεις κοινοτικών αξιωματούχων στελεχών των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΟΚ και Ευρωπαίων δημοσιογράφων στην Ελλάδα	1977 - 1978
179Α	Επισκέψεις κοινοτικών αξιωματούχων στελεχών των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΟΚ και Ευρωπαίων δημοσιογράφων στην Ελλάδα	1978 - 1979
180Α	Ποικίλα	1977 - 1979
181Α	Επισκέψεις αρχηγών ξένων κρατών κοινοτικών αξιωματούχων στην Ελλάδα	1979 - 1980
182Α	Επαφές Ελλήνων και ξένων κοινοβουλευτικών	1978 - 1979
183Α	Συνέδρια σεμινάρια διαλέξεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1977 - 1978
184Α	Συνέδρια σεμινάρια διαλέξεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1977 - 1978
185Α	Συνέδρια σεμινάρια διαλέξεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1977 - 1979
186Α	Συνέδρια σεμινάρια διαλέξεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1978
187Α	Συνέδρια σεμινάρια διαλέξεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1978
188Α	Συνέδρια σεμινάρια διαλέξεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1977 - 1979
189Α	Δραστηριότητες συνδικάτων ινστιτούτων οργανώσεων και οργανισμών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό	1979 - 1980

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
190A	Εκπαιδευτικά - τουριστικά ζητήματα των κρατών μελών ΕΟΚ	1978 - 1980
191A	Διαπραγματεύσεις Ελλάδος - ΕΟΚ - Ρήτρα διασφάλισης	1978
192A	Υπογραφή Πράξεως Προσχωρήσεως Ελλάδος	1979
193A	Υπογραφή Πράξεως Προσχωρήσεως Ελλάδος	1979
194A	Διεθνείς αντιδράσεις για την υπογραφή της Πράξεως Προσχωρήσεως	1979
195A	Περί των Κειμένων της Πράξεως Προσχωρήσεως	1979
196A	Περί των Κειμένων της Πράξεως Προσχωρήσεως	1979 - 1980
197A	Θέματα εσωτερικής λειτουργίας ΕΟΚ - Τομείς δραστηριοτήτων	1978 - 1979
198A	Θέματα εσωτερικής λειτουργίας ΕΟΚ - Τομείς δραστηριοτήτων	1977 - 1979
199A	Θέματα εσωτερικής λειτουργίας ΕΟΚ - Τομείς δραστηριοτήτων	1976 - 1978
200A	Θέματα εσωτερικής λειτουργίας ΕΟΚ - Τομείς δραστηριοτήτων	1978 - 1980
201A	Ποικίλα	1975 - 1980
202A	Οικονομικά ΕΟΚ - Συμμετοχή Ελλάδος στον Κοινοτικό προϋπολογισμό	1977 - 1980
203A	Θεσμικά ζητήματα ΕΟΚ	1978 - 1979
204A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1979 - 1980
205A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1978 - 1980
206A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1977 - 1980
207A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1977 - 1978
208A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1977 - 1980
209A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1978 - 1980
210A	Περί της συμμετοχής της Ελλάδος και της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1976 - 1979
211A	Περί της συμμετοχής της Ελλάδος και της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία	1977 - 1981
212A	Δραστηριότητες Συμβουλίου Συνδέσεως	1977 - 1980
213A	Θέματα κλωστοϋφαντουργίας:Εξαγωγές ελληνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην ΕΟΚ	1977 - 1980
214A	Σύνοδοι Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ελλάδος - ΕΟΚ	1978 - 1980
215A	Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελλάδος - ΕΟΚ 1979. Ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών στα πλαίσια της τελωνειακής ένωσης - Ελληνικά γεωργικά προϊόντα	1977 - 1980
216A	Ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών στα πλαίσια της τελωνειακής ένωσης - Ελληνικά γεωργικά προϊόντα	1977 - 1980
217A	Θέματα κοινοτικής γεωργικής πολιτικής	1979 - 1980
218A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1977 - 1980
219A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1977 - 1980
220A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1976 - 1981

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
221A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1977 - 1980
222A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1977 - 1980
223A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1977 - 1979
224A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1978 - 1980
225A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1980
226A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1980
227A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1980
228A	Αντιμετώπιση από ΕΟΚ θεμάτων διεθνούς ενδιαφέροντος - Τομείς δραστηριοτήτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	1981
229A	Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελλάδος - ΕΟΚ	1976 - 1977
229αA	Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελλάδος - ΕΟΚ	1980
230A	Περί της εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης Ελλάδος - ΕΟΚ	1974
231A	Ίδρυση Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών της ΕΟΚ στην Αθήνα	1977
232A	Συμβούλιο Σύνδεσης Ελλάδος - ΕΟΚ	1974
232αA	Συμβούλιο Σύνδεσης Ελλάδος - ΕΟΚ	1976
233A	Εκτέλεση δημοσίων έργων στην Ελλάδα επιδοτούμενων από το Περιφερειακό Ταμείο της ΕΟΚ	1981 - 1983
234A	Διαπραγματεύσεις για προσχώρηση Ελλάδος	1979
235A	B Χρηματοδοτικό πρωτόκολλο Σχέσεις Γιουγκοσλαβίας - ΕΟΚ	1976 - 1979 1979
236A	Διαμόρφωση στάσης κρατών ΕΟΚ για σοβιετική επέμβαση στο Αφγανιστάν	1979 - 1980
237A	Σύγκληση Επιτροπής Σύνδεσης Ελλάδος - ΕΟΚ	1977
237A	Ποικίλα	1976 - 1977
237αA	Ποικίλα	1977
237βA	Ποικίλα	1977
238A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	9.12.76 - 10.2.1978
239A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	8.2.78 - 12.5.78
240A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	31.5.1978 - 2.9.1978
240A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	12.7.1978 - 1.12.1978
241A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	6.12.1978 - 28.2.1978
241A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1.3.1979 - 26.3.1979
241A	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	2.4.1979 - 25.5.1979

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
242Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	24.11.1976 - 13.4.1977
	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	6.5.1977 - 17.4.1978
243Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	12.4.1978 - 28.7.1978
244Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	13.9.1978 - 19.12.1978
245Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	15.12.1978 - 23.5.1979
246Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1973 - 1977
247Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1977 - 1978
248Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1978 - 1979
249Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1973 - 1979
250Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1977
251Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1963
252Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1978 - 1979
253Α	Διαπραγματεύσεις για ένταξη - Πρακτικά (σε επίπεδο υπουργών και αναπληρωτών)	1978 - 1979
254Α - 265Α	Προεδρία Δημοκρατίας: Ανακοινώσεις	1980 - 1985
254Α	Ανακοινώσεις	1980 - 1985
255Α	Ανακοινώσεις	30.9.1980 - 31.12. 1980
256Α	Ανακοινώσεις	1.1.1981 - 30.6.1981
257Α	Ανακοινώσεις	1.7.1981 - 31.12.1981
258Α	Ανακοινώσεις	1.1.1982 - 30.6.1982
259Α	Ανακοινώσεις	1.7.1982 - 23.12.1982
260Α	Ανακοινώσεις	1.1.1983 - 30.5.1983
261Α	Ανακοινώσεις	1.6.1983 - 5.11.1983
262Α	Ανακοινώσεις	15.11.1983 - 31.12.1983
263Α	Ανακοινώσεις	1.1.1984 - 29.8.1984
264Α	Ανακοινώσεις	3-9-1984 - 31.12.1984
265Α	Ανακοινώσεις	1985
266Α - 270Α	Προεδρία Δημοκρατίας: Ομιλίες μηνύματα	1980 - 1985
266Α	Ομιλίες - μηνύματα Π/Δ	5.5.1980 - 31.12.1980
267Α	Ομιλίες - μηνύματα Π/Δ	1.1.1981 - 31.12.1981
268Α	Ομιλίες - μηνύματα Π/Δ	1.1.1982 - 31.12.1982
269Α	Ομιλίες - μηνύματα Π/Δ	1.1.1983 - 31.12.1983

270A	Ομιλίες - μηνύματα Π/Δ	1984
271A - 323A	Επισκέψεις Καραμανλή στο εξωτερικό και περιοδείες στην Ελλάδα	
	- Επισκέψεις ξένων προσωπικοτήτων στην Ελλάδα	1980 - 1985
271A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Γενεύη-Ομιλία στο Διεθνές Γραφείο Εργασίας	16 - 18.6.1980
272A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Βουλγαρία	12 - 15.10.1980
273A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Ρουμανία	3 - 6.9.1980
274A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Γιουγκοσλαβία	5 - 7.11.1980
275A	Επίσκεψη Περτίνι	20 - 22.11.1980
276A	Επίσκεψη Καραμανλή στην Πορτογαλία	24 - 27.6.1981
277A	Επίσκεψη Ζίβκωφ	27-30.5.1981
278A	Επίσκεψη Καραμανλή στο Βέλγιο	1 - 3.12.1981
279A	Επίσκεψη Καραμανλή στην Αυστραλία	9 - 14.3.1982
280A	Επίσκεψη Καραμανλή στην Ινδία	3 - 8.3.1982
281A	Επίσκεψη Καραμανλή στην Ιταλία	5 - 9.4.1982
282A	Επίσκεψη Τσαουσέσκου	4 - 7.5.1982
283A	Επίσκεψη Σρέιερ (Γεν. Διοικητή Καναδά)	18 - 20.5.1982
284A	Επίσκεψη Μιτερράν	1 - 3.9.1982
285A	Επίσκεψη Μιτερράν. Επίσκεψη Αραφάτ	1982
286A	Επίσκεψη Καραμανλή στον Καναδά	14 - 18.10.1982
287A	Επίσκεψη Καραμανλή στον Καναδά	14 - 18.10.1982
287αA	Επίσκεψη Καραμανλή στον Καναδά	14 - 18.10.1982
288A	Επίσκεψη Καραμανλή στο Παρίσι - Ομιλία στην ΟΥΝΕΣΚΟ	22 - 29.11.1982
289A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Βόννη	29.11 - 1.12.1982
290A	Επίσκεψη Εάνες	16 - 19.3.1983
291A	Επίσκεψη Τιχόνωφ	1983
292A	Επίσκεψη Κυπριανού	7-8.4.1983
293A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Βουλγαρία	25 - 27.4.1983
294A	Επίσκεψη Καραμανλή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	14 - 15.9.1983
294αA	Επίσκεψη Καραμανλή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	14 - 15.9.1983
295A	Επίσκεψη Καραμανλή στο Παρίσι	
	Επίδοση στον Κ.Καραμανλή μεταλλίου της Σορβόνης	15 - 20.9.1983.
296A	Επίσκεψη Καραμανλή στις Βρυξέλλες	20 - 21.9.1983
297A	Διάσκεψη Κορυφής ΕΟΚ στην Αθήνα	4.12.1983
298A	Επίσκεψη Καραμανλή στην Αίγυπτο	12 - 16.3.1984
298αA	Επίσκεψη Καραμανλή στην Αίγυπτο	
299A	Επίσκεψη Κιρχσλέγκερ	11 - 14.9.1984
300A	Επίσκεψη Καραμανλή στην Ισπανία	8 - 11.10.1984
	και στην Ιταλία	11 - 13.10.1984
300αA	Επίσκεψη Καραμανλή στην Ισπανία	8 - 11.10.1984
	και στην Ιταλία	11 - 13.10.1984
300βA	Επίσκεψη Καραμανλή στην Ισπανία	8 - 11.10.1984
	και στην Ιταλία	11 - 13.10.1984
301A	Επίσκεψη Καραμανλή στη Ρουμανία	26 - 28.11.1984
302A	Επίσκεψη Μουμπάρακ	16 - 18.1.1985
303A	Περιοδεία Καραμανλή στην Ηπειρο	28 - 31.3.1981

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
304Α	Περιοδεία Καραμανλή στην Πελοπόννησο	29.11 - 1.12.1980
305Α	Επίσκεψη Καραμανλή στη Θεσ/νίκη περιοδεία στη Δ. Μακεδονία	25.10 - 1.11.1980
306Α	Επίσκεψη Καραμανλή στη Θεσ/νίκη	25 - 29.10.1982
307Α	Επίσκεψη Καραμανλή στη Θεσ/νίκη	11.10 - 31.10.1983
308Α	Επίσκεψη Καραμανλή στη Θεσ/νίκη	25 - 29.10.1984
309Α	Εγκαίνια Ολυμπιακού Σταδίου - Ομιλία Καραμανλή	6.9.1982
309αΑ	Πανευρωπαϊκοί αγώνες - Ομιλία Καραμανλή	6 - 12.9.1982
309βΑ	Πανευρωπαϊκοί αγώνες - Ομιλία Καραμανλή	6 - 12.9.1982
310Α	Επίσκεψη Καραμανλή στη Θεσσαλονίκη - Εγκαίνια 47ης ΔΕΘ	11 - 12.9.1982
311Α	Επίσκεψη Καραμανλή στην Καλαμάτα	1 - 2.2.1983
312Α	Επίσκεψη Καραμανλή στο Μεσολόγγι	1.5.1983
313Α	Επίσκεψη Καραμανλή στις Σέρρες	28 - 29.6.1983
314Α	Επίσκεψη Καραμανλή στα Ιωάννινα	20 - 22.2.1982
315Α	Επίσκεψη Καραμανλή στην Αλεξανδρούπολη	14.5.1984
316Α	Επίσκεψη Καραμανλή στον Πύργο [δεν πραγματοποιήθηκε]	
317Α	Επίσκεψη Καραμανλή στη Μ. Βρετανία [δεν πραγματοποιήθηκε]	
318Α	Επίσκεψη Καραμανλή στην Ρουμανία [δεν πραγματοποιήθηκε]	
319Α	Επίσκεψη Καραμανλή στο Στρασβούργο [δεν πραγματοποιήθηκε]	
320Α	Απονομή διεθνών βραβείων Καρλομάγνου και Σουμάν στον Καραμανλή	1978 1980
321Α	Επίσκεψη Χαίηγκ στην Αθήνα	Μάιος 1982
322Α	Δολοφονία του Γ. Αθανασιάδη εκδότη της εφημερίδας Βραδυνή Μάρτιος	1983
323Α	Επίσκεψη Καραμανλή στις Σέρρες και Δράμα Ιούνιος	1983
324Α - 380Α	Διάφορα	1950 - 1988
324Α	Οικονομικά ζητήματα	1975 - 1976
325Α	Εκλογή Καραμανλή ως Προέδρου Δημοκρατίας	Μάιος 1980
326Α	Εγκαίνια Εκθεσης Μεγ. Αλεξάνδρου στη Θεσσαλονίκη από Καραμανλή	Ιούλιος 1980
327Α	Επίσημη ένταξη Ελλάδος στην ΕΟΚ	1981
328Α	Συνεντεύξεις Καραμανλή - Δημοσιεύματα διάφορα	1980 - 1984
329Α	Εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας 9.3.1985 - Ξένος Τύπος	1985
330Α	Διάφορα	1963 - 1974
331Α	Σύννοδος εμπειρογνομόνων για την πολυμερή οικονομική και τεχνική συνεργασία μεταξύ Ελλάδος - Βουλγαρίας - Ρουμανίας - Τουρκίας - Γιουγκοσλαβίας	26.1.1976
332Α	Διάφορα	1957 - 1964
333Α	Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής για τον φάκελλο της Κύπρου	1987 - 1988
334Α	Συνοπτική αναφορά στο πολιτιστικό έργο του Καραμανλή	
335Α	Συνοπτική αναφορά στο έργο του Καραμανλή	1955 - 1963 και 1974 - 1980
336Α	Συγκοινωνιακά θέματα	1978 - 1979
337Α	Διάφορα	1947 - 1982
338Α	Διάφορα	1950 - 1966
339Α	Διάφορα	1957 - 1980
340Α	Ξένος Τύπος για	24 Ιουλίου 1974
341Α	Επισκέψεις Κ. Καραμανλή Η.Π.Α. Καναδάς Μ. Βρετανία Γαλλία	1961
342Α	Επισκέψεις Κ. Καραμανλή	1956-1960.
	ΟΗΕ	Νοέμβριος 1956.

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
343A	Γιουγκοσλαβία	Δεκέμβριος 1956.
	N.A.T.O.	Δεκέμβριος 1957.
	Αίγυπτος	Αύγουστος 1957.
	Ιταλία	Δεκέμβριος 1959.
	Τουρκία	Μάιος 1959.
	Γιουγκοσλαβία	Ιούνιος - Ιούλιος 1960.
	Επισκέψεις Κ. Καραμανλή	1958 - 1961
	Δ. Γερμανία	Νοέμβριος 1958
	Ιταλία	Δεκέμβριος 1959
	Τουρκία Μάιος	1959
344A	Γιουγκοσλαβία	Ιούνιος - Ιούλιος 1960
	Γαλλία	Ιούλιος 1960
	Μ. Βρετανία	Φεβρουάριος 1961
	Γαλλία	Φεβρουάριος 1961
	Καναδάς	Απρίλιος 1961
	Η.Π.Α.	Απρίλιος 1961
	Επισκέψεις Κ. Καραμανλή 1958-1963	
	Δ. Γερμανία	Νοέμβριος 1958
	Γαλλία Ιούλιος 1960	
	Μ. Βρετανία Φεβρουάριος 1961	
345A	Γαλλία Φεβρουάριος 1961	
	Καναδάς	Απρίλιος 1961
	Η.Π.Α.	Απρίλιος 1961
	Βέλγιο	Απρίλιος 1962
	Ολλανδία - Λουξεμβούργο - Γαλλία	Φεβρ. - Μάρτιος 1963
	Επισκέψεις Κ. Καραμανλή	1960-1963
	Γαλλία	Ιούλιος 1960
	Μ. Βρετανία	Φεβρουάριος 1961.
	Γαλλία	Φεβρουάριος 1961
	Καναδάς	Απρίλιος 1961
346A	Η.Π.Α.	Απρίλιος 1961
	Βέλγιο	Απρίλιος 1962
	Ολλανδία - Λουξεμβούργο - Γαλλία	Φεβρ. - Μάρτιος 1963
	Διαβαλκανική συνεργασία. Σύνοδος εμπειρογνομόνων	
	Βουλγαρίας - Ελλάδας - Γιουγκοσλαβίας - Τουρκίας στην Αθήνα	26/1 - 5/2/1976
347A	Ιστορικό του Κυπριακού ζητήματος	1950 - 1967 και 1967 - 1974
348A	Κυπριακό ζήτημα	16/7 - 28/12/1974
349A	Αποκόμματα Τύπου: Κρίση Δεκεμβρίου 1963 από την Καθημερινή	18/12 - 31/12/1963
	και την Ακρόπολις	17/12/1963
350A	Δημοσιεύματα Τύπου: για την αποχώρηση του Κ. Καραμανλή	
	Προγραμματικές δηλώσεις Γ. Παπανδρέου στη Βουλή	
	Αποκόμματα Τύπου: «Γιατί έφυγε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής»	
	από την εφημερίδα Ακρόπολις	1963
351A	Ξένος Τύπος για τον Κ. Καραμανλή	1955 - 1963
352A	Τύπος	1967
353A	Ξένος Τύπος Ιούλιος	1974

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
354A	Επιστολές Κ. Καραμανλή προ Ν. Μομφεράτο	1962 - 1974
355A	Πολιτισμός - Αθλητισμός - Ολυμπιακοί Αγώνες	1958 - 1991
356A	Δημοσιεύματα ξένου τύπου: για το Μακεδονικό ζήτημα	1991
357A	Βιογραφία Κωνσταντόπουλου με παρατηρήσεις του Κ. Καραμανλή	1966
358A	Έγγραφα για τα βιογραφικά βιβλία περί Κ. Καραμανλή Απαντήσεις στα ερωτήματα των Κ. Τσάτσου R. Massip C. Woodhouse Γ. Ρούσου και Σ. Μαρκεζίνη	
359A	Έγγραφα για τον Κ. Καραμανλή από τα προσωπικά αρχεία των Ν. Καμπούρη Γ. Κοντογεώργη Ι. Πεσμαζόγλου Θ. Κουλουμπή και Γ. Αποστολάτου	
360A	Οικισμός - Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθηνών (από τη συλλογή Λ. Κυριακόπουλου)	1976 - 1980
361A	ΔΕΠΟΣ (από τη συλλογή Λ. Κυριακόπουλου)	1976 - 1980
362A	Οικιστική πολιτική (από τη συλλογή Λ. Κυριακόπουλου)	1976 - 1980
363A	Διάφορα έγγραφα (από τη συλλογή Λ. Κυριακόπουλου)	1976 - 1980
364A	Μελέτες 1-3 (από τη συλλογή Λ. Κυριακόπουλου)	1976 - 1980
365A	Μελέτες 4-6 (από τη συλλογή Λ. Κυριακόπουλου)	1976 - 1980
366-367A	Πολιτιστικά	1980 - 1985
368A	Πολιτισμός - αναδασώσεις	1980 - 1984
369A	Βραβεία Ιδρύματος Αλέξανδρος Ωνάσης	1981 - 1983
370A	Εκλογή Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	Μάιος 1980
371A	Τύπος για την επίσκεψη Ν. Τιχόνοφ στην Αθήνα	8/2 - 20/3/1983
372A	Εκλογή Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	Μάρτιος 1990
373A	Αλληλογραφία Κ. Καραμανλή	1980 - 1983
374A	Φάκελος ενημέρωσης του πρωθυπουργού ενόψει της επίσκεψής του στην Κίνα	1979
375A	Διεθνή Μ.Μ.Ε για την περιοδεία του Κ. Καραμανλή στη Δυτική Ευρώπη	1979
376A	Μελλοντικά ταξίδια εξωτερικού	1990
377A	Χρονολόγιο	23/7/1974 -
31/12/1976		
378A	Δηλώσεις μηνύματα λόγοι Κ. Καραμανλή	25/7/1974 -
31/12/1976		
379A	Βιογραφίες Κ. Καραμανλή	
380A	Τύπος	Φεβρ. - Μάιος 1984
1B - 76B	<u>Διάφορα (κυρίως θέματα εξωτερικής πολιτικής)</u>	
1B-8B	Κυπριακό	1974 - 1985
9B-16B	Ελληνοτουρκικές σχέσεις	1962 - 1980
17B	Ελληνογαλλικές σχέσεις	1975 - 1977
18B	Επίσκεψη Βαν Αγκτ στην Ελλάδα	1979
19B	Ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις των ΗΠΑ στην Ελλάδα και συμφωνίες για ζητήματα άμυνας	1974 - 1977
20B	NATO - Ελλάδα	1974 - 1978
21B	Αμερικανική βοήθεια προς Ελλάδα και Τουρκία	1974 - 1980
22B	Διάσκεψη Κορυφής NATO στις Βρυξέλλες	Μάιος 1975
23B	Σχέσεις Ελλάδος με ΗΠΑ και Τουρκία	1975 - 1976
24B	Ελληνοαμερικανική και αμερικανοτουρκική αμυντική συμφωνία	

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
	Πολιτική ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο	1976
25B	Πολιτική ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο Ελληνοαμερικανική και	
	αμερικανοτουρκική αμυντική συμφωνία	1976
26B	Πολιτική ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο	
	- Ελληνοαμερικανική Συμφωνία αμυντικής συνεργασίας	1976
27B	Ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις Κυπριακό -	
	Ελληνοτουρκικές σχέσεις 1976 - 1977	
28B	NATO - Ελλάδα - Εναέριος χώρος - Συνάντηση Καραμανλή - Ετσεβίτ στο Μοντραί -	
	Ελληνοτουρκικές σχέσεις - Κυπριακό - Σχέσεις Ελλάδος - ΗΠΑ	1976 - 1978
29B	Πολιτική ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο	
	- Άρση του εμπάργκο προς την Τουρκία - Σχέσεις Ελλάδος - ΗΠΑ	1978
30B	Ματαίωση επίσκεψης Καραμανλή στις ΗΠΑ	1976
	Πολιτική ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο	1976
31B	Επίσκεψη Καραμανλή στις ΗΠΑ	1978
	NATO - Ελλάδα	1976 - 1978
	Ελληνοτουρκικές σχέσεις	
32B	Σχέσεις Ελλάδος - ΗΠΑ Εμπάργκο	1978
33B	Διάφορα	1974 - 1980
34B(αβ)	Περί των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα	1977- 1983
	NATO - Ελλάδα	1974 - 1982
35B	Πολιτική ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο - Εμπάργκο όπλων	
	προς την Τουρκία - Κυπριακό - Ελληνοτουρκικά - NATO	1980 - 1984
36B	Σχέσεις Ελλάδος - ΕΟΚ Διάφορα περί ΕΟΚ	1981 - 1984
37B	NATO - Ελλάδα	1974 - 1984
38B	Ειδικά πολιτικά ζητήματα - Σχέσεις με βαλκανικούς γείτονες	
	- Οικουμενικό Πατριαρχείο	1980 - 1983
39B	Διάφορα 1982 - 1984	
40B	Θέματα εθνικής άμυνας - Ειδικά πολιτικά ζητήματα 1974 - 1983	
41B	NATO - Ελλάδα - Θέματα εθνικής άμυνας 1979 - 1980	
42B	Θέματα διεθνούς αφοπλισμού 1981 - 1982	
43B	Κινήσεις τέως Βασιλέως	
	- Εκθεση πεπραγμένων υπουργείου Δημοσίας Τάξεως κατά την περίοδο	1974 - 1976
44B	Αλληλογραφία Γ. Ράλλη - Α. Παπανδρέου	1982 - 1983
	Αλληλογραφία Ε. Αβέρωφ - Γ. Ράλλη	1982
	Αλληλογραφία Ε. Αβέρωφ - Α. Παπανδρέου	1982
	Διάφορα	
45B	Διάφορα	1980 - 1985
46B	Διάφορα	1980 - 1985
47B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εσωτερικό)	1975 - 1980
48B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εσωτερικό)	1980 - 1985
49B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή	9.3.1985 - 1987
	αλληλογραφία Καραμανλή - Αρχιεπισκόπου Ιακώβου	
50B	Πρακτικά συνομιλιών διπλωματικού περιεχομένου	1975 - 1976
51B	Πρακτικά συνομιλιών διπλωματικού περιεχομένου	1977 - 1978
52B	Πρακτικά συνομιλιών διπλωματικού περιεχομένου	1979
53B	Πρακτικά συνομιλιών διπλωματικού περιεχομένου	1980

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
54B	Πρακτικά συνομιλιών διπλωματικού περιεχομένου	1981 - 1982
55B	Πρακτικά συνομιλιών διπλωματικού περιεχομένου	1983 - 1985
56B	Θέματα εθνικής άμυνας	1984
57B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό)	1974 - 1979
58B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό)	1975 - 1978
59B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό)	1979
60B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό)	1980 - 1981
61B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό)	1981
61aB	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό)	1980 - 1981
62B	Πολιτική αλληλογραφία Καραμανλή (εξωτερικό) 1982 - 1985	
63B	Αλληλογραφία και πρακτικά συνομιλιών Κ. Καραμανλή και Π. Μολυβιάτη με Α. Παπανδρέου	1975 - 1981
64B	Αλληλογραφία Κ. Τσάτσου - Α. Παπανδρέου	
	Αλληλογραφία και πρακτικά συνομιλιών Κ. Καραμανλή και Π. Μολυβιάτη με Α. Παπανδρέου	1982 - 1983
	Πρακτικά συνομιλιών Κ. Καραμανλή Α. Παπανδρέου και Π. Μολυβιάτη με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1982 - 1983
65B	Πρακτικά συνομιλιών Καραμανλή με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1984 - 1985
	Αλληλογραφία και πρακτικά συνομιλιών Κ.Καραμανλή - Π.Μολυβιάτη - Α.Παπανδρέου	1984 - 1985
66B	Πρακτικά συνομιλιών - σημειώματα - ανακοινώσεις 1975 - 1980	
67B	Θέματα εθνικής άμυνας 1974 - 1976	
68B	Σχέσεις Ελλάδος - ΕΟΚ 1981 - 1984	
69B	Απόδημος Ελληνισμός εθνικά ζητήματα: Ενημερωτικά σημειώματα 1978 - 1983	
70B	Σημειώματα Κ. Τσάτσου Προέδρου Δημοκρατίας 1975 - 1980	
71B	Σημειώματα Καραμανλή	
72B	Σημειώματα Καραμανλή	
73B	Κείμενα συνεντεύξεων Καραμανλή προς Β. Βασιλείου Π. Ψυχάρη Γ. Ρούσσο Σ. Μαρκεζίνη Σ. Λιναρδάτο	
74B	Υφαλοκρηπίδα	1959 - 1979
75B	Πρακτικά Υπουργικού Συμβουλίου	1974 - 1976
76B	Κυπριακό - Ελληνοτουρκικά - Διάφορα	1974 - 1984
1Γ - 33Γ	Διάφορα	(κυρίως 1990 - 1995)
1Γ	Αλληλογραφία Καραμανλή με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1990
2Γ	Αλληλογραφία Καραμανλή με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1991
3Γ	Θέματα της ελληνικής εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής (σημειώματα Καραμανλή μνημόνια συνομιλιών)	1990 - 1991
4Γ	Μηνύματα δηλώσεις λόγοι Καραμανλή	1990 - 1991
5Γ	Κυπριακό	1991
6Γ	Σημειώματα Καραμανλή	1991
7Γ	Αλληλογραφία Καραμανλή με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1992
8Γ	Μηνύματα δηλώσεις λόγοι Καραμανλή	1992
9Γ -13Γ	Σημειώματα περί της ελληνικής εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής και περί διεθνών θεμάτων	1991 - 1992
14Γ	Αλληλογραφία Καραμανλή με ξένους ιθύνοντες περί του ζητήματος	

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
	των Σκοπίων	1992
15Γ	Αλληλογραφία Καραμανλή με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1993
16Γ	Μηνύματα, λόγοι, δηλώσεις Καραμανλή	1993 - 1995
17Γ	Σημειώματα σχετικά με ζητήματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής	1991 - 1992
18Γ	Αλληλογραφία Καραμανλή με Ελληνες και ξένους ιθύνοντες	1994 - 1995
19Γ	Συνέντευξη Καραμανλή στο δημοσιογράφο Στ. Ψυχάρη	
	Αλληλογραφία Καραμανλή - Ψυχάρη και Μολυβιάτη-Ψυχάρη	1983
20Γ	Εγγραφα σχετικά με το Ίδρυμα " Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής "	1989 - 1994
21Γ	Τιμητικές διακρίσεις Καραμανλή	1978 - 1991
22Γ	Σημειώματα για ζητήματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής	1993 - 1994
23Γ	Επίσκεψη Ντε Κλερκ στην Αθήνα	11.5.90
24Γ	Επίσκεψη Βάιτσέκερ στην Ελλάδα	9-11.10.92
	Επίσκεψη Καραμανλή στη Γερμανία (δεν πραγματοποιήθηκε)	Οκτ. 91 25Γ
26Γ 27Γ	Πολιτιστικά ζητήματα (Περί Ολυμπιακών Αγώνων 1976 -1984 Ίδρυμα Μίκη Θεοδωράκη) Μετάφραση στα ιταλικά του βιβλίου του C. Woodhouse " Karamanlis, the restorer of greek democracy"	
28Γ	Πρακτικά συσκέψεων των πολιτικών αρχηγών	18.2.92
		13.4.92
		14.6.92
		10.5.93
29Γ	Εξελίξεις του ζητήματος των Σκοπίων	1991 - 1993
	Συσκέψεις πολιτικών αρχηγών [σημειώματα, αλληλογραφία Καραμανλή, κλπ]	
30Γ	Εξελίξεις του ζητήματος των Σκοπίων	1991 - 1993
31Γ	Εξελίξεις του ζητήματος των Σκοπίων - Συμβούλιο Ασφαλείας ΟΗΕ	1993
32Γ	Σημειώματα για ζητήματα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής	1989 - 1992
33Γ	Εξελίξεις του ζητήματος των Σκοπίων	1991 - 1993
1Δ - 23Δ	Αποκόμματα τύπου	(1980 - 1990)
1Δ	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας	Μάιος 1980
2Δ	Αποκόμματα Τύπου: Επίσκεψεις Κ. Καραμανλή στο εσωτερικό	1987 - 1990
3Δ	Αποκόμματα Τύπου: Επίσκεψη Κ. Καραμανλής στην Τήνο	Αύγουστος 1959
4Δ	Αποκόμματα Τύπου: Επίσημες εκδηλώσεις	1987 - 1990
5Δ	Αποκόμματα Τύπου: Απονομή τιμητικών διακρίσεων στον Κ. Καραμανλή	1986 - 1988
6Δ	Αποκόμματα Τύπου: Δημοσιεύματα για τον Κ. Καραμανλή	1987 - 1990
7Δ	Αποκόμματα Τύπου: Σύνταγμα - Παραίτηση	1985
	Εκλογή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	1990
8Δ	Αποκόμματα Τύπου: Βουλή - Κόμματα	16/5/1987 - 6/3/1990
9Δ	Αποκόμματα Τύπου: Κυβερνητική πολιτική	15/7/1987 - 11/2/1990
10Δ	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογές	29/10/1988 - 4/3/1990
11Δ	Αποκόμματα Τύπου: Προεδρία Δημοκρατίας	23/4 - 17/10/1988
12Δ	Αποκόμματα Τύπου:	
	Εξεταστική επιτροπή της Βουλής για τον φάκελο της Κύπρου	5/1 - 30/4/1987
13Δ	Αποκόμματα Τύπου:	
	Εξεταστική επιτροπή της Βουλής για τον φάκελο της Κύπρου	2/5 - 14/6/1988
14Δ	Αποκόμματα Τύπου:	
	Εξεταστική επιτροπή της Βουλής για τον φάκελο της Κύπρου	1/9 - 10/10/1988

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
15Δ	Αποκόμματα Τύπου: Εξεταστική επιτροπή της Βουλής για τον φάκελο της Κύπρου	4/10/1988 - 27/10/1988
16Δ	Αποκόμματα Τύπου: Εξεταστική επιτροπή της Βουλής για τον φάκελο της Κύπρου	21/10 - 19/12/1988
17Δ	Δηλώσεις επωνύμων για Κ. Καραμανλή	1987 - 1990
18Δ	Αποκόμματα Τύπου: Πολιτιστικά - Ολυμπιακοί Αγώνες	1/1/1980 - 28/7/1987
19Δ	Αποκόμματα Τύπου: Ξένος Τύπος - Ολυμπιακοί Αγώνες	Φεβρ. - Αύγουστος 1980
20Δ	Αποκόμματα Τύπου: Γενικά περί Κ. Καραμανλή	26/8/1987 - 4/3/1990
21Δ	Αποκόμματα Τύπου: Επισκέψεις ξένων πολιτικών στον Κ. Καραμανλή	13/3 - 31/12/1988
22Δ	Αποκόμματα Τύπου: Ελληνοτουρκικά - Κυπριακό	29/2 - 3/12/1988
23Δ	Αποκόμματα Τύπου: ΕΟΚ	6/3/1988 - 17/2/1990
1Ε - 45Ε	Αποκόμματα τύπου	(1990 - 1995)
1Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εσωτερική πολιτική - Γενικά	4/5/1990 - 1/2/1995
2Ε	Αποκόμματα Τύπου: Σύνταγμα	23/5/1990 - 20/1/1995
3Ε	Αποκόμματα Τύπου: Σχέσεις Ανώτατου Άρχοντα - Κυβέρνησης	27/5/1990 - 21/1/1995
4Ε	Αποκόμματα Τύπου: Κυβερνητική πολιτική	17/6/1990 - 15/2/1995
5Ε	Αποκόμματα Τύπου: Βουλή - Κόμματα	20/7/1990 - 31/1/1995
6Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογές	13/5/1990 - 18/12/1994
7Ε	Αποκόμματα Τύπου: Δικαιοσύνη	6/5/1990 - 1/2/1995
8Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εκκλησία	10/7/1990 - 4/1/1995
9Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογή Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	4/5/1990 - 16/2/1995
10Ε	Αποκόμματα Τύπου: Μηνύματα, τηλεγραφήματα, επιστολές Προεδρίας της Δημοκρατίας	8/5/1990 - 31/12/1994
11Ε	Αποκόμματα Τύπου: Επίσημες εκδηλώσεις	30/5/1990 - 31/12/1994
12Ε	Αποκόμματα Τύπου: Επισκέψεις Κ. Καραμανλή στο εσωτερικό	28/7/1990 - 26/10/1994
13Ε	Αποκόμματα Τύπου: Επίσημα ταξίδια στο εσωτερικό (Πάρος - Έβρος, Άγιο Όρος, Χαλκιδική - Πάρος	15/8/1990 23 - 29/9/1990 15/8/1991)
14Ε	Αποκόμματα Τύπου: Επίσκεψη Κ. Καραμανλή στα Ιωάννινα	15 - 26/2/1991
15Ε	Αποκόμματα Τύπου: Συσκέψεις πολιτικών αρχηγών υπό τον πρόεδρο της Δημοκρατίας	1/2/1991 - 20/1/1995
16Ε	Αποκόμματα Τύπου: Απονομή τιμητικών διακρίσεων στον Κ. Καραμανλή - Παρουσίαση βιβλίων αφιερωμένων στον Κ. Καραμανλή	4/5/1978 - 3/10/1993
17Ε	Τελετή αναγόρευσης του Κ. Καραμανλή σε επίτιμο διδάκτορα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών	25 - 30/4/1991
18Ε	Αποκόμματα Τύπου: Τελετή αναγόρευσης του Κ. Καραμανλή σε επίτιμο διδάκτορα της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου	10/10/1991 - 31/3/1992
19Ε	Αποκόμματα Τύπου: Δηλώσεις επωνύμων για τον Κ. Καραμανλή	1955 - 1995
20Ε	Αποκόμματα Τύπου: Πολιτιστικά	13/6/1990 - 15/2/1995
21Ε	Αποκόμματα Τύπου: Πρόταση Κ. Καραμανλή για μόνιμη τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα	12/9/1990 - 15/5/1992
22Ε	Αποκόμματα Τύπου: Ολυμπιακοί Αγώνες	21/6/1990 - 6/12/1994
23Ε	Αποκόμματα Τύπου: Ολυμπιακοί Αγώνες	21/6/1990 - 20/7/1994

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
24Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εξωτερική πολιτική	14/10/1990 - 11/12/1994
25Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εθνική Άμυνα	21/8/1990 - 19/8/1994
26Ε	Αποκόμματα Τύπου: ΝΑΤΟ	26/8/1990 - 27/4/1994
27Ε	Αποκόμματα Τύπου: Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή	21/6/1990 - 9/7/1993
28Ε	Αποκόμματα Τύπου: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	17/8/1990 - 16/1/1991
29Ε	Αποκόμματα Τύπου: ΕΟΚ - ΔΕΕ (Μάαστριχτ)	5/7/1990 - 14/2/1995
30Ε	Αποκόμματα Τύπου: Σύνοδος Μάαστριχτ	25/7/1992 - 5/11/1993
31Ε	Αποκόμματα Τύπου: Σύνοδος Μάαστριχτ	5/12/1991 - 24/7/1992
32Ε	Αποκόμματα Τύπου: Σύνοδος Μάαστριχτ	6/12/1991 - 24/7/1992
33Ε	Αποκόμματα Τύπου: Διμερείς σχέσεις	17/5/1990 - 28/2/1995
34Ε	Αποκόμματα Τύπου: Διμερείς σχέσεις	11/5/1990 - 30/11/1994
35Ε	Αποκόμματα Τύπου: Μακεδονικό - Βαλκάνια	10/6/1990 - 29/4/1993
36Ε	Αποκόμματα Τύπου: Μακεδονικό - Βαλκάνια	3/5/1993 - 30/3/1994
37Ε	Αποκόμματα Τύπου: Μακεδονικό - Βαλκάνια	2/4/1994 - 2/2/1995
38Ε	Αποκόμματα Τύπου: Κυπριακό	14/5/1990 - 16/2/1995
39Ε	Αποκόμματα Τύπου: Απόδημος Ελληνισμός	17/6/1990 - 4/4/1994
40Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εξωτερικές σχέσεις	1995
41Ε	Ελληνικός Τύπος: Αναφορά στη συμπλήρωση δεκαετίας από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ	1990 - 1991
42Ε	Ελληνικός Τύπος: Αναφορά στην ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ	1991 - 1994
43Ε	Ελληνικός Τύπος: Αναφορά στην ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ	1994
44Ε	Αποκόμματα Τύπου:	
	Αποχώρηση Κ. Καραμανλή από την Προεδρία της Δημοκρατίας	1995
45Ε	Αποκόμματα Τύπου: Εορτασμός 2500 ετών Δημοκρατίας	1991
11 - 35Ι	Αποκόμματα τύπου - Διάφορα	(1990 - 1995)
11	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	6/5 - 25/10/1990
21	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	26/10/1990 - 5/5/1991
31	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	6/5/1991 - 23/1/1992
41	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	24/1 - 16/7/1992
51	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	17/7 - 10/12/1992
61	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	11/12/1992 - 30/3/1993
71	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	31/3 - 23/9/1993
81	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	24/9/1993 - 21/1/1994
91	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	22/1 - 13/7/1994
101	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	14/7/1994 - 4/2/1995
111	Αποκόμματα Τύπου: Αρχαιολογικά - Πολιτιστικά	5 - 28/2/1995
121	Δηλώσεις επωνύμων για Κ. Καραμανλή	5/5/1990 - 14/9/1991
131	Δηλώσεις επωνύμων για Κ. Καραμανλή	15/9 - 31/12/1991
141	Δηλώσεις επωνύμων για Κ. Καραμανλή	13/1 - 4/11/1992
151	Δηλώσεις επωνύμων για Κ. Καραμανλή	5/11/1992 - 22/2/1994
161	Δηλώσεις επωνύμων για Κ. Καραμανλή	23/2/1994 - 20/2/1995
171	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	30/1 - 26/3/1993
181	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	27/3 - 31/5/1993
191	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	1/6 - 15/7/1993
201	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	16/7 - 22/9/1993

ΑΡ. ΦΑΚΕΛΛΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
21l	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	23/9 - 5/11/1993
22l	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	6/11/1993 - 4/1/1994
23l	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	5/1 - 8/4/1994
24l	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	9/4 - 17/6/1994
25l	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	18/6 - 13/9/1994
26l	Προσωπικά Κ. Καραμανλή	14/9 - 21/11/1994
27l	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογή - ορκωμοσία Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	30/4 - 20/7/1990
28l	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογή - ορκωμοσία Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	30/4 - 20/7/1990
29l	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογή - ορκωμοσία Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	1/5/1990 - 30/1/1991
30l	Αποκόμματα Τύπου: Εκλογή - ορκωμοσία Κ. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας	21/7/1990 - 20/6/1991
31l	Αποκόμματα Τύπου: Επίσημο πρόγευμα προς τιμή των πρεσβευτών των κρατών - μελών της ΕΟΚ	9/6 - 20/9/1991
32l	Αποκόμματα Τύπου: Επίσκεψη Τζ. Μπους στην Ελλάδα	1/6 - 1/8/1991
33l	Αποκόμματα Τύπου: Τελετή αναγόρευσης του Κ. Καραμανλή σε επίτιμο διδάκτορα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών	9/4 - 3/6/1991
34l	Αποκόμματα Τύπου: Δηλώσεις Κ. Καραμανλή στο αεροδρόμιο της Μίκρας κατά την αναχώρησή του από τη Θεσσαλονίκη	28/4/1992
35l	Αποκόμματα Τύπου: Ανακήρυξη Κ. Καραμανλή σε επίτιμο πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης	9/10 - 12/11/1992